VANDAAG

- Merengue: gestroomlijnde perfectie p.2
- 'Hard gesprek' tussen STTK en PTT p.3
- Oorzaak vliegramp nog onbekend p.5
- Indurain overeind in bergetappe p.7
- Alle internationals vooruit p.9

CHICA ...gelikt...

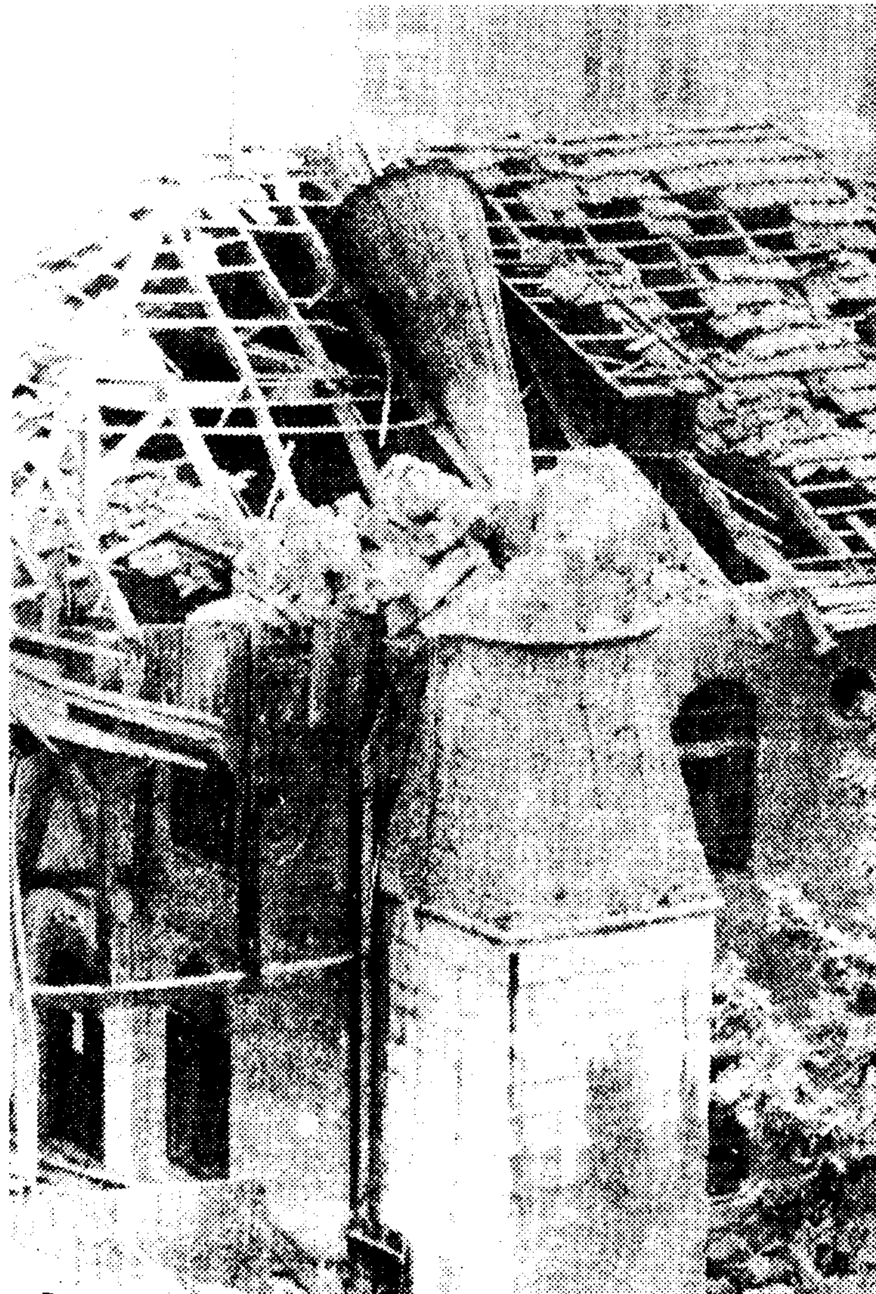
109E JAARGANG — NO.: 122 ZATERDAG 30 MEI 1992

AMIGOE

Preké

Storm in een glas bier

Historische moskee beschadigd

■ *SARAJEVO - De Bosnische hoofdstad Sarajevo heeft het zwaar te verduren onder de Servische beschietingen. Onder meer werd de Magribuja moskee welke uit 1462 dateert zwaar beschadigd. (AFP-satellietfoto)*

In zuiden woedt onverklaarde oorlog Hezbollah

Libanon nog onmachtig tegen Israël en Syrië

BAYRUT - Anderhalf jaar na het einde van de Libanese burgeroorlog is de rust in het land nog niet teruggekeerd. Een onverklaarde oorlog tussen Israël en het Shi'itische verzet woedt in het zuiden, terwijl in politiek Bayrut Syrië een machtsfactor van belang blijft. De Libanese facties hebben hun strijd van het slagveld naar de politieke arena verplaatst, maar net zo min als in de oorlog slagen zij er in een oplossing voor de problemen van het land te vinden.

Het Israëlische leger demonstreerde deze week nog dat de regering in Bayrut weinig te zeggen heeft over het zuiden van het land. Israelische gevechtsvliegtuigen drongen straffeloos het Libanese luchtruim binnen om stellingen van de Shi'itische beweging Hezbollah aan te vallen. Vrijdag drongen tanks en troepen door ten noorden van de door Israël ingestelde veiligheidszone in zuid-Libanon. "Israëlische strijdkrachten zullen doorgaan deze wespennesten te zuiveren, totdat de Hezbollah haar aanvallen op het Israëlische leger in het gebied staakt", waarschuwde de Israëlische premier Yitzhak Shamir.

buffer

Israel eist dat Syrië en Libanon de Hezbollah ontwapenen, maar Damascus weigert dit en wil dat Israël zich eerst terugtrekt uit de veiligheidszone. "We denken er niet aan voor politieman te spelen om het verzet het recht te ontnemen de agenten van Israël aan te vallen", deelde Radio Damascus mee. Voor Syrië is de Hezbollah al jaren een goede buffer tegen de Israëlische aanwezigheid in zuid-Libanon.

De Hezbollah is de enige van de milities uit de Libanese burgeroorlog die de wapens nog niet heeft ingeleverd. Alle anderen hebben dat al een jaar geleden gedaan, conform het Akkoord van Taif uit 1989. Dat bepaalt ook dat Syrië zich voor september in de Bekaa-vallei moet hebben teruggetrokken, maar Damascus maakt daar geen haast mee.

Taif regelt niet alleen de militaire nalatenschap van zestien jaar burgeroorlog, het moet ook een oplossing bieden voor de problemen die eraan ten grondslag lagen. In het Saudische Taif werden Moslims en christenen het eens over een eerlijker machtsverdeling in het naoorlogse Libanon. Het akkoord voorziet in een uitbreiding van het parlement tot 108 zetels, die gelijk tussen Moslims en christenen worden verdeeld. De verdeling van de regeringsposten blijft volgens religieuze lijnen lopen, waarbij de president een Maronitische christen is en de premier een Sunniet, maar de macht van de president wordt ingeperkt.

DAMASCUS

Ondanks deze onderlinge afspraken blijft Syrië zich mengen in de Libanese aangelegenheden. Sinds 1976 is Damascus met een troepenmacht van veertigduizend man vertegenwoordigd, waarmee het zich in de burgeroorlog stortte. Nu laat het zich gelden op het politieke toneel in het buurland door zijn stempel te drukken op de politieke benoemingen. Het liefst ziet Damascus een regering dat een pact uit 1991 tussen beide landen naleeft, dat bepaalt dat zij hun politieke, militaire en economische beleid op elkaar afstemmen. Toen twee weken geleden een nieuwe regering moest worden gevormd gebeurde dit dan ook pas na intensief overleg met de Syrische leider Hafez Al-Assad.

De verhouding tot Syrië verdeelt echter de gelederen binnen het Libanese kabinet, waarin veel voormalige militieleiders zitten die elkaar tijdens de burgeroorlog bestreden. De meeste ministers zijn pro-Syrisch, wat voor Samir Geagea, leider van de christelijke Libanese strijdkrachten, reden was om drie uur na zijn benoeming tot minister van staat op te stappen. "Deze ploeg wekt geen vertrouwen", verklaarde Geagea, "ze heeft niet de noodzakelijke samenhang, noch de competentie de crisis op te lossen. Ik roep alle ministers op die denken zoals ik, hun ontslag in te dienen."

Bush: Twee dagen voor bezoek Rio en Panama

WASHINGTON - President George Bush zal op zijn reis naar Rio de Janeiro voor de Wereldmilieuconferentie (UNCED) ook Panama aandoen. De stafchef van het Witte Huis, Samuel Skinner, zei vrijdag in Washington dat Bush op 11 juni vertrekt en op 12 juni 's avonds of 13 juni 's ochtends weer terug in Washington is.

Hoelang en wanneer Bush Panama aandoet is nog onduidelijk. Het gaat om het eerste officiële bezoek van Bush aan het Middenamerikaanse land. Zegslieden in de Amerikaanse hoofdstad zeiden dat de Amerikaanse president de topconferentie op 12 juni zal toespreken. Na een lang en moeizaam intern debat besloot het Witte Huis uiteindelijk dat de Amerikaanse president toch naar Brazilië zal gaan voor de top.

De Unced-conferentie duurt van 2 tot en met 14 juni. Bush zal het slot daarvan bijwonen, zoals de meesten van de ongeveer honderd staatshoofden en regeringsleiders.

Veiligheidsraad:

Vredesmacht voor Golan niet gewijzigd

NEW YORK - De Veiligheidsraad (V-raad) heeft vrijdag het advies genegeerd van secretaris-generaal Boutros Boutros-Ghali om de VN-vredesmacht in te krimpen die bij de Syrische Golanhoogten een bufferzone bewaakt tussen Syrië en Israël. Het mandaat van de vredesmacht werd gewoon verlengd.

Boutros-Ghali had voorgesteld de Canadese, Finse, Oostenrijkse en Poolse contingenten elk met vijftien procent te verminderen. De Oostenrijkse voorzitter van de (V-raad), Peter Hohenfeller, zei na afloop van de stemming dat "de situatie in het Midden-Oosten potentieel gevaarlijk blijft". In totaal gaat het om vijftienhonderd man, die al sinds 1974 de bufferzone instandhouden.

Sabena hervat Zaïre-vlucht

BRUSSEL - De Belgische luchtvaartmaatschappij Sabena gaat vanwege het stijgende passagiersaanbod vanaf 11 juni weer vliegen naar Zaire, zo heeft zij vrijdag bekendgemaakt.

Sabena schortte haar vluchten naar de Zairese hoofdstad Kinshasa op na de wijdverspreide rellen en plunderingen die in september vorig jaar in de Belgische oud-kolonie uitbraken. De onrust veroorzaakte een massale evacuatie van de duizenden Belgen en andere buitenlanders, die vaak na een jarenlang verblijf onder bewaking van aangerukte Belgische en Franse paracommando's naar hun geboorteland terugkeerden. Sindsdien werden de Sabena-vluchten omgeleid naar Brazzaville, de Congolese hoofdstad die aan de andere kant van de Zaire-rivier ligt. Men vervolgde vandaar de reis per boot.

Protestbetogingen gaan door in Venezolaanse steden

Ex-guerrilla-leiders actief als onruststoker

CARACAS - Volgens de Venezolaanse autoriteiten zijn er bewijzen dat de dezer dagen gevangen genomen vroegere guerrillaleiders nauw betrokken zijn geweest bij de recente agitatie. Er zijn bij huiszoeking ook wapens gevonden. Het protest gaat ondertussen gewoon door. Vrijdag werd in vier steden tegen de huidige regering geprotesteerd.

De Venezolaanse politie heeft vrijdag zes voormalige guerrillaleiders opgepakt, omdat zij als onderdeel van een "subversieve samenzwering" tien dagen studentenprotesten in Caracas en andere steden zouden hebben georganiseerd. Bij een van de gearresteerde leiders, Douglas Bravo van Bandera Roja (Rode vlag), zouden wapens gevonden zijn. Deze groep was in de jaren 60 voor het laatst gewapend actief tegen de regering.

Donderdag stelde president Carlos Andres Perez de guerrillagroepen verantwoordelijk voor de recente golf van protesten. De studenten ageren onder meer tegen het sociaaleconomisch beleid van de president.

Er werden aanvankelijk tien voormalige guerrillastrijders aangehouden. Vier van hen zijn in de loop van vrijdag weer op vrije voeten gesteld. Volgens de politie heeft het zestal dat nu vastzit een zeer actieve rol gespeeld bij het aanwakkeren van de onrust in de afgelopen periode. Overigens moest de minister van Defensie, generaal Fernando Ochoa Antich, erkennen dat met hun arrestaties nog niet meteen een einde zal zijn gekomen aan de demonstraties.

Blijkens een studie van de militaire geheime dienst zijn in de voorbije acht weken in Venezula niet minder dan veertienhonderd demonstraties geteld. Daarvan deden er zich vrijdag voor in Caracas, Maracay, Valencia en Barquisemeto en Merida. Dit ondanks de hevige regenval. In Caracas werden de demonstranten verjaagd met gebruikmaking van helikopters. In de staat Lara waarvan Barquisemeto de hoofdstad is waarschuwden de hoogleraren dat het een verloren schooljaar dreigt te worden als de overheid niet spoedig financieel bijspringt.

Drie kwart Filipijnse stemmen geteld

Ramos roept zich uit tot winnaar

MANILA - De vroegere minister van Defensie in de Filipijnen, Fidel Ramos, heeft zich zaterdag uitgeroepen tot winnaar van de presidentsverkiezingen. Het congres, dat de telling moet overzien en de winnaar moet uitroepen, heeft daar waarschijnlijk nog twee weken voor nodig.

Ramos zei tijdens een persconferentie dat het nu inmiddels duidelijk is dat hij de verkiezingen ruimschoots heeft gewonnen. "Met meer dan 75 procent van de stemmen geteld....en met een voorsprong van achthonderdduizend stemmen op de dichtstbijzijnde kandidaat roep ik mijzelf uit tot winnaar van de verkiezingen", aldus de 64-jarige voormalige generaal.

Ramos, die door de huidige president Corazon Aquino werd gekozen als haar opvolger, heeft een ruime voorsprong op de voormalige rechter Miriam Santiago, die het boven verwachting goed heeft gedaan, en Eduardo Cojuangco, de voormalige zakenvriend van de verdreven en inmiddels overleden dictator Ferdinand Ramos. Ramos heeft tot nu toe 4,469 miljoen stemmen vergaard, Santiago 3,618 miljoen en Cojuangco 3,332 miljoen. Er zijn ongeveer 25 miljoen stemmen uitgebracht, waarvan nu 75 procent is geteld.

FIDEL RAMOS ...zeker van zege...

(AFP-satellietfoto)

Italiaans kabinet neemt maatregelen tegen maffia

ROME - Het Italiaanse zakenkabinet zal volgende week een pakket maatregelen bespreken die een betere bestrijding van de georganiseerde misdaad mogelijk moeten maken.

Vrijdag werden door minister van Justitie Claudio Martelli nog geen details bekendgemaakt, alleen dat de maatregelen de politie meer onderzoeksbevoegdheden geven en informanten betere bescherming moeten bieden. De nieuwe wetgeving komt na de moord van vorige week zaterdag op de anti-mafiarechter Giovanni Falcone, diens vrouw en lijfwachten. Martelli zei dat de maatregelen de mafia duidelijk zouden maken dat "het vermoorden van Falcone...de stomste zet was die ze ooit deden."

Bij bedrijven die in handen zijn van de mafia, zijn de vakbonden niet welkom en wordt vaak, zoals in de tomatenpluk, met illegalen gewerkt die praktisch als slaven behandeld worden. In andere bedrijven moeten werknemers, willen zij hun werk behouden, bij verkiezingen op kandidaten van de mafia stemmen.

Amnesty noemt ook Aruba

ORANJESTAD — Naast de Antillen krijgt ook Aruba een plaats in het zwartboek van Amnesty International (AI) dat volgende week officieel zal verschijnen. Aanleiding vormen zeven gevallen van mishandeling van verdachten door de Arubaanse politie in de periode van februari 1990 tot augustus 1991.

Amnesty International vroeg in november 1991 de Nederlandse minister van justitie, mr. Hirsch Ballin om opheldering. Deze verzocht vervolgens zijn ambtgenoten Croes op Aruba en Knoppel op Curaçao om Amnesty van de noodzakelijke informatie te voorzien. Volgens Amnesty had minister Croes eind april nog niet gereageerd.

Over het tijdstip waarop de voormalige minister Knoppel zou hebben gereageerd, bestaat nog altijd volstrekte onduidelijkheid.

Zie verder pagina 5.

Israeliër gedood bij infiltratie

JERUZALEM - Een Israëlische bewakingsbeambte is zaterdagmorgen bij een marinebasis in de badplaats Eilat doodgeschoten door guerrillastrijders.

Volgens het Israëlische leger waren uit Jordanie afkomstige guerrillastrijders de Rode Zee overgezwommen en probeerden ze het zuiden van Israël te infiltreren. Het leger schoot een "infiltrant" dood en verwondde een tweede guerrillastrijder. Twee anderen zijn mogelijk bij de zwempartij omgekomen.

ÑAPA

In ÑAPÁ, de weekendbijlage van de Amigoe van vandaag 30 mei 1992:

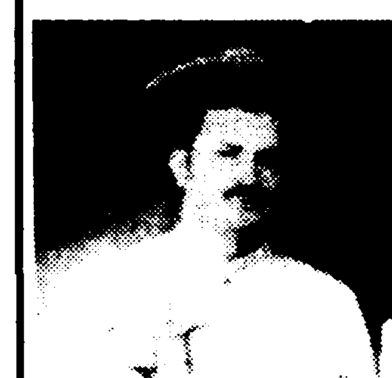

* SINDS KORT wordt het klooster Monasterio Mama di Dios op Scherpenheuvel bewoond door de zusters Dominicanessen. Een groot en mooi gebouw in een rustieke omgeving waar de slotzusters, afkomstig uit diverse landen, hun dag voornamelijk doorbrengen met bidden. Nel Casimiri bracht een bezoek aan het klooster en sprak daar met de Nederlandse zuster Maria Inviolata. Pag.1

* TELECOMMUNICATIE blijft een 'hot item' op Curaçao, al zijn de onderhandelingen met PTT Telecom over eventuele participatie in het lokale telecommunicatiebedrijf voorlopig op een laag pitje gezet. Op uitnodiging van de Kamer van Koophandel was de expert op gebied van internationale telecommunicatie, ir.Fred van der Voort op het eiland. In een interview met Bernadette Heiligers worden de lokale ontwikkelingen in een breder perspectief geplaatst. Pag.3

* DR.JOHAN HARTOG, oudhoofdredacteur van de Amigoe vierde onlangs zijn 80ste verjaardag. Na zijn vertrek bij de Amigoe, was hij de stimulerende kracht bij de pas opgerichte Openbare Bibliotheek op Aruba. Aan de hand van beschikbaar archiefmateriaal en een gesprek met de huidige bibliothecaris gaat Eef Hermers na wat Hartog voor de Arubaanse bibliotheek heeft betekend. Pag.4

* RAFAEL SIMON URBINA, bracht Curaçao in rep en roer toen hij op 8 juni 1929 met een groep Venezolaanse opstandelingen een overval pleegde op het Waterfort, wapens en munitie buitmaakte en met o.a. gouverneur Fruytier en de commandant van het Fort als gijzelaars, met een gekaapt stoomschip naar Venezuela trok. Daar voerde hij een mislukte staatsgreep uit tegen de dictatoriale president Vicente Gomez. Over zijn verdere leven is bij ons niet zoveel bekend. Junness Sintiago dook in de archieven en vertelt in een artikel op Pag.8 wat voor een man Urbina eigenlijk was.

* Verder de rubrieken Buitenland, Kultuur, Kerk en Wereld, Techniek, Dieettips, Natuurlijk beter worden, Schaken en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

Abonnees van de Amigoe ontvangen de tien pagina's tellende bijlage gratis: in de losse verkoop kosten krant en Ñapa samen één gulden.

Merengue-bijscholingscursus

Meester Vargas en kwajongen Villalona bepalen festival

WILLEMSTAD — Dit is geen recensie van de eerste dag van het tweedaagse merengue-festival '92 in het Curaçao Festival Center. Dat was aanvankelijk wel de bedoeling maar drie buurvrouwen, één wisky-cola, elf snoepjes en twee top-artiesten (Fernandito Villalona en Wilfrido Vargas) hebben dat verhinderd. Dat kwam zo:

■*Meester Wilfrido Vargas*

Aanvankelijk was er sprake van een tamme sfeer op het festival-terrein. De opwarmer Risaam (Ritmo, Sabor y Ambiente), de nog niet vergeten tumba-winner van dit jaar, bracht weliswaar een boeiend ritme, en smaak, maar met de sfeer wilde het nog niet lukken. Het publiek kwam pas laat naar Brievengat, en het merendeel bleef rustig zitten op de harde huurstoeltjes van Frenk.

De Chicas del Can waren ervoor nodig om wat meer enthousiasme te brengen. De (ongeveer) elf Caribische snoepjes-van-de-week waren dit keer in het fuchsia-roze. Curaçao kreeg van hen de gestroomlijnde perfectie. Fysiek was dat zeker in orde, maar muzikaal is dat jammer. Het muzikale wegdek dat de L.C.D.C. bewijden is namelijk zo platgewalst dat improvisaties en solo's opgevat zouden worden als een vreselijke uitholling overdwars. De show van de heupwiegende, schuddebillende, kirrende, en choreografisch en muzikaal strak opererende barbiepoppen kwam uiterst gelikt over. 'What you see is what you get on C.D.'.

LEVE DE MEISJES

Feit blijft dat omstreeks half elf eindelijk de ambiente kwam met El Negro, Juana la Cubana, Azucaina en Yo te lo doy. Daarmee was de basis gelegd voor de in zijn land zogenoemde 'verwende kwajongen' Fernandito Villalona die met een wervelend optreden goedmaakte wat hij vorig jaar 'presteerde'. De Dominicaan pleegde contractbreuk en kwam doodleuk niet opdagen op het eerste Curaçaose merengue-festival. Musica Latina, Payaso, Delirante amor en Baila en la Caya brachten niet alleen het 'viva las mujeres'-gevoel, maar deden het verleden vergeten en vergeven worden. Villalona moet overigens wel een klein schuldgevoeletje hebben gehad, want hij bleef maar toegiften geven.

MEESTER

Meester Wilfrido Vargas betoonde zich een uitmuntende leraar in de bijscholingscursus merengue. Drie goed in het pak zittende dansers leverden de schoolvoorbeelden. Helaas was er geen oefenruimte voor het leergierig publiek. Liever was het vrijwel lege 'red-carpet' ontruimd en omgezet in één grote dansvloer. Het is namelijk knap wringen tussen de houten stoeltjes.

Vargas kreeg een open doekje met Amor Casual en Volvere en alles wat hiertussen lag. De sfeer was compleet. De per ongeluk bestelde whiskycola deed zijn werk, de buurvrouwen eisten een dansje in het gangpad op en het verder zinnige aantekeningen maken was vrijwel onmogelijk. Derhalve één advies. Ga vanavond zelf maar kijken hoe leuk merengue kan zijn.

JL

Vanaf ongeveer 20.00 uur treden vanavond op Orkestra O.K., de Caribbean Band, Alta Mira, Fernandito Villalona en Wilfrido Vargas. Een kaart voor alleen vanavond is even duur als voor twee avonden: veertig gulden. Informatie: tel. 376343.

'Kunst en Zaken' onderwerp belangwekkend symposium

ST. LUCIA - Op St. Lucia is van 21 tot 23 mei een symposium gehouden onder de titel 'Managing the Arts for Economic Development'. Dit symposium werd georganiseerd door het 'Centre for Management Development' aan de Universiteit van de West-Indies in Barbados in samenwerking met de Drexel University in de V.S.

Een van de sprekers op dit symposium was Ruby Eckmeyer, de coördinatrice van het Carib Art Project op Curaçao. Andere sprekers waren Alwin Bully, de regionale adviseur voor UNESCO en Stan Reid, een professor in Management Studies aan de University of the West Indies. De titel van de lezing van Ruby Eckmeyer luidde: 'Organising the visual Art Enterprise, Carib Art, a case study'.

Over het algemeen waren de lezingen zeer gevarieerd en kwamen allerlei kunstvormen aan de orde, zoals theater, plastische kunst en ook de kunstambachten. Er hebben aan het symposium ongeveer honderd personen deelgenomen, meest uit het Caribisch gebied, maar ook vanuit de V.S., Italië en het Verenigd Koninkrijk. Ook een delegatie van UNOCA, uit Aruba, was aanwezig.

En naast de geïnteresseerden in de kunst, vroeg een dergelijk symposium natuurlijk ook om zakenlieden. Verschillende bedrijven, waaronder BWIA en LIAT stuurden hun privedewerkers of andere representanten. De vertegenwoordiger van BWIA, Carol Young, toonde een specifieke belangstelling voor het Carib Art Project.

De inhoud van het symposium zal in boekvorm worden gepubliceerd zodat ook anderen, die niet in de gelegenheid waren het symposium bij te wonen, daarvan kennis kunnen nemen en vooral mee kunnen denken over de toekomstige ontwikkelingen. Ook zijn er video-opnames gemaakt.

Aan het slot van het symposium werden een aantal voorstellen geformuleerd. Onder meer om te komen tot een cultureel beleid voor het Caribisch gebied en de samenwerking tussen bedrijven en kunstenaars te stimuleren. Voorst zou een percentage van de airporttax aan kunstactiviteiten in het algemeen moeten worden besteed en zouden bedrijven en banken moeten worden gestimuleerd om meer kunstwerken te verzamelen.

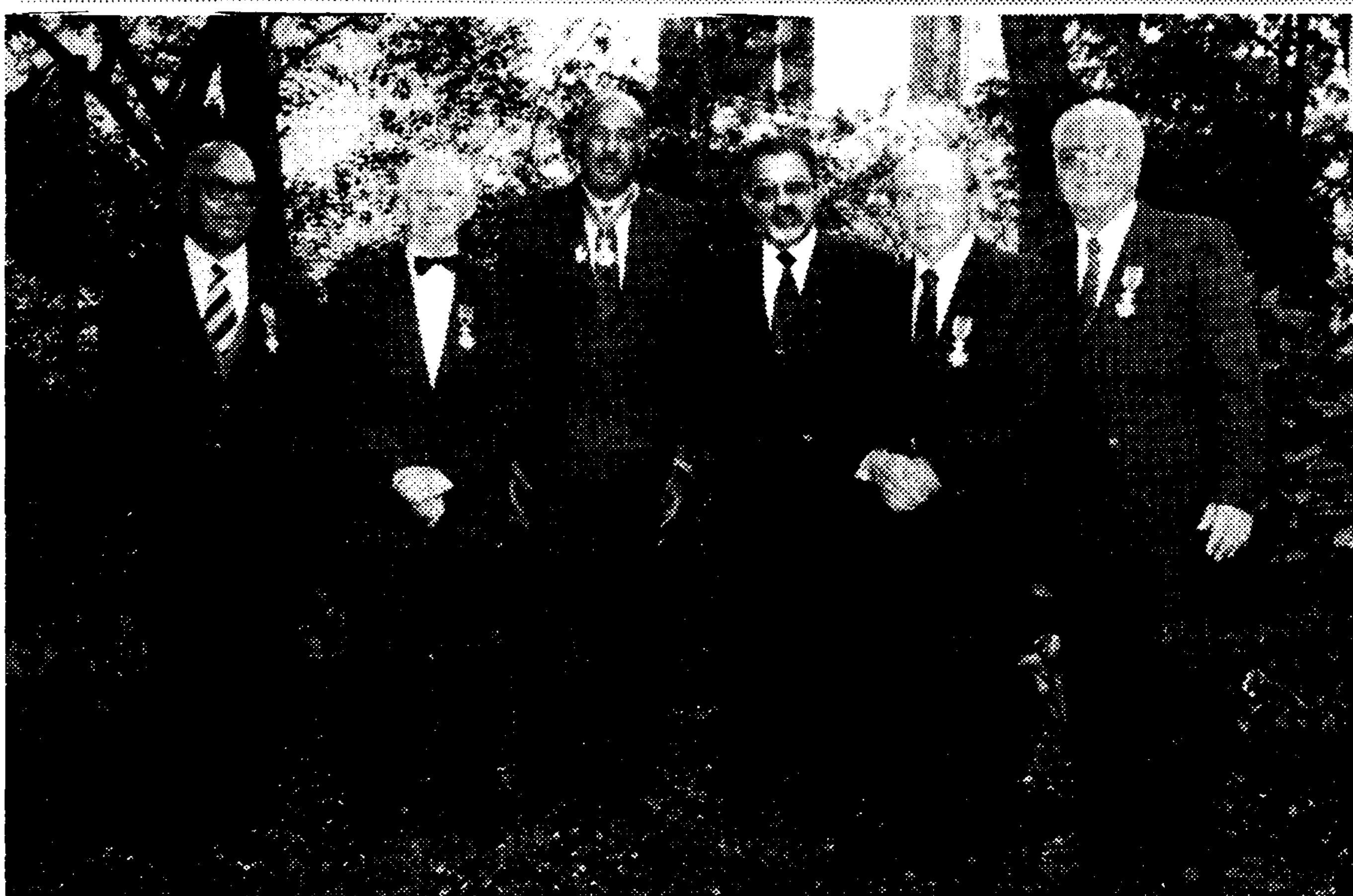
Het zou wenselijk zijn om een informatiecentrum in het leven te roepen gericht op de verschillende subsidie- en sponsoringsmogelijkheden op het gebied van kunst voor het Caribisch gebied. Ook zou een register gepubliceerd moeten worden met de verschillende organisaties, instanties, bedrijven etc. die op het gebied van de kunsten actief zijn.

Gedurende de sluitingsceremonie werden plakkaten uitgereikt aan personen die op kunstgebied in het Caribisch gebied van betekenis zijn geweest. Onder hen was Dustin St. Omer, een van de bekendste schilders van St. Lucia. Hij werkte ooit bij de Shell-raffinaderij op Curaçao, waar hij van zijn eerste salaris zijn eerste tubes olieverf kocht. St. Omer is ook vertegenwoordiger van St. Lucia bij het Carib Art Project en hij hoopt volgend jaar naar Curaçao te komen voor de opening van de Carib Art Expositie.

WILLEMSTAD — Op de Schout-bij-nacht Karel Doorman weg heeft zich vrijdagnacht een drama voorgedaan toen een man zijn echtgenote met een kapmes te lijf ging. De vrouw werd met hevig bloedende wonden naar het Sint Elisabeth Hospitaal overgebracht.

De vrouw (38) was dienstmeisje bij een man aan de Doormanweg. Zij zaten in de kamer toen de echtgenoot van de vrouw aan de deur klopte. Hij begon een scheldpartij en hakte op zijn vrouw in. De huiseigenaar verdigde de vrouw met een ventilator. De indringer werd het huis uitgedreven en sloeg op de vlucht. De hysterisch geworden vrouw werd met kapwonden aan hoofd en armen per ambulance weggebracht. De politie heeft de aanstichter van het onheil niet gevonden.

Hoge pieten bij Jesurun

■*WILLEMSTAD De lintjesregen van 29 april jl. betekende voor een aantal Curaçaoënaars een bezoek aan het Antillenhuis. Guillermo Estilito Rosario - dichter, schrijver, uitgever, ex-politicus - werd daar tot Officier in de Orde van Oranje Nassau bevorderd. Vincent Janssen (Pater Vicente) werd tot Ridder benoemd. Hendrikus Coomans werd Officier. Hij heeft een wetenschappelijk oeuvre van meer dan 200 boeken op zijn naam staan. Verder waren Ridder Julian Anasagasti en Commandeur Rufus McWilliam van de partij. De laatste heeft al twee hoge onderscheidingen. Naast het feit dat er in het Antillenhuis nog nooit vijf personen tegelijk koninklijk werden onderscheiden is er nog nooit zo'n hoge onderscheiding door een gevolmachtigd minister uitgereikt.*

WILLEMSTAD — Ook dit jaar organiseert de Societe Hippique Curaçao (SHC) de zeer populaire zomerkampen. De eerste wordt gehouden gedurende de laatste week van juli nl. van maandag 27 juli t/m zaterdag 1 augustus 's ochtends, en de tweede gedurende de eerste week van augustus nl maandag 3 augustus t/m zaterdag 8 augustus 's ochtends.

Het programma ziet er als volgt uit:
- iedere dag paard- of pony rijlessen,
- verzorging van de paarden en ponies,
- aktiviteiten buiten de manege, spelletjes, bonte avond, B.B.Q. en de laatste avond slapen op de manege!

Kinderen vanaf 7 jaar kunnen deelnemen aan deze zomerkampen met of zonder rij-ervaring. Voor verdere informatie: tel.:379160 - de heer Spanjer of mevrouw Brandao of persoonlijk op Jongbloedweg 50!

Werk en opleiding van belang voor allochtonen

DEN HAAG/WILLEMSTAD — Bij het integratiebeleid voor allochtonen zullen werk, opleiding en rechtspositie de komende tijd essentiële punten moeten zijn. Dat is de mening van de uit Suriname afkomstige directeur minderhedenbeleid van het ministerie van Binnenlandse Zaken, mr Hugo Fernandes Mendes. De rechtspositie van allochtonen moet worden verstrekt door het gemakkelijker te maken de Nederlandse nationaliteit te verkrijgen, er een dubbele nationaliteit op na te houden en het onmogelijk te maken dat buitenlanders die langer dan vijf jaar legaal in Nederland verblijven uit te zetten. Tenzij ze een heel ernstig misdrijf hebben begaan, zegt Fernandes Mendes in het "Algemeen Dagblad".

Hij ziet het onderwijs als de basis voor allochtonen een plaats op de arbeidsmarkt te veroveren. "We moeten alles op alles zetten het onderwijs aan te pakken. Mensen die kiezen voor Nederland en niet van plan zijn te vertrekken, moeten verplicht Nederlands leren. Het gaat er niet om je eigen cultuur en identiteit te ontkennen, maar je moet je als buitenlander wel geschikt maken voor de arbeidsmarkt. Doe je dat niet, dan is het nu al zo dat op je uitkering kan worden gekort" aldus de directeur minderhedenbeleid.

Als derde belangrijk element voor een goede integratiebeleid ziet Fernandes Mendes het scheppen van werkgelegenheid voor allochtonen. De werkloosheid onder allochtonen — 30 tot 40 procent — moet snel worden teruggedrongen tot het landelijke gemiddelde van ongeveer tien procent. "Er mag geen etnische onderklasse komen. Als we er niet in slagen de mensen een volwassen positie te geven, slaat dat vroeg of laat terug op de samenleving. En de oplossing van die problemen, als het eigenlijk te laat is, zal de overheid veel kosten. De deelname van allochtonen aan het arbeidsproces zal de kwaliteit van de hele samenleving ten goede komen".

Fernandes Mendes is blij met de speciale Allochtonenkrant die de Weekkrant Suriname sinds korte tijd als katern aan zijn informatiepakket toevoegt. "Dat is een belangrijk initiatief. Allochtonen worden zo bekend met vacatures en het geeft werkgevers de mogelijkheid om zich rechtstreeks tot de etnische minderheden te wenden. Zo'n uitgave, die nu alleen de Surinamers bereikt, zou veel breder moeten worden verspreid. Onder Turken en Marokkanen is het werkloosheidsprobleem groter dan onder Surinamers en Antillianen.

In die laatste groepen zijn de taalproblemen minder, er is meer affiniteit met Nederland", meent Fernandes Mendes. Hij vindt het goed dat de minderheidsproblemen de laatste tijd in Nederland veel in het nieuws zijn. Hij vindt ook dat de politieke leider van de VVD, Frits Bolkestein, een goede, katalyserende rol heeft gespeeld. "In het minderhedendebat moet alles bespreekbaar zijn. Maar het moet wel voorzichtig gebeuren" aldus Fernandes Mendes in het 'Algemeen Dagblad'.

Vertolkingen vol verve op muziekavond Landheer

DE ZOGENOEMDE vakleerlingen van het muziekinstituut Landheer wisten vrijdagavond in het CCC in Emmastad een gevarieerde muzikale avond neer te zetten.

Het blazers ensemble Adjadjo opende de avond met de ouverture in B mineur van Bach. Jammer dat daarbij in een te hoog tempo de bekende en mooie Bardinerie werd gespeeld, waardoor deze minder tot zijn recht kwam dan de vrolijke Slavische dans die door de negen met kennelijk plezier musicerende jongelui, dan duidelijk ontspannen, aan het eind van het concert precies in de sfeer van deze avond werd gezet.

De vakleerlingen speelden met overgave de hun toebedachte of zelf gekozen werken. Drie leerlingen hebben besloten om "in de muziek" te gaan, Marcella Ponson (dwarsfluit), Brian Lau (piano en fagot) en Lois Miller (piano). De laatste volgt daarbij de sporen van haar zus Ruth die al eerder dit besluit nam en die als gast van de avond een technisch hoogstandje leverde waarmee ze het publiek, enorme bewondering wist af te dwingen. Zij speelde van Kabalevski de verschrikkelijk moeilijke "Sonate" (nr.3 opus 46) en dat zonder bladmuziek.

Brian Lau bespeelde de piano in "Cordoba" van Albeniz maar vooral in "Clair de lune" van Debussy op zeer gevoelige en zelfverzekerde wijze.

Marcella Ponson gaf een goede, zij het wat gespannen, vertolking van het dromerige Sprinx van dezelfde komponist, welke haar beter afging dan de daarvoor door haar gespeelde, iets te snelle allegro's van Locatelli's "Sonate in G mineur". Ondanks de mineur zettingen van de gekozen werkjes werd het een gezellige muziekavond met een goede opkomst van ouders, (trotse) oma's en andere belangstellenden. Er werd met verve gemusiceerd.

Lois Miller wist de eerder genoemde kwaliteiten van muzikaliteit, techniek en vooral feeling te paren in haar mooie vertolking van de prachtige "Etude de Concert" van Pierné. De opvatting van Lois was geheel in harmonie met de stijl van deze bijzondere komponist, hetgeen juist dat beetje ontroering wist teweeg te brengen, dat muziek tot schoonheid verheft en misschien ooit wel de grootste kracht zou kunnen worden van deze toekomstige kunstenares.

Ik wens allen veel succes en inspiratie in de muziekwereld en bedank Aya en Iman voor hun inzet voor deze fijne jonge mensen die mede dankzij hen een — waarschijnlijke eeuwige — liefde hebben opgevat voor deze schoonste onder de kunsten.

JOHAN VAN EENENNAAM

Opstootje

WILLEMSTAD — De politie moest donderdag te hulp schieten bij een opstootje in verband met een schietpartij. Dat gebeurde op de Kaya Awaseru.

Op aanwijzingen van omstanders hielden agenten een vrachtwagen aan. Behalve de 63-jarige bestuurder trof de politie een achttien-jarige jongen Z. Th. in de cabine die een speelgoedpistool probeerde te verbergen. Twee tieners van veertien en negentien verklaarden dat Th. een meisje ten dans had gevraagd. Toen zij nee zei sloeg hij haar in het gezicht. Toen een van de tieners daar wat van zei bedreigde Th. hem met de dood. Th. op zijn beurt vertelde aan de politie dat toen hij trachtte weg te rijden mensen hem met stenen en flessen bekogelden. Tevens zouden er enkele schoten gevallen zijn. Hij is aangehouden en naar het bureau van de recherche overgebracht.

Ontsnapte D. weer gesnapt

WILLEMSTAD — De eerder ontsnapte gedetineerde S.D. is zaterdagochtend om 11.30 aangehouden in zijn woning aan de Welatinaweg. De man wist vlak voor voorgeleiding aan de rechter-commissaris te ontsnappen aan de aandacht van zijn bewakers.

De politie kreeg na het doen van een oproep aan de bevolking meldingen binnen dat D. gesignaleerd was in de buurt van zijn woonplaats.

Gesprek STTK met Geest in 'harde sfeer'

Onderhandelaar PTT Telecom krijgt geen vat op vakbond

WILLEMSTAD — De vakbond STTK en de Kamer van Vakbonden zijn na hun gesprek met PTT Telecom vertegenwoordiger Geest niet tot andere gedachten gekomen. "Wij zijn gesterkt in onze mening dat moet worden afgezien van verkoop van 49 procent van de aandelen Curtel aan PTT Telecom", aldus Kamervoorzitter Errol Cova.

Cova: "We hebben hem gezegd dat het verre van aanlokkelijk is te worden opgeslokt door een groter bedrijf. We begrijpen dat PTT Telecom er ook zelf weinig oren naar heeft door een gigant te worden ingelijfd. Waarom zouden wij dat dan wel aantrekkelijk moeten vinden?"

Het gesprek vond in een 'harde sfeer' plaats, aldus de vakbondsleider. Zowel Cova als STTK-voorzitter Melvin Richards hebben sterk de indruk dat het bezoek van Geest aan Curaçao deel uitmaakt van een nieuwe strategie van de overheid en PTT Telecom om toch de verkoop van 49 procent van de aandelen door te drukken.

Richards omschreef de opstelling van Geest als 'soms brutaal', wat zou blijken uit zijn opmerking dat 'hij met of zonder de medewerking van STTK gaat praten met de werknemers van Landsradio en Setel'. De voorzitter zegt het gevoel te hebben dat Geest hier is gekomen 'om ons te overtuigen'.

Al in november begon de STTK - toen vakbond in oprichting - naar aanleiding van een intentieverklaring voor samenwerking, aandacht te vragen voor de op handen zijnde deelneming van PTT Telecom in de lokale telecommunicatie. De voornaamste bezwaren van de Landsradiowerknemers waren dat over hun hoofden allerlei dingen op geheimzinnige wijze werden besloten en dat zij geen enkel nut zagen in de verkoop van 'hun' bedrijf aan een Nederlandse firma.

Hoewel de bond behoorlijk tevreden is over de vele discussies die nu worden gevoerd en over het strafrechtelijk onderzoek dat gaande is naar aanleiding van vermeende 'telecommunicatiesmeergelden' is haar uiteindelijke doel nog niet bereikt, aldus Richards.

De STTK zou het liefst zien dat Landsradio eerst binnenshuis orde op zaken gaat stellen. Het management moet verbeterd worden en er wordt te slordig met geld omgesprongen, meent de bond. Het samengaan met PTT Telecom wordt gezien als een blijk van onvermogen van de overheid om zelf te reorganiseren. "De overheid wil PTT Telecom dit zaakje laten opknappen."

Volgens Richards is nu de eerste prioriteit dat de regering op deugdelijke wijze de integratie van Landsradio (Intel nv) en Setel nv gaat voorbereiden. "Laten ze eerst zorgen dat we een gezond bedrijf worden." De werknemers van Landsradio verkeren nog steeds in grote onzekerheid omtrent de fusie met Setel, aldus Richards. "Er staat nog niets op papier."

Uiteindelijk vecht de STTK voor erkenning, duidelijkheid en inspraak. Dat de onderhandelingen voorlopig 'geparkeerd' staan, zoals Geest het noemt, wordt vooralsnog door de STTK en de Kamer niet serieus genomen. Pas als de eilandsraad zich hierover heeft uitgesproken is 'het temporiseren' al dan niet van kracht, menen Cova en Richards.

Dinsdag op TeleCuraçao

Vervolg op veelbesproken programma 'Wegwerpmensen?'

WILLEMSTAD — 'Wegwerpmensen?' Zo heette een aflevering van het televisieprogramma Kontakto van Chacho de Castro, die het leven van chollers op de landfill Malpais toonde. Aanstaande dinsdagavond wordt het programma vervolgd op TeleCuraçao van 9.00 tot 10.00 uur.

'Hendenan benta afo?' sloeg in als een bom. Op veler verzoek vond een herhaling plaats van de interviews die De Castro op de vuilnisstortplaats hield met deze woonachtige chollers. Het was de eerste keer in tien jaar dat een aflevering van Kontakto werd herhaald.

Uit de gesprekken in 'Wegwerpmensen?' kwam naar voren dat ongeveer een tiental mensen, meest mannen, permanent woont op de landfill. Zij sorteren het vuil, verzamelen koper en metalen en verdienen hiermee wat geld om aan hun drugsbehoefte te kunnen voldoen. Kontakto toonde beelden van chollers die in dozen slapen, die vuilniszakken openscheuren om eetbare spullen te verzamelen. Vooral de vuilnis van cateringbedrijven en *fast food* bedrijven levert veel op. Nog onaangeroerde broodjes hamburger en zelfs melk wordt ter plaatse verorberd.

De Castro wees tijdens het programma meerdere malen op de onmenselijke situatie waarin deze mensen leven en vroeg zich af of een redelijk ontwikkeld land dergelijke wantoestanden moet toelaten.

Gedeputeerde Bentoera zei in een reactie op het programma ontsteld te zijn. Hoewel hij op korte termijn geen oplossing weet, heeft hij daags na de herhaling van de aflevering besloten landfill Malpais na vijf uur 's middags te ontruimen. Alleen mensen die vuil willen storten mogen na dat uur de vuilnisstortplaats betreden.

In een vervolg op de veelbesproken Kontakto-aflevering zullen een aantal mensen hun mening geven over de problematiek van de 'wegwerpmens'. Dokter Botero zal de situatie op Curaçao vergelijken met Colombia uit vroeger tijden. De tijd waarin voor het eerst sprake was van huurmoordenaars.

Vervolgens komen twee exchollers aan het woord, die momenteel een centrum voor rehabilitatie leiden. Ook zal Atala Wederfoort vertellen over haar bevindingen met veertien huizen voor daklozen.

Aan het woord komt ook een choller, die uit de doeken doet hoe hij verslaafd werd en hoe hij het cholleprobleem op Curaçao beziet.

De televisieuitzending wordt vervolgd door een uitzending van Radio Korsou F.M.. Kijkers en luisteraars kunnen bellen met nummer 371501.

In april 1992:

Deviezenreserve met 47 miljoen gegroeid

WILLEMSTAD — De officiële deviezenvoorraad is in de maand april 1992 met NAF.47,3 miljoen toegenomen tot 513,2 miljoen gulden. Dit is voornamelijk het gevolg van de overmaking van gelden door PDVSA aan de Isla-raffinaderij en de storting van ontwikkelingsgelden door Nederland. Mede als gevolg van bovengenoemde ontwikkeling namen de rekening-courant tegoeden van banken eveneens toe. Deze tegoeden stegen met NAf.27,3 miljoen tot NAf.67.0 miljoen, zo maakt de Centrale Bank bekend.

De rekening "Bankbiljetten", die de waarde van het aantal bankbiljetten in omloop weergeeft, is met NAF.4,6 miljoen toegenomen. De rekening "Landsontvanger", die het rekening-courant tegoed van de Centrale Overheid bij de Centrale Bank weergeeft, is met NAf.1,6 miljoen afgenomen als gevolg van het voldoen van lopende verplichtingen. Evenzo is de rekening "Tijdelijk kasvoorschot Land" met NAF.7,5 miljoen afgenomen, in verband met het voldoen van rente- en aflossingsverplichtingen. Laatstgenoemde rekening geeft normaliter een schuldpositie weer, doch is in december 1991 omgeslagen in een tegoed.

Het rekening-courant tegoed van het Eilandgebied Curaçao, de rekening "Eilandsontvanger" is met NAf.0,6 miljoen afgenomen als gevolg van het voldoen van lopende verplichtingen.

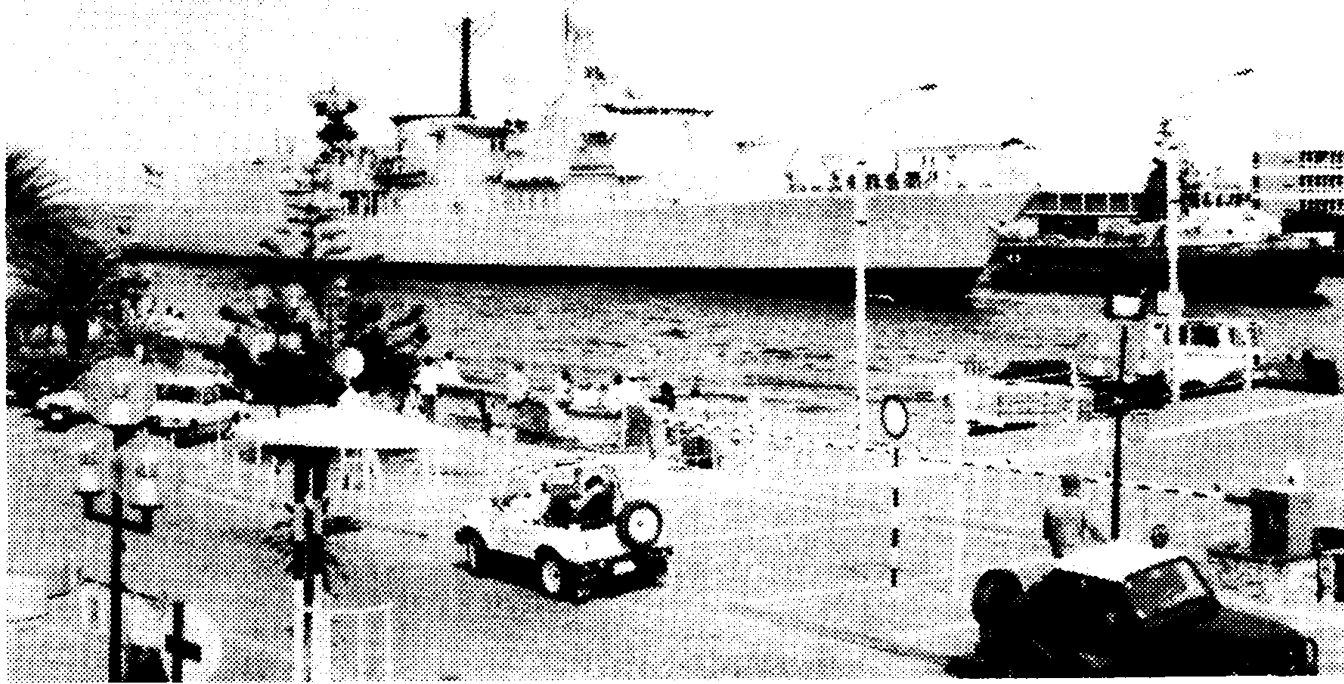
De rekening "Solidariteitsfonds" is met NAf.0,5 miljoen afgenomen. Uit dit fonds worden maandelijks uitkeringen verricht aan de Eilandgebieden Bonaire, Saba en St. Eustatius ter dekking van het begrotingstekort.

De rekening "Meerjarenplan projecten" is met NAf.10,5 miljoen toegenomen. Dit is het resultaat van stortingen van ontwikkelingsgelden door Nederland voor NAf.15,9 miljoen enerzijds en bestedingen aan ontwikkelingsprojecten voor NAf.5,4 miljoen anderzijds.

Verkorte Balans (in miljoenen guldens)

	30-04-92	31-03-92		30-04-92	31-03-92
Vorderingen op het Goudfonds	67,4	67,4	Kapitaal en reserves	66,4	66,4
Deviezen	368,3	321,0	Bankbiljetten	185,2	180,6
Voorschotrekening Land	13,3	13,3	Landsontvanger	2,5	4,1
Tijdelijk Kasvoorschot Land	--	--	Eilandsontvanger	10,4	11,0
Leningen aan banken	0,0	0,0	Banken	67,0	39,7
Obligaties	20,0	20,0	Crisisfonds	29,8	29,8
Overige	44,2	50,6	Rekening meerjarenplan-projecten	30,2	19,7
			Solidariteitsfonds	0,5	1,0
			Deposito's overige ingezetenen	85,9	77,7
			Tijdelijk Kasvoorschot Land	9,9	17,4
			Overige	25,4	24,9
	513,2	472,3		513,2	472,3

Hr. Ms. Philips van Almonde

■*WILLEMSTAD — Afgelopen vrijdag begroette Curaçao de komst van het nieuwe stationsschip Hr. Ms. Philips van Almonde. De Almonde lost de Hr. Ms. Kortenaer af en zal tot medio november in de Caribische wateren vertoeven.*

Voor 16 juni

BC moet opheldering geven over Siberie

WILLEMSTAD — Officier van Justitie H. Donker heeft het Bestuurscollege middels een brief om opheldering gevraagd over de werkzaamheden bij het verkavelingsplan Siberie. Terwijl dit plan nog 'ter inzage' ligt is reeds een aanvang met de werkzaamheden gemaakt. Zo is er een dwarsweg aangelegd, is de openbare verlichting al aanwezig en zijn er tevens kasten voor de meters geplaatst. Defensa Ambiental heeft inmiddels een bezwaarschrift tegen het verkavelingsplan ingediend.

In zijn brief vraagt Donker het Bestuurscollege om hem voor 16 juni aanstaande nadere inlichtingen te verstrekken. Gebeurt dit niet, dan zal de officier van justitie een strafrechtelijk onderzoek instellen. "Met de werkzaamheden beginnen zonder een vergunning kan natuurlijk niet", aldus Donker. "Wat heeft inspraak anders nog voor zin?".

Defensa Ambiental is tegen het plan en is als milieubeweging gerechtigd op te komen voor de belangen van de natuur. In de zaak om *Klein Hôfi* heeft de rechter deze milieubeweging destijds als 'partij' geaccepteerd, omdat de natuur zich nu eenmaal niet zelf kan verdedigen.

Volgens Defensa Ambiental behoort ook het landschap tot het natuurlijk milieu. "Aaneengesloten gebieden, niet verbrokkeld door concentraties van gebouwen, bepalen vaak het karakter van het landschap", aldus de voorzitter van de beweging Lloyd Narain. Hij is van mening dat de tien grote kavels die daar voor bebouwing gepland zijn het landschap zullen vernielen. "Het gezicht over het vlakke deel van Siberie naar de achtergelegen heuvels zal onherstelbare schade lijden", aldus Narain.

Zolang er bezwaarschriften ingediend kunnen worden en zolang die niet behandeld zijn, kan er nog niets aan voorbereidingen voor bebouwing gedaan worden. Daarover zijn zowel Defensa Ambiental als officier van justitie Donker het eens.

Miller verliest terrein

Amstel weer huismerk Van der Valk hotel

WILLEMSTAD — Amstel is weer terug van weggeweest in het Van der Valk Plaza hotel. Met de directies van de Antilliaanse Brouwerij en de distributeur Licores Maduro konden concurrerende leveringsvoorwaarden worden bedongen, waardoor een biertje van eigen bodem in plaats van vijf gulden, drie gulden kost.

Enige weken geleden besloot manager Marc van der Valk Millerbier tot huismerk te bombarderen, omdat hij het niet eens was met de leveringsvoorwaarden van de producent en de distributeur van Amstel bier. Een provocatieve actie, volgens hem.

De distributeur van Miller opereert sinds enige maanden met scherpe prijzen op de Curaçaose markt en heeft zelfs Amstel uit de vliegtuigen van de ALM weten te krijgen. De prijs van Miller was aantrekkelijker en bovendien kon men in blikjes leveren, aldus de ALM-directie.

Inmiddels bestaan vermoedens dat de leverancier van Miller verjaarde partijen bier in blik op de markt probeert te dumpen, wat mogelijk een verklaring kan zijn voor de scherpe prijzen. Het betreft hier blikjes die niet meer in Amerika verkocht mogen worden omdat de datum van uiterste verkoop en dus consumptie reeds twee maanden verstreken is. Overigens zijn flesjes Miller niet verjaard.

De verkoopprijzen in het Van der Valk Plaza hotel, dat uitsluitend flesjes verkoopt, zijn nu: drie gulden voor Amstel, drieëneenhalve gulden voor Miller en vier gulden vijftig voor Heineken. Marc van der Valk is blij dat de relatie met Amstel weer gezond is, zo blijkt uit een persbericht van de Antilliaanse Brouwerij. "Het spreekt voor zich dat ik op Curaçao het liefst het lokale biermerk serveer. Vandaar dat ik nu des te gelukkiger ben dat de problemen zijn opgelost en dat we met Amstel weer volop aan de bak kunnen", aldus de baas van het Toekanhotel.

Overval

WILLEMSTAD — Zaterdagochtend omstreeks 04.40 uur hebben twee gemaskerde mannen een broodtruc-chauffeur overvallen op de Franklin Rooseveltweg. De een had een vuurwapen bij zich, de ander een mes. Zij namen een geldkistje met vijfhonderd gulden mee en reden weg in een witte auto. Een pistoolschot werd ter afscheid in de lucht gelost.

Isla: prijs voor bedrijfsveiligheid

WILLEMSTAD — Voor de derde maal in haar geschiedenis heeft de 'Refineria Isla' een prijs voor bedrijfsveiligheid in de wacht gesleept. Het Amerikaanse Petroleum Instituut noemt de PDVSA in haar lijst van tien veiligste raffinaderijen in de Amerika's op nummer twee.

De Isla krijgt de prijs omdat zij twee miljoen manuren achtereen functioneerde zonder bedrijfsongevallen. Het betreft hier de periode augustus 1991 tot maart 1992. Bij de competitie waren vijftig olieverwerkende bedrijven betrokken.

De prijs werd gisteren uitgereikt door Arnaldo Salazar, directeur van Petroleros de Venezuela. Hij zei in zijn rede dat een van de voornaamste prioriteiten van de PDVSA de bedrijfsveiligheid is, die alles van doen heeft met het leven, de toekomst en de familie van de werknemers.

Veiligheid is het kenmerk van een goed bedrijf, betoogde hij, waar de mindere goden in de wereld van de olieraffinage het minder nauw mee nemen.

Vertrouwen van de samenleving in de Isla wordt onder meer gevoed door de veiligheid van het bedrijf, zo verzekerde hij de aanwezigen. Bovendien heeft dit een gunstig effect op het functioneren en de rentabiliteit van het bedrijf. "Een essentiële voorwaarde om goede operationele resultaten te bereiken."

De Isla toont met deze mijlpaal aan op de goede weg te zijn, benadrukte Salazar. "Op werknemers moeten we zuinig zijn. Zij vormen het hart van ons bedrijf."

Isla directeur Cardenas voegde daar aan toe dat zijn bedrijf met het behalen van de prijs heeft aangetoond 'volwassen te zijn geworden'.

Familieruzie

WILLEMSTAD — Een familieruzie aan de Appeldamweg is donderdagavond ernstig uit de hand gelopen.

Vader W.M. (46) wilde zijn onhoudbare zoon U.M. (24) het huis uit zetten. U. tekende protest aan middels een kapmes. De vader trok ter verdediging een mes. Buurman V.B. (22) trachtte tussen beiden te komen met een houten balk, maar werd door U. aangevallen met het kapmes. De buurman gooide daarop een betonblok dat helaas niet U. raakte maar een stel glazenschutter en zijn daarachter staand tienjarig broertje. De moeder van het gezin deed aangifte tegen haar man, zoon en buurman.

Maria Liberia op St. Maarten

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG —Premier Liberia Peters houdt morgen in het Mullet Bay Hotel op St. Maarten een toespraak ter gelegenheid van het afstuderen van 43 studenten aan de University of St. Maarten, extension Johnson & Wales.

Geslaagden Buro Arends

■*ORANJESTAD — Bij Buro Arends werden de certificaten uitgereikt aan de geslaagden voor de cursussen 'notuleren' en 'middle management'. Voor laatstgenoemde cursus slaagden: Mayra Marval, Shirley Hazel en Ronald Kelly. Voor de cursus notuleren: Elisabeth Remmé, Nick Maduro, Emi Leyba, Melinda Daal, Wilda Ridderstap, Janine Cratz, Juan Croes, Judessa Croes, Erna Croes, Wilfred Ras, Noriza Hoo, Melva Kock, Lupita Wever, Olivia van der Biezen, Mildred Ridderstap, Rosa Williams, Filomena Zievinger, Rosalinda Kelly, Erlinda Kelly, Iris Giel, Lilian Pourier, Graciela Rasmijn, Anna Semeleer, Mirla Chung, Ronny Maduro en Rosita Wever.*

SWA dringt aan op WEB-enquête

ORANJESTAD — SWA, de vakbond van het WEB-personeel, is het niet eens met het standpunt van WEB-directeur ing.Jossy Laclé dat een enquête niet opportuun is gezien het protocol dat destijds door de vakbonden werd goedgekeurd. De juridisch adviseur van SWA, mr.Benky Fowler, heeft Laclé gisteren dringend verzocht om in overleg met de SWA op korte termijn, als het kan binnen drie dagen na ontvangst van het verzoek, datum en plaats van de te houden enquête te bepalen.

Foweler wijst erop dat in de vergadering van 13 maart 1992 van de vakbonden met minister ing.Eddy Briesen vele vragen werden gesteld. Op deze vragen zouden de vakbonden schriftelijk antwoord ontvangen in de vergadering van 24 april 1992. Een van de belangrijkste punten betrof verschil van mening omtrent de interpretatie van het protocol door de WEB-directie enerzijds en de onderhandelingen van de WEB-commissie en de vakbonden anderzijds. Terloops merkt Fowler op dat de taak van de onderhandelingscommissie eigenlijk op 24 december 1991 was beëindigd maar dat op voorstel van de vakbonden, om deze commissie opnieuw te activeren, door de minister gunstig werd beschikt.

De SWA noemt het erg vreemd dat Laclé nu stelt dat de enquête moeilijk te verenigen is met de op 24 april 1992 in aanwezigheid van minister Briesen gemaakte afspraak tussen onderhandelingscommissie en vakbonden om spoedig met de onderhandelingscommissie aan tafel te zitten. Gedurende de vergadering werden immers andere afspraken gemaakt namelijk dat schriftelijk antwoord zou worden ontvangen op de in de vergadering van dertien maart gestelde vragen. Helaas moet worden geconstateerd, aldus Fowler aan de directeur van het WEB, dat tot op heden geen antwoord op het vorenstaande werd ontvangen. Daarom is de SWA de mening toegedaan dat het zo spoedig mogelijk met de onderhandelingscommissie aan tafel wil zitten vooralsnog prematuur is. Aangehaald wordt de opmerking van minister Briesen dat indien een belangrijk aantal werknemers bezwaren heeft om over te gaan in een NV-structuur, dit reden tot ongerustheid geeft. De minister heeft niet doen blijken bezwaren te hebben tegen de raadplegende enquête, terwijl de vakbond erop aandringt deze wél te houden, temeer daar haar algemene ledenvergadering van vier maart 1992 daartoe het mandaat heeft gegeven. Een copie van de brief is aan minister Briesen gezonden.

Auto voor Miss Aruba

ORANJESTAD — De jongedame die op 28 juni in Tropicana Showroom van Royal Cabana Casino tot Miss Aruba 1992 wordt gekozen, krijgt een Nissan auto kado. Namens Star Promotion, als vertegenwoordiger van de hoofdsponsor van La Cabana Resort en Casino, tekende Atan Lee een overeenkomst voor de aankoop van deze auto met de directeur van Topcar, Erik d'Arnault.

Bij de ondertekening sprak d'Arnault de voldoening uit dat Topcar ook ditmaal weer alle medewerking kan geven en een gedeelte van de aankoopkosten voor haar rekening neemt. De voorbereidingen voor de Miss Aruba verkiezing zijn in volle gang. Het podium wordt versierd door Luis Garcia van Green Forest and Blue Sea. Het openingslied voor de verkiezingsavond is geschreven door Atan Lee en wordt door Michael Odor op muziek gezet. De groep onder leiding van Maybeline Arends-Croes zorgt voor de zang, terwijl Maybeline ook het thema verzorgt dat de kandidaten zullen zingen. Het geheel wordt opgenomen door Aruba Recording Studio.

Aruba Ariba

ORANJESTAD — In de Tivoliclub werd de tweede avond van de vierde ronde van de competitie van bridgeclub Aruba Ariba gespeeld. Er werd in een poule gespeeld omdat 34 bridgers deelnamen. Boven de 50 procent scoorden: Marapin/Tjon Kon Sang 69.64, echtpaar van Eijck 63.39, echtpaar Somers 54.59, Dames Aal/de Kort 53.83, dames Mcleod/McDavid 53.27, Tromp/Gottfried 53.14, echtpaar Reeve 53.06, Vos/Penings 52.04 en dames Seaber/Smit 52.04 procent.

Brandinspectie bij Coastal

ORANJESTAD — In het kader van de overheidsplannen en op basis van de Brandweerverordening 1991 verblijft de Nederlandse expert op brandweergebied A.van de Bovenkamp op Aruba.

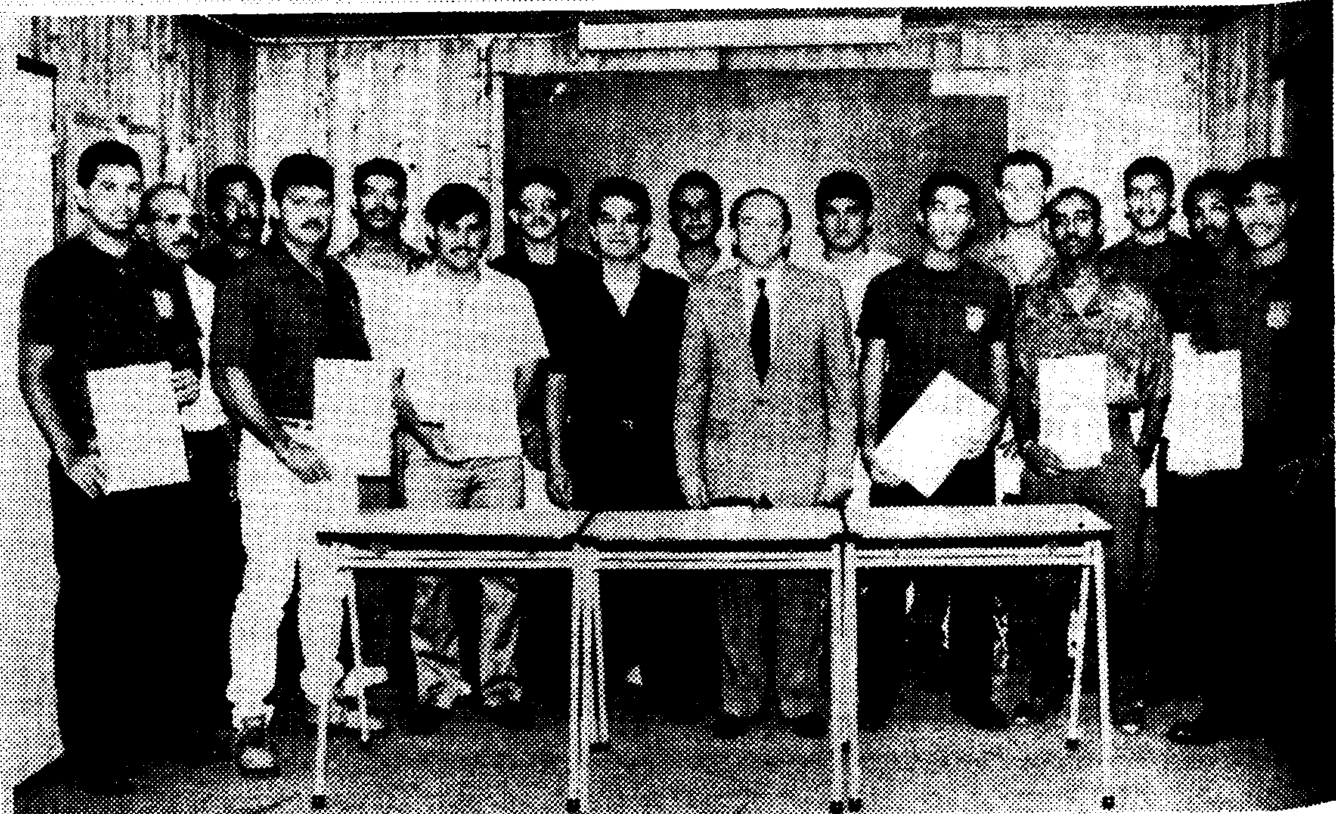
Van de Bovenkamp heeft 31 jaar ervaring op dit gebied, onder meer als brandweer manager van de raffinaderijen in het Europoortgebied; internationaal coördinator voor vervoer van olie en chemicaliën; regionaal brandweer commandant van de brandweer te Rozenburg en brandweer inspecteur voor de provincie Zuid-Holland. Bij zijn oriëntatiebezoek aan Coastal Aruba kreeg hij alle medewerking en was onder de indruk van de veiligheidsmaatregelen die zijn getroffen tegen brand. De voorzieningen bij Coastal voldoen aan de voorwaarden van de National Fire Protection Association en de voorwaarden van de Amerikaanse olie industrie. Uit wat deze neutrale expert vaststelde, geeft de Arubaanse brandweer vertrouwen in het beleid van Coastal. Tijdens zijn bezoek aan minister van justitie, mr.Hendrik Croes, overhandigde Van de Bovenkamp zijn eindrapport over het Coastal bezoek, waarna minister Croes de expert dank bracht namens de regering door aanbieding van een schilderij van de natuurlijke brug van Aruba.

Van Vliet naar Europa

ORANJESTAD — Uitgeleide gedaan door zijn sponser Roy Maduro (Fantastic Gardens) is de Arubaanse atleet Gert van Vliet voor training naar Europa vertrokken. Hij hoopt zich hierdoor nog beter te kunnen voorbereiden op zijn deelname als Arubaans atleet aan de Olympische Spelen van Barcelona. Van Vliet zal zowel in Nederland, Duitsland, Frankrijk als België aan verschillende wielrenwedstrijden deelnemen.

Cursus brandwachters

■*ORANJESTAD— Bij de Centrale Brandweerdienst volgden dertien werknemers de cursus 'Brandwacht tweede klasse', die werd voorbereid door lokale instructeurs. Op de foto, de cursisten samen met minister van justitie, mr.Hendrik Croes, die de certificaten uitreikte.*

Informatie-folders

ORANJESTAD — Aruban Investment Bank (AIB) presenteerde woensdag de nieuwe informatie-folders die geschreven zijn door jurist Hubert (Shon) Lopez en gesponsord door AIB. Lopez produceerde zes folders in het Papiamentu met als titels: 'Bo Derechonan Constitucional'; 'Bo Kier Cuminza Un Negoshi'; 'Comercio Local Zona Liber y Permiso Pa Estadía y Traha'; 'Bo Debe Belasting y Bo Kier Paga' en 'Obligacion y Prohibicion di Un Empresa'. De folders zijn gratis verkrijgbaar bij de AIB, boekhandels, bibliotheek, hulpbestuurskantoren en postkantoren.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE
Open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
100.

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

BIOSCOPEN
DRIVE-IN. 20.30 + 24.00 uur en zondag 21.00 uur **Cool as Ice** (musical, 14 jr.).
PRINCIPAL: zaterdag + zondag 20.30 uur **The Butchers wife** (comedy, 14 jr.).

****

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter E. de Cuba, Sta Cruz 56 **Tel.: 25666.**
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter J. Tromp via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Pabao brug: Eagle, L.G. Smith Blvd. z/n (Oranjestad). Tel.: 29011.
Pariba di brug: San Lucas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat (San Nicolas), tel.: 45119.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale, **tel.:** 115, op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 16.00 Tennis French

Open; 18.30 Movie; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 Movie; 22.43 Special; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Tennis French Open (live); 15.30 MBA Basketball (live); 18.30 Studio Sport; 20.00 Show-time; 21.00 Movie; 22.30 movie; 24.00 Sluiting.

****

ZONDAG
DIVERSEN
SOFTBALL
10.30 uur Jani's Skylab Truck vs Lee Tai Trading; 12.30 uur Furn. Out Center vs Lee Tai Trading; 14.30 uur Furn. Out Center vs Hubo H. Rebels - Caribe.

10.30 uur Amstel Beers vs Saliña Sluggers; 12.30 CHG Giants vs Amstel Beers; 14.30 CHS Giants vs Frank Party Service - Duracell.

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BIBLIOTHEEK CENTRO DI BARRIO DAKOTA **(openingstijden):** dinsdag van 16.00-20.00 uur en vrijdag van 17.00-19.00 uur.

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

ORANJESTAD — Onder auspiciën van de Stichting Arubaanse Diabetici werd in de nationale bibliotheek een contactavond gehouden waarvoor goede belangstelling bestond. Na een inleiding door de vicevoorzitster en ceremoniemeester, zuster C.R.Daly, gaf de chiropodiste uit Nederland, H. Rothman, een profesionele uiteenzetting over de mogelijkheden en moeilijkheden van de verzorging van voet en been van een diabetisch patiënt.

Dr.B.Heinze gaf een Papiamentse vertaling van de in het Nederlands gehouden voordracht en wist op de vele vragen vanuit de zaal iedereen met zijn antwoorden tevreden te stellen. Mevrouw Esther Erasmus, van schoenenzaak Dino in Seaport Village, gaf een uiteenzetting van de verschillende type orthopedische schoenen voor diabetici, die nu ook op Aruba verkrijgbaar zijn. Ook op haar betoog volgden vele vragen en duidelijke antwoorden. Bestuurslid en chiropodiste Gilda Lammers bracht dank voor deze welgeslaagde contactavond, waarop de stichting met voldoening kan terugzien.

■ *Rudy de Miranda: "Elf keer opnieuw gestart".*

Surfers hebben de wind tegen

ORANJESTAD EAGLE BEACH —Ondanks een gezellig diner in restaurant Boonoonoonoos, waarvoor een dertigtal 'Hi-Windsurfers' zich had ingeschreven, was de stemming gisteren een beetje gedempt. Het gesprek van de dag en avond: "Waar blijft die poeierende passaatwind in hemelsnaam?" Zowel wedstrijdleiding als windsurfers zijn het nu toch wel moe om iedere dag te wachten en hopen op meer wind 'zoals we hier op Aruba gewend zijn'. Maar die blijft tot nog toe uit.

Gisteren sturde de wedstrijdleiding op Eagle Beach om vier in de namiddag zowel de masters als de dames naar huis in verband met de uitblijvende windknopen. Julie Renfro: "De leiding maakte deze beslissing omdat de dames en de masters kleine groepen zijn die de afgelopen drie dagen meer heats hebben gevaren dan de supermasters en de heren. Hoewel ik vandaag geen wedstrijden heb gesurfd, ben ik toch het water op gegaan en heb wat getraind. Ondanks de uitblijvende wind wordt het héél spannend wie dit jaar bij de dames eerste wordt. Morgen (slalom races) en overmorgen (long distance) zijn twee belangrijke dagen die uit zullen wijzen of Marrit of ik dit jaar kampioene wordt".

Rudy de Miranda: "Gistermorgen zijn we voor één surfwedstrijd precies elf keer opnieuw gestart. Dat heb ik op Aruba nog nooit meegemaakt. Iedere keer werd de race afgelast vanwege het uitblijven van de wind. Dat is echt heel erg frustrerend én vermoeiend. Pas om kwart over vier werden de eerste officiële goedgekeurde wedstrijden gevaren". Victor Janssen: "De masters hebben slechts zes heats afgewerkt. De heren hadden meer geluk: zowel de eerste acht heats als de halve- en de finale konden worden gevaren".

Opvallend waren gisteren de protesten die vijf deelnemers bij de wedstrijdleiding aanspanden tegen hun collega-windsurfers. Janssen: "Het gebeurt wel eens dat iemand tijdens een race fouten maakt en daardoor iemand anders belemmert. Bijvoorbeeld als je bij een boei in het water valt of bij de start een andere surfer hindert. Degene die zich benadeeld voelt, kan protest aantekenen bij de wedstrijdleiding die de zaak vervolgens onderzoekt en uiteindelijk beslist. Een 'veroordeling' betekent diskwalificatie: voor surfers als Rudy, Vincent, Jeroen en Humberto, die op het moment hoog geklasseerd staan, zou dat in principe het einde van de Hi-Winds '92 betekenen want je keldert dan meteen een behoorlijk aantal plaatsen op de ranglijst". Zowel Renfro, De Miranda als Janssen zullen morgen om negen uur present zijn bij de dagelijkse 'skippersmeeting' op Eagle Beach. Weer of geen weer.

Instrumenten gestolen uit Ultralite

Oorzaak vliegongeval nog niet vastgesteld

ORANJESTAD — "Alleen God weet wat er donderdag nabij Alto Vista met ons vliegtuig is gebeurd", zo liet de directeur van Ultralite Aruba Services (UAS), Roland van den Berg - beter bekend als Rasti Rostelli -gistermiddag tijdens een persconferentie horen. Het laatste wat de verkeerstoren op de luchthaven van de P4-ULA ontving, was het verzoek om te mogen landen. Tot overmaat van ramp bleek gisteren dat alle instrumenten uit het vliegtuigje zijn gestolen. Dit ontdekten brandweer en luchtvaartdienst toen zij het toestel wilden overbrengen naar de luchthaven voor verder onderzoek.

Tot op heden is de oorzaak van het vliegongeval, waarvan het onderzoek wordt geleid door procureur-generaal mr. P.Bos, niet vastgesteld. Er wordt rekening gehouden met alle informatie die de onderzoek commissie heeft ontvangen. Er zou ondermeer een bericht zijn dat iemand een schot hoorde en daarna het toestel in moeilijkheden zag verkeren. Inmiddels zou een sectie op de slachtoffers hebben uitgesloten dat de piloot ziek werd of een hartaanval kreeg.

Minister van verkeer en communicatie, Elio Nicolaas, reageerde tijdens de wekelijkse persconferentie op enige berichten die in de nieuwsmedia verschenen over het ongeluk en de vergunning van de Ultralite. Nicolaas wees erop dat UAS geen vergunning nodig had. "Toen Roland van den Berg in februari 1991 met zijn plannen kwam, diende hij een verzoek in om met dit soort vliegtuigjes ondermeer recreatie voor het toerisme te verzorgen. Dit werd als positief ervaren. Omdat de Arubaanse wetgeving dit soort vliegtuigen niet kent, werden vervolgens inlichtingen gevraagd bij de Luchtvaartdienst en de FAA. Hieruit bleek dat de Ultralites zowel in Europa als de Verenigde Staten als veilig worden ondervonden".

De bewindsman geeft toe dat de Arubaanse luchtvaartwetten ouderwets zijn en geen vergunning voor luchtvaardigheid maar alleen voor deugdelijkheid kent. "UAS kreeg de vergunning, waarbij nog vastgesteld moest worden waar geland kon worden. Intussen werd met proefvliegen begonnen, waarbij ook het geluid werd gemeten omdat men bezwaren wilde voorkomen zoals bij de helicopters werden gehoord". Nicolaas zei verder dat op het moment nog enige andere zaken worden nagetrokken voordat het onderzoek definitief wordt afgerond.

Tijdens de persconferentie vertelde de echtgenote van de 52-jarige Nederlander Lambertus Michel, dat haar man een ervaren piloot was met meer dan vijfhonderd vlieguren, waarvan hij driehonderd uur aan lessen besteedde. "Hij leende zich niet voor stunts". Eric Kock, die naast hem zat, had geen geldig brevet omdat hij al geruime tijd niet meer had gevlogen. Kock leerde vliegen bij Power Plant & Air Freight in de Verenigde Staten en zat als mechaniciën in het toestel. Van den Berg: "Op het eerste gezicht is geen fout aan het toestel ontdekt. Er is telefonisch contact opgenomen met de fabriek van het vliegtuig om te weten te komen wat mogelijk de oorzaak kan zijn". Met nadruk stelde Van den Berg tijdens de persconferentie dat Michel dit soort toestellen goed kende omdat hij in Nederland met hetzelfde type vliegtuig les heeft gegeven.

AVP-Statenlid mr. Hector Gonzalez zegt in een verklaring dat hij vraagtekens zet bij het verlenen van de vergunning aan UAS. Hij wil weten of minister Nicolaas een diepgaande studie van deze zaak heeft gemaakt voordat hij de vergunning gaf. "De AVP is van mening dat dit ongeval en de vele publicáties vele vragen doen rijzen, ondermeer of dit soort vliegtuigen voor Aruba geschikt zijn. Daarom willen wij graag van minister Nicolaas weten of deze kwestie goed bestudeerd is en rekening is gehouden met adviezen van experts". Gonzalez betreurt het ongeval en biedt namens de groene partij aan de nabestaanden zijn deelneming.

Schelpenmiddag

ORANJESTAD — Stimaruba zal weer haar schelpenmiddag houden voor kinderen van de eerste en tweede klas basisschool op zaterdag 6 juni. Op deze middag gaan de kinderen schelpen verzamelen en daarmee verschillende opdrachten uitvoeren. Het doel is dat de kinderen iets leren over de schelpen en zien hoe mooi ze zijn.

De kinderen moeten kleren aanhebben die vuil kunnen worden en liefst gymschoenen dragen. Verder moeten ze ook een emmertje meebrengen om de schelpen te verzamelen. Ouders kunnen hun kinderen zonder problemen achterlaten aangezien er verantwoorde begeleiding per groepje zal zijn. De plaats is de witte zandhoop te Barcadera van half vier tot zes uur in de namiddag. Telefonische inschrijvingen: tussen zes en acht uur 's avonds bij de volgende personen: Munje (32956); Carmen (22996) en Swinda (35850). De inschrijving sluit woensdag 3 juni. Er wordt een bijdrage van twee florin per kind gevraagd. De kinderen krijgen tijdens de schelpenmiddag te drinken.

Aruba in zwartboek Amnesty International

ORANJESTAD — Niet alleen de Antillen maar ook Aruba wordt opgenomen in het zwartboek van Amnesty International (AI) wegens mishandeling van verdachten door de politie in de periode van februari 1990 tot augustus 1991.In geen van de gevallen werd een onderzoek ingesteld. De Beurs en Nieuwsberichten bracht gisteren een bewerking van de tekst uit het zwartboek dat volgende week officieel zal verschijnen.

Een land komt alleen in het zwartboek als blijkt dat in incidentele gevallen de overheid niet reageert met maatregelen om herhaling te voorkomen. Voor de Antillen zijn drie specifieke voorbeelden gegeven terwijl voor Aruba maar liefst zeven gevallen met naam worden genoemd.

Amnesty International schreef in november 1991 een brief naar de Nederlandse minister van justitie, mr. Hirsch Ballin. Zijn collega's in de Antillen en Aruba, de ministers Knoppel en Croes, kregen hier een kopie van toegestuurd. Hirsch Ballin vroeg vervolgens aan de twee ministers met Amnesty mee te werken en hen van alle noodzakelijke informatie te voorzien. Volgens Amnesty heeft minister Croes tot en met eind april niet gereageerd op de brief. In het rapport staat: "Door inhoudelijk niet te reageren geeft men in feite toe dat genoemde gevallen hebben plaats gevonden; dat men de verantwoordelijken niet wil straffen en dat men niet van plan is mogelijke herhaling van dergelijke situaties te voorkomen".

Op Aruba gaat het om de volgende personen. De betrokken politiemannen zijn door deze personen bij name genoemd. De Colombiaan *Ernesto Melendez* werd in juli 1990 aangehouden, ondervraagd en geschopt en geslagen door drie politiemannen. Daarbij werd zijn linkeroog onherstelbaar beschadigd. Doordat zijn neusbeen werd beschadigd, heeft hij nog steeds last van ademhalingsmoeilijkheden.

De Colombiaan *Paul Glenn Potes Palacios* werd op 30 september 1990 aangehouden en zwaar geslagen door twee politiemannen. Hij verklaart op 2 en 6 oktober weer te zijn geslagen om hem zo te dwingen een valse verklaring af te geven. Na twee maanden kreeg hij pas medische hulp.

Roland A.Geerman werd in oktober 1990 gearresteerd en zou door twee politiemannen zwaar zijn geslagen om een valse bekentenis af te leggen.

José Luis Mengual Arriza werd in oktober 1990 gearresteerd. Hij verklaart door drie politiemannen te zijn geslagen en geschopt in de maagstreek en nieren. Nadat hij bloed begon te spuwen en te urineren werd hij naar het ziekenhuis gebracht.

De Venezolaan *Carlos Hernandez Vinache* werd in november 1990 gearresteerd en zegt door de politie zwaar te zijn mishandeld. Op 20 november werd hij naar een ziekenhuis gebracht voor een operatie aan zijn gesprongen aambeien. De dokter zei hem dat dit het gevolg was van de mishandelingen.

Walter Ramirez Meneses werd in juli 1991 gearresteerd op verdenking van drugssmokkel. Hij werd drie of vier dagen later door rechercheurs geslagen omdat hij een valse verklaring zou hebben afgelegd.

Alan Gary Kumet werd gearresteerd op 28 augustus 1991. Hij verklaart twee keer te zijn mishandeld. Hij wilde hiertegen een klacht indienen maar zag daar van af na bedreigingen door een politieman.

In geen van bovengenoemde gevallen werd een onderzoek ingesteld. Al in maart 1990 had Amnesty geconstateerd dat de op Aruba ingestelde Klachten Commissie absoluut niet functioneert.

Oduber fel op uitkeringen van Arubanen

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber heeft tijdens de wekelijkse persconferentie van de regering een ernstige waarschuwing laten horen van personen, die naar Nederland gaan en daar ten onrechte van sociale uitkeringen profiteren. Oduber: "Dit kan voor betrokkenen zeker nadelige gevolgen zoals terugvordering hebben".

De premier wees erop dat tijdens recente gesprekken in Nederland nogal wat klachten kwamen over Arubanen die naar Nederland vertrekken en daar direct kans zien sociale uitkeringen te krijgen. Ook zouden er personen zijn die zowel op Aruba als in Nederland pensioen genieten. Oduber wees erop dat de gemeenten die deze uitkeringen geven, momenteel een onderzoek instellen naar de antecedenten van betrokkenen op Aruba. Indien daaruit blijkt dat Arubanen in hun geboorteland pensioen genieten of andere inkomsten hebben, en dus niet voor sociale uitkeringen in Nederland in aanmerking komen, dan zullen de ten onrechte uitbetaalde bedragen worden teruggevorderd.

Zangfestival

ORANJESTAD —Hector Tico Quilotte is met zijn lied 'Sabor a Mi' de winnaar geworden van het zangfestival dat voor het personeel van het postkantoor in buurtcentrum Brazil werd gehouden. De muzikale omlijsting van de dertien deelnemers was in handen van Mariachi Lirios del Campo en de YMT band. Op de tweede plaats eindigde Gilbert Laclé met Esmond Jones op een derde plek. Joaquin Vrolijk werd tot populairste zanger van dit welgeslaagde festival uitgeroepen.

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur, zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

****

Rapport voor TeleAruba

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber opende de wekelijkse persconferentie van de regering met de mededeling dat het rapport over TeleAruba klaar is. Hierdoor zou een oplossing voor de reeds maanden durende problemen voor het personeel mogelijk zijn. FTA zou het echter niet eens zijn met het rapport.

Volgens Oduber waren de berichten, dat het TeleAruba-personeel het niet eens was met de door de regering voorgestelde één procent, niet juist. Uit het rapport over TeleAruba blijkt dat het personeel van het televisiestation geen recht zou hebben op een aanpassing in verhouding tot andere werknemers van de overheid. FTA en TeleAruba kwamen overeen dat als dit het geval zou zijn, het station bereid zou zijn één procent te geven. Vervolgens kwam de FTA met de afwijzing van het rapport, dat door een expert van financiën werd samengesteld. De regering besloot daarom de verschillende voorstellen in één aanbod te verwerken. En dat kostte tijd.

Tijdens een vergadering van de ministerraad met de FTA bleek dat de vakbond positief tegenover dit voorstel staat. Dat betekent twee procent verhoging voor 1991, 2.5 procent voor 1992 en drie procent in 1993. Wat de vakantietoeslag betreft wordt voor die drie jaren achtereenvolgens 4,5 en zes procent voorgesteld.

De FTA kon nog geen definitief antwoord geven omdat een en ander eerst met het personeel van TeleAruba besproken dient te worden. Oduber stelde nadrukkelijk dat de huidige situatie van TeleAruba niet meer toestaat dan wat nu is voorgesteld.

BRUSSEL - Anderlecht heeft trainer Aad de Mos met onmiddellijke ingang ontslagen. Dat maakte een woordvoerder van de Belgische club in Brussel bekend.

Het contract van De Mos liep tot medio 1994 door. De Deen Morten Olsen, oud-speler van Anderlecht en het afgelopen seizoen bij de Deense kampioen Brondby op straat gezet, wordt genoemd als mogelijke opvolger van de Hagenaar.

De Mos, ex-coach van Ajax en KV Mechelen, is het slachtoffer geworden van de tegenvallende resultaten van Anderlecht. De titelverdediger eindigde in de competitie achter kampioen Club Brugge op de tweede plaats met een achterstand van vier punten. Anderlecht verspeelde tijdens het seizoen een voorsprong van vier punten op de concurrent.

In het nationale bekertoernooi werd de ploeg van De Mos in een vroegtijdig stadium uitgeschakeld door tweedeklasser Sint Truiden. Op Europees niveau haalde Anderlecht weliswaar ten koste van PSV de halve eindstrijd van het toernooi voor landskampioenen, maar het team kon in groep A geen rol van betekenis spelen.

Krachttraining werpt vruchten af

Bollegraf voor het eerst door naar laatste zestien

PARIJS - Betty Stöve en Tom Okker waren de dertig al voorbij, toen zij hun grote Wimbledonsuccessen vierden. Manon Bollegraf, die vrijdag in Parijs met een overwinning van 7-5 6-2 op Manuela Maleeva-Fragnière voor het eerst in haar carrière de laatste zestien van een grandslam-toernooi bereikte, is 28. Michiel Schapers, ook nog altijd in de strijd, is met zijn 32 jaar zelfs de nestor van de overlevenden.

Als de motivatie maar goed is, blijkt leeftijd er nauwelijks toe te doen. Neem Manon Bollegraf. Jarenlang gold ze op het circuit als een gerespecteerde middenmoter, goed voor de punten, maar geen topper. Zeker niet op het langzame gravel. Eerder op gras (vorig jaar derde ronde Wimbledon) of hardcourt (toernooizege in Oklahoma) en zeker in het dubbel met Tom Nijssen waar haar aangeboren bescheidenheid er minder toe deed.

Tot aan de woede-uitbarsting vorig jaar in hetzelfde Parijs. Het racket, dat zij toen in de eerste ronde tegen de Zuidafrikaanse Elna Reinach vertrapte, hangt nog altijd thuis aan de muur in Ermelo. Na zeven jaar met Auke Dijkstra de wereld te hebben rondgetrokken, was de inspiratie weg. Het was voor beiden een opluchting, toen ze begin dit jaar in Melbourne besloten uiteen te gaan. Bollegraf: "De motivatie was weg. Dat vond Auke ook."

Vrijdag stond er een heel andere Bollegraf op de baan. Eentje, die aces sloeg en zich in de slagenwisselingen van achteruit niet liet wegdrukken. Integendeel. Met grote regelmaat sloeg ze gaten in de verdediging van Manuela Maleeva, de oudste van de drie Bulgaarse tennismuurtjes. En dat met grote overtuiging. Oorzaak? Verandering van trainingsomstandigheden.

Van de individuele begeleiding naar het collectief van Push, een tennisstichting in midden-Nederland, waarvan de afkorting staat voor prestatie, uitdaging, samenwerking en hoop. Daar trof Bollegraf collega's als Tom Nijssen, Tom Kempers en Claire Wegink, die doorgingen als zij wilde opgeven en haar leerden hoe belangrijk krachttraining in tennis is. "Ik zou er geen dag buiten kunnen. Op de baan beweeg ik er veel beter door."

In drie partijen had zij eigenlijk maar een moeilijk moment: woensdag tegen de Finse Thoren, toen zij drie matchpoints wegserveerde. De laatste zelfs met een ace. Terwijl Manuela Maleeva een hoekje zocht om uit te huilen genoot Bollegraf vrijdag met de armen boven het hoofd van de belangrijkste overwinning uit haar carrière. Met een plaats bij de laatste zestien is zij in Parijs verder dan een trage banenspecialiste als Mary Joe Fernandez (uitgeschakeld door sabine hack).

De confrontatie tegen Tauziat biedt ook mogelijkheden. Daarna hoogstwaarschijnlijk Aranxta Sanchez, lid van het supergilde, waartegen speelsters van het type Bollegraf hoog opkijken.

Brenda Schultz nam vrijdag afscheid. Jana Novotna, tiende geplaatst, was net een maatje te groot: 6-3 6-4. Vorig jaar op Wimbledon speelde de Heemsteedse bij een penibele achterstand met succes alles-of-niets. Op het tragere gravel van Parijs lukte dat niet. Novotna beliep alles. Maar Schultz was niet ontevreden. "Het wordt stabieler", constateerde zij na een blik op de ranglijst, waarop zij de 29ste plaats inneemt.

De 30-jarige kwalificatiespeler Diego Perez won met 8-6 in de vijfde set van Nargiso en verzekerde zich daarmee van een confrontatie in de volgende ronde tegen Richard Krajicek. Het gaat daarbij niet alleen om een plaats bij de laatste zestien, het is tevens een voorproefje van de Daviscupwedstrijd Nederland - Uruguay, die eind september wordt gespeeld.

Clerc gedeeld koploper

SURHUISTERVEEN-Titelverdediger Rob Clerc is in de tweede ronde van het nationale damkampioenschap op de gedeelte eerste plaats terechtgekomen. In Surhuisterveen won hij op overtuigende wijze van Ron Heusdens, terwijl de twee winnaars uit de openingsronde punten inleverden. Debutant van Berkel kwam tegen Van Aalten niet verder dan remise, maar wist via winst in de derde ronde medekoploper te worden. Meijer presteerde het zelfde.

Voor Harm Wiersma is het begin van het NK nog niet erg succesvol. Tegen de taaie Wieger Wesselink kwam de oud-wereldkampioen opnieuw niet verder dan een puntendeling. "Ik kreeg weinig kansen", erkende de grootmeester na afloop van het tweeëneenhalf uur durende duel. De 25-jarige Wesselink, die op de openingsdag tegen Van der Wal met veel geluk was ontsnapt, kwam vrijdag geen moment in gevaar. Wiersma investeerde wel veel meer tijd, maar slaagde er niet in het evenwicht te verstoren.

In heel andere stijl verliep het duel tussen de Friezen Van der Zee en Van der Wal die zich wilde revancheren voor zijn kloknederlaag van vorig jaar. Van der Zee bleef echter de rust zelve en Van der Wal kwam traditiegetrouw weer in hevige tijdnood. Van der Zee dwong in die fase een materieel gunstige afwikkeling af, die beiden op dam bracht maar geen winstmogelijkheden meer bevatte.

Op hetzelfde moment rondde Clerc zijn partij tegen Heusdens af. De titelverdediger had vanuit de opening het initiatief maar de centrumpositie van de Schiedammer leek van beton. In het middenspel kreeg Heusdens een vereenvoudiging opgedrongen die hem in problemen bracht. Clerc behandelde de situatie echter niet zorgvuldig. "Ik had hem helemaal weggespeeld, maar haalde toen twee varianten door elkaar", gaf hij toe. De winst ontging hem uiteindelijk niet, omdat Heusdens in tijdnood de weg naar remise niet kon ontdekken en puntloos onderaan bleef.

Auke Scholma kwam er in een klassieke partij tegen Rein van der Pal aanvankelijk goed voor te staan, maar kon de voordelen niet benutten. "Hij kon de stelling niet vasthouden en maakte bovendien een berekeningsfout", analyseerde Van der Pal. Hij kreeg daardoor de mogelijkheid het evenwicht te herstellen en vervolgens zelf het initiatief te nemen. Hij greep beide kansen optimaal.

Uitslagen NK, tweede ronde: Jansen - Meijer 1-1, Van der Kooij - Van Leeuwen 1-1, Van Berkel -Van Aalten 1-1, Clerc - Heusdens 2-0, Van der Pal - Scholma 2-0, Wesselink - Wiersma 1-1, Van der Zee -Van der Wal 1-1. **Derde ronde:** Van Aalten - Clerc 1-1, Van Leeuwen - Van Berkel 1-1, Meijer - Van der Kooij 2-0, Wiersma - Van der Zee 1-1, Scholma - Wesselink 1-1, Jansen - Van der Pal 2-0. Zondag: Heusdens - Van der Wal. Stand aan kop: Van Berkel, Clerc en Meijer 4 punten.

Michels eist Koeman op bij UEFA

NOORDWIJK - Bondscoach Rinus Michels heeft vrijdag Ronald Koeman defitinief opgeëist bij de UEFA. Hij kondigde donderdag al aan tot deze maatregel over te gaan, indien Barcelona de speler niet uit eigen beweging zou afstaan.

Michels voerde overleg met Johan Cruijff, coach van de Spaanse winnaar van de Europese beker voor landskampioenen. "Daarin bleek", zei Michels, "dat Cruijff Koeman niet zomaar zal laten gaan. Ik kan dat gezien de situatie heel goed begrijpen. Daarop heb ik het mechanisme in werking gesteld."

Eerder al zei Michels dat altijd heeft vastgestaan dat de verdediger zich na zondag, als Barcelona tegen Espanol speelt, definitief bij de selectie zou voegen. Alleen over de wijze waarop bestond onduidelijkheid. "Maar het ging tussen ons belang en dat van Barcelona. Hoe spijtig ik het ook vind, het moet dit keer ten koste gaan van de club."

"Barcelona ligt toch in een geheel ander wereldje", zei Michels, zelf jarenlang coach van de miljoenenploeg. "Als Cruijff of Koeman de beslissing zelf zouden hebben genomen, had dat kwaad bloed gezet. Daarom heb ik het gedaan."

Zondag voor twaalf uur middernacht moet Michels de definitieve selectie aan de UEFA doorgeven. Over Viscaal, die zaterdag met AA Gent de halve bekerfinale speelt, wordt nog overleg gevoerd. Als AA Gent zaterdagavond door Antwerp wordt uitgeschakeld lost dit probleem zich vanzelf op.

Eerste winst Victory ten koste van Undeba

WILLEMSTAD — Victory Boys/Citco behaalde gisteravond ten koste van Undeba/Nederex zijn eerste overwinning van het seizoen. Dankzij dit resultaat waarvoor voornamelijk Lionel Fraai verantwoordelijk was, heeft de Sta. Rosaploeg uitzicht gekregen op een mogelijke aansluiting bij de kopgroep.

Undeba, daarentegen, werd naar de staartgroep verwezen. Op basis van doelsaldo neemt het momenteel de voorlaatste plaats in tussen SUBT en hekkesluiter De Koning in. Alle drie ploegen hebben slechts één punt kunnen bemachtigen in drie wedstrijden. Overigens hebben nu alle eerste divisie teams drie wedstrijden achter de rug. Jong Colombia voert zoals bekend de ranglijst aan met het maximum van 6 punten gevolgd door achtereenvolgens Centro Dominguito (4), Sithoc (3), Jong Holland (3), Victory Boys (3), SUBT (1), Undeba (1) en De Koning (1).

De punten gingen gisteravond volkomen verdiend naar Victory Boys dat in de eerste helft vooral de strijd volkomen beheerste. Door het falen van zowel de middenals de achterlinie bij Undeba kon Victory Boys voortdurend en vrijuit aanvallen zonder zelf al te veel risico's te hoeven nemen. Lionel Fraai zorgde dat het overwicht van zijn ploeg tot uitdrukking kwam met twee treffers.

De eerste kwam vroeg tot stand (in de vijfde minuut) waarna hij de zege van zijn team praktisch zeker stelde met een tweede doelpunt in de 34ste minuut. Undeba beperkte zich tot het verzamelen van hoekschoppen, niet minder dan 7 in de eerste helft en 4 in de tweede helft. De Bandabaose ploeg draaide overigens veel beter in de hervatting maar slaagde er niet in te scoren ofschoon de nodige kansen werden gecreëerd.

De oorspronkelijk voor zondag geprogrammeerde wedstrijd tussen Jong Colombia en Centro Dominguito zal geen doorgang vinden aangezien het SDK het strijdtoneel zal zijn voor de eerste krachtmeting tussen Sithoc en Transvaal in het kader van het Concacaf-toernooi. De competitie wordt pas volgende week woensdag voortgezet. Voor die dag is geprogrammeerd De Koning vs SUBT.

Oranje vanavond tegen Wales

Michels kiest voor zelfde ploeg als tegen Oostenrijk

NOORDWIJK - Nederland speelt vanavond de oefenwedstrijd in Utrecht tegen Wales met nagenoeg dezelfde ploeg als woensdag tegen Oostenrijk. Slechts de afwezige Ronald Koeman wordt vervangen. Voor hem speelt Blind als libero.

Bondscoach Michels geeft daarmee aan dat de samenstelling van het elftal eerder in de week meer was dan een proberesel. Met name voor Blind kwam dat hard aan. In hem ziet de bondscoach voorlopig alleen een stand-in voor Koeman. Voor de posities van mandekkers komen eerst Van Tiggelen en Van Aerle in aanmerking. Daarna volgt Ajacied De Boer. "En als we ons kwaad maken kunnen we zelfs Rijkaard nog in die positie zetten", zei de bondscoach.

Jonk is volgens Michels vooralsnog geen alternatief voor Koeman. De dit seizoen doorgebroken Ajacied moet als middenvelder in de slag met Wouters. "Moeten we de nadruk op het defensieve leggen", sprak Michels, "dan krijgt Wouters de voorkeur. Spelen we offensiever dan kan ik me voorstellen dat Jonk in beeld komt."

Aan de manier van spelen wil Michels niet verder sleutelen. "De overstap naar het aanvallende voetbal vraagt echter wel aanpassingen", aldus de bondscoach. "Het heeft bepaalde consequenties. Achterin zal vaak een tegen een worden gespeeld. Dat vergt van de spelers specifieke eisen. Bij voorbeeld voor de manier waarop wordt gedekt. Tegen Oostenrijk ging dat, gezien de twee tegendoelpunten, niet helemaal goed. Dat is ook weer niet zo erg. In dit stadium moet het niet te goed gaan."

Juist omdat de ploeg nog niet geheel aan de, zeg maar, Ajax-stijl gewend is, wil michels de complete selectie de gehele tweede week tot zijn beschikking hebben. Vandaar zijn harde opstelling in de zaak rond Koeman en Viscaal, die beiden -mogelijknog verplichtingen bij hun club hebben.

Furlan springt naar tweede plaats

Indurain pareert bekwaam aanval ploeg Chiappucci

SULMONA - In de eerste de beste bergrit van de Ronde van Italië heeft Claudio Chiappucci de vorm van roze-truidrager Miguel Indurain getest. De Spanjaard pareerde de aanval professioneel en beheld de leiding.

Ongeschonden kwam Indurain vrijdag niet uit de 223 kilometer lange zesde etappe met drie cols van de eerste categorie van Porto San Elpidio naar Sulmona. Hij verloor in de regen 2 minuten en 33 seconden op ritwinnaar Vona uit Italië, die in de sprint zijn landgenoot Conti versloeg. Dat tijdverlies was niet schrikbarend. Wel dat op de Italiaan Furlan die acht tellen na de winnaar over de streep kwam. Furlan rukte in het klassement op naar de tweede plaats. Zijn achterstand bedraagt nog slechts 30 seconden.

"Ik had me ingesteld op aanvallen van de Italianen", hijgde Indurain na binnenkomst. "Met hulp van mijn ploeg heb ik ze goed kunnen opvangen. Vona en Conti hebben we bewust laten gaan. Mijn ploeg had al zoveel werk verricht dat we niet achter iedereen konden aanrijden." Vona en Conti namen 50 kilometer voor het einde in de laatste en langste klim naar de 1652 meter hoge Maielletta het initiatief tot de ontsnapping.

Kopman Chioccioli gaf knecht Vona het groene licht. "Chioccioli had al voor de etappe aangekondigd dat hij niet zou aanvallen. Hij wacht een zwaardere bergetappe af", zei Vona. De Italiaan kreeg gezelschap van Conti en werd achtervolgd door het trio Furlan, Faresin en de Colombiaan Luis Herrera. De drie kwamen tot acht tellen van het Italiaanse duo.

In het peloton hielden de Italiaanse vedetten de benen stil. Chiappucci had eerder op de dag een aanval geplaatst. "Indurain klaagde over een Italiaanse alliantie, maar toen ik wegreed, werd ik achterhaald door Italianen. Toen Vona en Conti gingen, lieten wij het werk over aan de banesto's van Indurain."

De Spaanse ploeg ging pas echt rijden toen de roze trui van Indurain in gevaar kwam. Het verschil liep van ruim vier minuten terug naar 2.33. Voldoende om de leiding te behouden. Laurent Bezault, tweede bij de start, had een desastreuze dag. Hij verloor ruim twaalf minuten en duikelde naar de 39e plaats.

Laurent Fignon, de kopman van Carrera bij absentie van Bugno, arriveerde met de achterstand van 9 minuten en 30 seconden. "Ik had loden benen", zei de Fransman. "Vanaf de eerste meter die omhoog ging, voelde ik dat het niet liep. Op de tweede berg werd ik definitief gelost."

Ronde van Italië, zesde etappe Porto San Elpidio-Sulmona: 1. Vona (Ita) 223 km in 6.23.09, 2. Conti (Ita), 3. Furlan (Ita) 0.08, 4. Faresin (Ita) 0.11, 5. Herrera (Col), 6. De las cuevas (Fra) 2.33, 7. Chiapucci (Ita), 8. Arnould (Fra), 9. Indurain (Spa), 10. Jaskula (Pol) 108. Lammerts 29.39, 112. Meijs. Klassement: 1. Indurain 21.47.48, 2. Furlan 0.30, 3. De las Cuevas 0.48, 4. Conti 0.59, 5. Chiapucci 1.28.

SQUASH, LONDEN - Zuid-Afrika is terug als lid van de Internationale Squash Rackets Federatie (ISRF). Voorzitter Prince Imran Ibni Ja'Aser, uit Malaysia, bracht vorige week een bezoek aan het in 1989 vrijwillig uit de ISRF gestapte land.

Parijs: Open Franse kampioenschappen. Vrouwen enkelspel, derde ronde: Seles (Joe/1) - McNeil (VS) 6-0 6-1.

Tuur bokst in Rotterdam

ROTTERDAM - Voor de eerste maal sedert ruim een jaar staat Regilio Tuur dinsdagavond weer in de ring in de stad waar hij is opgegroeid. In de Weena-hal in Rotterdam bokst hij de hoofdpartij van een zeven profgevechten tellend gala.

Voor Tuur, die zijn carrière als professional grotendeels in de Verenigde Staten opbouwde, staat het duel met de Engelse zwaarweder Paul Harvey in het teken van een revanche. Op 27 maart leed Tuur in Catskill (VS) zijn tweede nederlaag in 31 gevechten. Het verlies op punten tegen de Amerikaan Calvin Grove was omstreden. Manager Bill Bikoff protesteerde wel officieel tegen de beslissing, maar gaf vrijdag in Rotterdam toe, dat dit louter als een formele zaak moet worden gezien.

Tuurs trainingspartner Kevin Kelley, als prof ongeslagen en als eerste genoteerd bij wereldboksbonden WBC en WBA, bokst ook in Rotterdam. De Amerikaan ontmoet, eveneens over tien ronden, zijn landgenoot Aldrick Johnson. Fast Eddy Smulders, de ongeslagen Eindhovense halfzwaargewicht, bokst over tien ronden tegen de Engelsman Richard Bustin.

VOETBAL, HAMBURG - Heribert Bruchhagen wordt de nieuwe manager van Hamburger SV. De 43-jarige, die op 1 juli begint, tekende bij de Bundesliga-club een contract tot eind 1994. Tot 30 juni is Bruchhagen nog werkzaam bij Schalke '04. Hij wordt bij HSV de zesde manager sinds 1986.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z.n.)
geopend op woensdag van 14.00-17 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur, zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar

BASEBALL
15.00 uur Royal Scorpions vs Sta. Rosa - Tio Daou.
19.30 uur Lagun vs Sta. Maria - SDK

ZONDAG
VOETBAL
(Concacaf)
18.00 uur Sithoc vs Transvaal (Suri) - SDK.

ATLETIEK
(Camo)
09.00 uur sprint-, werp- en springwedstrijden - WS.

BASEBALL
10.30 uur Amstel vs Sta. Rosa. 14.30 uur Wild Cats vs Sta. Maria - Heintje Kool
10.30 uur Gr. Kwartier vs Royal Scorpions; 14.30 Blue Hawks vs Lagun - Tio Daou

SCHERMWEDSTRIJD
09.30 uur Antias Senior [illegible]
Zwijssen [illegible]

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur
(**openingstijden** voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70) openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

****

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel. 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342)

****

Uitvoering door Landheer

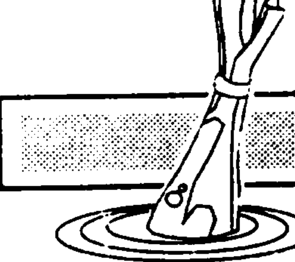
KRALENDIJK —Zaterdagavond om 8.00 uur zullen leerlingen en oudleerlingen van het muziekinstituut Landheer een klassieke avond ten gehoor brengen. Werken van Bach, Beethoven, Pierne, Debussy en anderen zullen worden uitgevoerd door Marcella Ponson (Cur) dwarsfluit, Brian Lau (Cur) fluit, Lois Miller (Bon) piano en oud-leerling (USA) Ruth Miller, piano. Ook de blazersgroep Adjadjo (Cur) zal optreden. De uitvoering wordt gegeven in de studio van Trans World Radio (TWR) en de toegangsprijs is vijf gulden.

ABVO verdeelt bestuursfuncties

KRALENDIJK —Op 26 mei werden de bestuursfuncties verdeeld onder degenen die gekozen werden in het ABVO-Bonaire bestuur. Erik Tjietjie werd naar verwachting gekozen als voorzitter en hij wordt bijgestaan door Jombi Silberie als zijn plaatsvervanger, Ingrid Angel als penningmeester, Nalda Balentien als secretaresse, Luty Balentien als commissaris. Beide aanvullende leden zijn Pietje Martis en Stanley Balentin.

Auto-inbrekers lossen schoten

WILLEMSTAD — Onbekenden hebben geprobeerd in een auto in te breken van een man die juist een nachtclub verliet. De inbreker sloeg op de vlucht en sprong in een auto. Onder het wegrijden loste een inzittende een pistoolschot in de lucht, kennelijk met de bedoeling om de achtervolger af te schrikken.

INGEZONDEN

Zeer verontrust

REEDS 30 JAAR kennen wij de Nederlandse Antillen. We hebben hier met heel veel plezier gewoond en vele malen vakanties doorgebracht. Ook dit jaar hadden we het voorrecht een maand op Bonaire, Curaçao en Aruba door te brengen.

Het is als vanouds elke dag gemeten van zon, zee, mooie vogels en vissen, en meestal heel vriendelijke mensen. Ook de Divi-divi bomen, cacti en bloeiende planten zijn een lust voor het oog en zeer vertrouwd. Maar.... wat er misschien gaat gebeuren op Bonaire heeft ons zeer geschokt. Als het waar is, dat er een raffinaderij komt op dit mooie eiland, dan betekent dit zeker het einde van de schitterende koralen en vissen waar nu zoveel duikers en snorkelende toeristen van genieten.

Hoe kan de bevolking denken dat ze het beter zullen krijgen als de raffinaderij werkelijkheid wordt? Amigu di Tera en nog een groep mensen die het beste voor hebben met Bonaire, proberen er alles aan te doen dat het bouwen van een raffinaderij niet door gaat. Eilandbewoners; luister naar hun goede raad.

Het zou een ramp zijn als dit plan zou door gaan. Houdt Bonaire mooi, voor u zelf, voor uw kinderen en kleinkinderen.

Een zeer verontruste toerist.

E. K. LUDIKHUISE

Afscheid van Goeloe

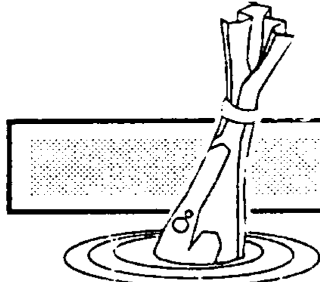
■*KRALENDIJK —Afgelopen week heeft Alipio Goeloe afscheid genomen van zijn collega's van de Reinigingsdienst (RD). Goeloe zal nu zijn land en Bonaire gaan dienen als lid van de Staten van de Nederlandse Antillen. Op de foto in het midden staande Alipio Goeloe. Geheel links Goeloe's 'godfather' Aubrey Sealy die bij de RD met de leiding is belast.*

BON-KOR herdenkt 30 mei

KRALENDIJK —Zoals de vereniging Bonaire-Curaçao (Bon-Kor) al heeft aangekondigd, zal zaterdag 30 mei door de vereniging beschouwd worden als een historische datum. Maar niet alleen om die reden. Die dag zal er namelijk ook de eerste steen gelegd worden voor het clubgebouw van de vereniging.

De avond zal door sociaal-culturele groeperingen worden opgeluisterd, zegt voorzitter Raymundo Sambo. Bovendien zullen gezaghebber mr Frits Goedgedrag en de woensdag uit Venezuela teruggekeerde gedeputeerde van Cultuur, Ramoncito Booi het woord voeren. Vanuit Curaçao komt de groep Isoco en van Bonaire treedt de Harmonia di Kuero op en de groep Tambú van George Thodé. Sambo zegt een doel voor ogen te hebben en dat is een vriendschap tussen Curaçao en Bonaire, gebaseerd op harmonie, samenwerking en solidariteit.

Zaterdag 30 mei, 19.00 uur te Kaya Manua 4, de eerste straat na Kaya Pos di Amor te Nikiboko Nort.

INGEZONDEN

Nu ben ik het beu

ER BESTAAT kennelijk geen politieprotectie meer op Curaçao en nu zal ik zelf maatregelen moeten gaan nemen om mijn bezittingen te beschermen.

Sinds 1980 hebben wij een kantoor op Pietermaai, in het z.g. Pietermaai Smal gedeelte. Iedereen weet dat dit nu niet bepaald de beste buurt van het eiland is, maar welke is dat tegenwoordig wel? In de laatste vier weken is er nu vier keer ingebroken. De eerste keer gewoon aan de straatkant via een balkon, toen de politie in staking was. De tweede keer werd er achter het halve dak vernield. De derde keer werden er via het dak opzij ramen ingeslagen en vernield, en de vierde keer kwam men via dezelfde plek weer naar binnen omdat het hier nog niet gerepareerd was.

Wij waren nos maar amper met het dak bezig. En wat is er nu in die vier keer gestolen? Twee gordijnen, 6 theekopjes, een zak suiker, een prullebak en Nafl.6,37. De schade echter, begint nu in de duizenden te lopen. Een schade die moedwillig is omdat het pand door alarmsystemen zo beveiligd is dat een dief niet meer dan een minuut of zo heeft om wat bij elkaar te graaien. Wat doet ondertussen de politie of de recherche? Niets, helemaal niets.

De eerste keer konden wij niemand bereiken - staking. Na de tweede inbraak belden wij op maandagmorgen op. De recherche zou komen maar ze hadden een "lijst". Ze kwamen inderdaad op donderdag, de tweede week daarna, na de volgende inbraak, waarvan ze nog niets afwisten. Toen er via het alarm, dat ook op onze telefoon thuis aangesloten staat, weer melding van inbraak was, belde mijn vrouw het politiebureau in Punda. Het 'botte' antwoord van de dienstdoende agent was dat hij er niemand naartoe zou sturen. Dat het helemaal niet de zaak van de politie was. Dat wij of de recherche konden bellen of, nog beter, maar een 'security guard' aannemen. Mogelijk? Ja, Gebeurd? Wel degelijk!

In dezelfde vier weken heeft een handelaar uit Punda, die naast ons een opslagplaats heeft, deze leeg moeten halen omdat men steeds maar gaten door de stenen muren sloeg en langzamerhand de boel leeg roofde. Een maand daarvoor al had een restaurant, dat achter ons een magazijn heeft, zijn hele wijnvoorraad weggehaald omdat er te veel vernielingen waren om slechts een paar doosjes wijn. Naast ons ook is vorige week een gezin uit huis getrokken, zonder nog een nieuwe woonplaats, omdat zij het ook helemaal beu waren.

Tegenover ons is men nu al een week bezig duizenden guldens uit te geven aan dakreparaties en weer nieuwe beveiligingen. En-zovoorts. Het mooiste, of liever gezegd, het meest trieste van de hele situatie is, dat wij allemaal zeer redelijke vermoedens hebben van de identiteit van de daders. Vermoedens die doorgegeven zijn aan de recherche.

In wat voor land leven wij eigenlijk als de anarchie al zover doorgedrongen is dat zelfs de politie bescherming of zelfs maar medewerking weigert? Deze zelfde politie eist salarisverhoging. Waarom doen wij het niet zonder, dan hoeven wij allemaal minder belasting te betalen en kunnen van die besparing 'ex-agenten' aannemen als 'security guards'.

Waar het gewoon op neer komt is dat er hier kennelijk geen publiek beschermingsapparaat meer bestaat en dat wij ons op de een of andere wijze zelf moeten behelpen. De wet kan dan wel veel zeggen over rechten, maar de wet moet dan eerst maar eens zorgen dat er van wet gesproken kan worden vóórdat zij iets zegt over recht. Is de politie tenslotte niet de uitvoerende arm van de wet?

Ik ga nu een aantal beveiligings installaties aanbrengen in mijn kantoor die eventuele inbrekers, op zijn minst gesproken, ernstig lichamelijk letsel zullen doen oplopen. Met voorbedachte rade. Deze installaties zullen zo aangebracht zijn dat zij onmogelijk een onschuldig mens kunnen raken. Als dit niet mag dan moet iemand van de wet mij dat maar vertellen, maar dan moet hij ook maar zeggen hoe het dan wel moet, of zorgen dat de schade belasting aftrekbaar wordt, want tenslotte betalen wij nu wel voor iets wat niet bestaat. Hoor ik niet van één van deze instanties, dan beschouw ik dit schrijven als 'stilzwijgend' bevestigd.

JAN HERMANS
Curaçao

Dr A. van Rijn betreurt zwakte van senaat

'Vakbonden knappen op wat parlement behoort te doen'

WILLEMSTAD — Het parlement heeft helaas een belangrijke taak laten liggen in de tijd van de maart/april stakingen. Te vaak is reeds gebleken dat vakbonden de onmacht van de senaat moeten opvangen. Dat is jammer.

Dat is de kern van een aantal opmerkingen dat dr Arjen van Rijn gisteren plaatste ten overstaande van bijeengekomen wetsgeleerden. De jurist is lector staats- en bestuursrecht op de UNA en voerde vrijdagavond het woord op een bijeenkomst van eem klein aantal Antilliaanse juristen.

De Antillen vormen een rechtsstaat. Dat is een staatsvorm die het recht als hoogste gezag handhaaft. Hij staat tegenover een politiestaat of machtsstaat en bestaat bij de gratie van wetten, rechten en plichten. Hij wordt tegen zichzelf beschermd door een scheiding der drie machten (regering, volksvertegenwoordiging en rechters), is gebaat bij een levendige democratie en is gebaseerd op een concensus: dat is een algemene acceptatie van wat als 'recht' ervaren wordt. Soms moeten maatschappelijke problemen buiten de consensus en buiten het recht worden opgelost. Dan komt men op het niet geheel gevaarloze terrein van de burgerlijke ongehoorzaamheid. Een dergelijke escalatie, zoals zich enkele maanden terug ook op Curaçao voordeed, kan voorkomen worden als de volksvertegenwoordiging het aandurft echt naar oplossingen te zoeken.

SCHOTTEGATWEG

Burgerlijke ongehoorzaamheid doet zich niet alleen voor als vakbonden het stakingsverbod van de rechter naast zich neerleggen, maar begint al op de Schottegatweg als de automobilist op persoonlijke titel besluit de rechtsregels omtrent de maximumsnelheid aan zijn laars te lappen. Burgerlijke ongehoorzaamheid komt ook voor bij het invullen van belastingformuleren. Van Rijn: "Wie betaalt immers precies wat hij moet betalen? Op het gebied van belastingplicht is burgerlijke ongehoorzaamheid een sport".

Eén afspraak waarop een rechtsstraat is gebaseerd, luidt dat men zich houdt aan een uitspraak van de rechter. Daar bestaat een concensus over. Naleving van bijvoorbeeld een vonnis dat staking verbiedt, kan door de overheid niet met geweld afgedwongen worden zonder dat de samenleving instort.

Van Rijn signaleert dat in de Antilliaanse democratie steeds meer overgelaten wordt aan anderen. Het parlement geeft ministers de opdracht om wetten voor te bereiden, omdat het dat zelf niet kan doen. Er zijn te weinig juristen in de politiek en de parlementariërs hebben het te druk. De rechter wordt steeds vaker betrokken bij maatschappelijke conflicten die eigenlijk in het overleg tussen parlement en regering opgelost kunnen worden.

Van Rijn over de stakingsperikelen: "De rechtsstaat biedt mechanismen om conflicten open te breken. Ik heb het gemist dat een debat in het parlement werd afgedwongen. De volksvertegenwoordigers hadden moeten zeggen 'oké, het is weekend, maar dit probleem moeten we samen kunnen oplossen'. Het ging in maart/april namelijk niet om een arbeidsconflict maar om een politieke kwestie die betrekking had op de begroting en het hele beleid van de regering".

VERSPLINTERING

Van Rijn schetst de zwakte van de senaat: "De volksvertegenwoordiging is gesplitst in een lands- en eilandsparlement. Dat betekent een enorme verplintering van kracht en talent. Bovendien is de politieke cultuur zo alles overheersend dat een Statenlid het niet in zijn hoofd zal halen kritiek uit te oefenen op een minister van zijn partij. Loyaliteit jegens de partij hangt samen met de eigen carrière-mogelijkheden."

De jurist kon zich overigens vinden in een opmerking van een der toehoorders dat burgerlijke ongehoorzaamheid een wapen lijkt te worden van een beperkte groep in de samenleving. Bedoeld worden de vakbonden. Maar, zo vroeg men zich rethorisch af, vertolken zij de stem van het volk? En hoe zit het met de opinie van de zwijgende meerderheid?

Jeltsin in Buddhistische tempel

■*ULAN UDE - President Joris Jeltsin van Rusland (midden) bezocht een Buddhistische tempel in de omgeving van de stad Ulan Ude. Deze ligt in het zuidelijk Siberische deel van Buryatia. Het was voor het eerst dat men daar een staatshoofd op bezoek kreeg. Het bezoek maakt onderdeel uit van het programma van Jeltsin waarbij hij zich over het reilen en zeilen in zijn staat laat informeren en hij meteen zijn beleid aan de man brengt.*

Marinedeskundigen over moord op Kennedy:

'Röntgen-foto's schedel president een vervalsing'

NEW YORK - Tien dagen nadat forensische onderzoekers hadden verklaard dat uit het bewijsmateriaal wel degelijk bleek dat Kennedy door twee schoten in het achterhoofd werd gedood en niet van voren werd beschoten zoals in de film JFK wordt beweerd, zeggen technici van de Amerikaanse marine dat de röntgenfoto's van Kennedy's hoofd vervalst zijn.

Vrijdag belegden drie marinetechnici een persconferentie in New York om te verklaren dat een kogelgat aan de voorkant van Kennedy's schedel werd weggeretoucheerd. Floyd Riebe, een marine-fotograaf, zei dat hij tijdens de autopsie op het lichaam van de Amerikaanse president aanwezig was en foto's met flash heeft gemaakt. De officiële foto's laten echter een lijk zien dat in een donkere ruimte ligt, op een houten tafel, terwijl Riebe beweert dat het lijk op een metalen tafel lag, in een witbetegelde ruimte, toen hij de foto's nam.

Een medisch tijdschrift dat de officiële versie van de moord ondersteunt, beschuldigt de marinemannen ervan alleen maar reclame te willen maken voor het boek van Harry Livingstone, dat de samenzweringstheorie van de film JFK uitwerkt.

Geen sprake van wijziging basiswet

China: Geen garanties voor democratie Hongkong

BEIJING - China heeft zaterdag uitgesloten dat er veranderingen in de toekomstige grondwet van Hongkong kunnen worden aangebracht die borg kunnen staan voor meer democratie in de Britse kroonkolonie voor de overdracht aan China in 1997.

Het ministerie van Buitenlandse zaken in Beijing gaf een korte en harde verklaring uit waarin opmerkingen van een Britse functionaris die Hongkong deze week aandeed van de hand werden gewezen. Die verklaarde dat de grondwet zou kunnen worden gewijzigd om meer zetels in de wetgevende vergadering verkiesbaar te maken. "Deze eis is onbespreekbaar", aldus de Chinese regering.

Voorstanders van meer democratie in Hongkong eisen dat minstens de helft van de 60 leden van de wetgevende raad in 1995 direct worden gekozen. De mini-grondwet van Hongkong bepaalt nu dat dat er maar twintig zijn.

Solo race

WILLEMSTAD — Onder zeer goede weersomstandigheden werd de traditionele Solo Race gevaren op Hemelvaartsdag, gesponsord door Hubert Van Grieken van Solo Trading NV, onder leiding van Zeilclub Asiento.

Racing Class I: 1e: Coyote; 2e: Demarage; 3e: Quintessence.
Racing Class II: 1e: Marvin; 2e: Impulse; 3e: Sol y Mar.
Cruising Class: 1e: Slick-50; 2e: Silver Shark; 3e: Orca.
Sunfish: 1e: W. v.d. Gulik; 2e: P. Marchena; 3e: H. v.d. Straaten.
Catamarans: 1e: E. Govaert; 2e: N. Bielderman; 3e: E. Anderson.

Embargo doorbroken

■ *PORT AU PRINCE - Ondanks het embargo tegen Haïti komt er af en toe toch wel een boot aan met levensmiddelen en andere goederen in Haïti. Dezer dagen nog schond een schip van de Hapag-lijn het embargo. Niet lang daarna zag men vrouwen met zakken meel vertrekken welke per vrachtwagen waren aangevoerd.*
(AFP-satellietfoto)

Stockmarket-NEWS

NEW YORK	PREV.	29-5	FRANKFURT	PREV.	29-5	AMSTERDAM	PREV	29-5
DOW JONES	3398	3396	DAX INDEX	1794	1803	CBS GEN.INDEX	130.30	131.00
AM.EXP.	22.88	22.75	ASKO	830.00	830.00	ABN-AMRO	44.30	44.30
ANHEUSER B	54.00	53.75	BASF	248.70	2491.0	AEGON	122.90	123.10
ATT	42.50	42.50	BMW	607.00	611.10	AHOLD	86.80	86.80
BORDEN	32.50	32.00	COMMERZBANK	271.00	259.00	AMEV	53.60	54.90
CAMPBELL S	34.13	34.25	DAIMLER BENZ	805.40	809.80	AKZO	159.10	160.20
CHRYSLER	18.13	18.00	DEUTSCHE BANK	707.00	706.50	BOLS	46.60	46.50
CITICORP	18.80	18.75	HOECHST	263.90	263.70	BUHR.TET.	51.60	52.10
COASTAL CO	27.63	26.88	KAUFHOF	498.00	502.50	DAF	22.70	22.80
COCA COLA	44.50	44.00	MAN	395.50	399.50	DSM	114.90	115.50
DIGITAL	42.88	42.00	PREUSSAG	417.00	418.00	ELSEVIER	112.80	112.90
DUPONT	52.75	52.75	SIEMENS	696.40	698.90	FOKKER	34.90	35.00
EAST.KODAK	39.75	39.75	VW	404.00	410.00	GIST BROC.	39.70	40.50
EXXON	62.00	60.63				HAGEMEYER	140.50	141.00
FORD	44.25	44.50				HEINEKEN	166.70	167.50
GEN.ELECT.	77.13	76.38	LONDON			HOOGOVENS	58.00	59.10
GEN.MOTORS	39.25	39.88				HUNT.DOUGLAS	73.80	72.50
HEINZ	37.75	37.63	FT-100 INDEX	2694	2707	ING	49.00	49.20
HOMESTAKE	12.75	12.50				KLM	40.10	40.60
IBM	91.38	90.75	ARGYLL	3.66	3.54	KNP	46.80	48.20
KELLOGG	59.38	58.50	BARCLAYS BANK	3.67	3.74	NEDLLOYD	60.00	60.30
MC DONALDS	46.50	46.88	BASS	6.34	6.28	PHILIPS	37.90	38.60
MERCK	50.63	50.25	BRITISH STEEL	0.78	0.79	ROBECO	98.30	99.00
MINNES.MNG	95.00	95.63	BRITISH TEL	3.56	3.59	ROLINCO	96.80	98.00
MOBIL CORP	65.75	65.00	BTR	4.79	4.86	RORENTO	73.70	73.70
PFIZER	74.88	74.50	CADBURY	4.69	4.64	RODAMCO	48.20	48.30
P.MORRIS	77.00	77.50	CABLE & WIRE	5.78	5.77	ROYAL DUTCH	159.80	157.60
QUAKER	56.38	56.25	GRAND MET	5.07	5.10	UNILEVER	184.60	185.30
SEARS	44.00	43.63	MARKS & SPENCER	3.42	3.40	VMF STORK	46.10	54.90
UP JOHN	35.25	34.75	REDLAND	5.27	5.27	VOC	43.10	42.90
WOOLWORTH	27.75	27.50	TATE & LYLE	3.93	3.91	VNU	89.20	89.40
						WESSANEN	92.80	93.80
GOLD	339.30	337.80	TOKYO			TORONTO		
SILVER	4.06	4.03	NIKKEI DOW IND.	17931	18347	TSE 300	3375	3387
CRUDE OIL	21.90	21.94	BRIDGESTONE	1150	1180	ALCAN	21.38	21.50
			CANON	1420	1420	BELL	43.88	44.13
US$/Yen	129.85	127.55	DAI ICHI KANGYO	1360	1420	BANK OF NS	20.38	20.50
			DAIWA SEC.	865	885	CAN.PAC.	17.63	17.88
US$/DMARK	1.63	1.61	HITACHI	805	805	IMASCO	36.50	36.63
			HONDA MOT.	1520	1520	LAIDLAW	11.75	11.88
GBP/US$	180.21	182.95	JAPAN AIRLINES	745	757	MOORE	24.88	25.25
			NOMURA SEC.	1400	1440	NORANDA	17.25	17.63
US$/NLG	1.84	1.81	NIPPON STEEL	302	303	PLACER DOME	13.50	13.00
ECU/US$	125.90	128.15	MAZDA	428	445	POWER CORP.	14.50	14.38
CAN/US$	83.36	83.00	SONY	4290	4320	ROYAL BANK	22.50	23.25

Overleg over wapenexport Midden-Oosten vordert traag

WASHINGTON - De vijf grootste wapenexporterende landen hebben tijdens twee dagen van gesprekken in Washington weinig vooruitgang geboekt over richtlijnen over beperking van de verkoop van conventionele wapens aan de landen in het Midden-Oosten. Dit hebben de Verenigde Staten vrijdag bekendgemaakt.

De VS, Rusland, Groot-Brittannië, Frankrijk en China voerden twee dagen lang besprekingen op initiatief van president George Bush. De Amerikaanse president stelde dat een jaar geleden voor na de Golfoorlog, die Irak verdreef uit Kuwayt. Een van de belangrijkste voorstellen die bij de gesprekken ter tafel lag was de zogenoemde bekendmaking vooraf over transporten van wapens, maar een Amerikaanse woordvoerder zei dat de vijf landen "wat juridische en diplomatieke moeilijkheden waren tegengekomen op de weg naar directe bekendmaking vooraf".

De richtlijnen over wapens voor massavernietiging tonen vooruitgang omdat zij in feite betekenen dat China in een multilateraal forum heeft toegezegd geen ballistische raketten over te dragen die vallen onder het MTCR-verdrag, zo zei de woordvoerder. Deze overeenkomst werd gesloten om de verkoop van destabiliserende wapensystemen aan de Derde wereld te verhinderen.

Volgens geheime Amerikaanse cijfers verkochten de VS in 1991 voor 4,4 miljard dollar aan wapens aan de landen in het Midden-Oosten, Groot-Brittannië voor 3,5 miljard, de voormalige Sovjetunie voor 2,5 miljard, Frankrijk voor 1,5 miljard en China voor 300 miljoen.

Financieel Nieuws

Alle internationals behalve Koninklijke Olie in Amsterdam vooruit

Dow Jones in Wall Street nog niet over 3400-grens

NEW YORK - Op de effectenbeurs van Wall Street is de Dow Jones-index van de dertig toonaangevende fondsen vrijdag een fractie gedaald. Het zag er lange tijd naar uit dat de index voor het eerst boven de grens van 3400 punten zou sluiten, maar kort voor het einde van de handel kwam de beursindex daar weer onder. De index belandde na een daling van 1,55 punten op 3396,88 punten. De Amsterdamse beurs kende een heel rustige dag. Behoudens Koninklijke Olie gingen alle internationals vooruit. De achteruigang bij Free Record Shops veroorzaakte een schrikreactie.

Geruggesteund door de aandelenkoersen elders in de wereld gingen de koersen in New York direct na aanvang van de handel omhoog. Ook de bekendmaking dat het Amerikaanse bedrijfsleven in de eerste drie maanden van dit jaar een winststijging heeft geboekt van acht procent werd bemoedigend geonden. Verder werd er weer eens gespeculeerd op een renteverlaging op grond van de vermindering van de hoeveelheid geld in omloop. Dat de index na een winst van 21 punten op een verlies uitkwam was het gevolg van verkoopprogramma's waartoe de computers opdracht gaven.

ZEER KALM

De bekendmaking van onverwacht slechte resultaten bij Free Record Shop in de eerste maanden van het lopende jaar heeft beleggers flink aan het schrikken gebracht in Amsterdam. De handel zakte tot op Nf 25, Nf 4,50 beneden de koers van vlak voor de bekendmaking van de cijfers. Na enige tijd ebde de schrik weg, maar verder dan een herstel tot Nf 26 kwam men niet.

De Amsterdamse beurs beleefde een zeer kalme handel, wat ook niet verwonderlijk was voor een dag die weggedrukt lag tussen Hemelvaart en het weekeinde. Toch kon het koerspeil iets worden opgehoogd onder invloed van betere buitenlandse beurzen. De eoe-index ging iets meer dan twee punten omhoog naar 318,35. De koersindex daalde wel met 0,2 punt naar 215,1, maar dit was te wijten aan de daling van de zwaar tellende Koninklijke. Zonder deze ging de koersindex 1,2 punt omhoog naar 207,5. De totale omzet kwam niet verder dan Nf 827 miljoen, waarvan Nf 479 miljoen in aandelen.

KONINKLIJKE

Het was vooral de dunne markt die voor wat uitschieters zorgde. Slecht in de markt lag Koninklijke Olie, maar hier ging ook de daling van de dollarprijs een rol spelen, een daling die werd veroorzaakt door het afstoten van dollars door de Centrale banken van Japan en Maleisie. Olies zakten vrijdag Nf 2,20 naar Nf 157,60. De houdstermaatschappij Dordtsche Petroleum verloor eenzelfde bedrag op Nf 145,80.

Afgezien van de Koninklijke gingen alle internationals vooruit. Akzo klom Nf 1,10 naar Nf 160,20 en collega DSM 60 cent naar Nf 115,50. Amev gaf in de middaguren een stijging te zien en eindigde Nf 1,30 beter op Nf 54,90. Wessanen ging een gulden vooruit naar Nf 93,80 en ook Bols kon, rekening gehouden met de dividenduitkering, eenzelfde bedrag aan de koers toevoegen op Nf 46,50. Hoogovens trok Nf 1,10 aan naar Nf 59,10 en Polygram Nf 1,70 naar Nf 53,30. Hunter Douglas gleed Nf 1,30 weg naar Nf 72,50.

Koppelpoort trok Nf 20 aan naar Nf 335 en Ubbink Nf 3 naar Nf 73. Pirelli verliet de beurs Nf 1,40 beter op Nf 29,70.

Cindu kreeg een daling te slikken van Nf 30 op Nf 130. Frans Maas noteerde exdividend, maar moest daarmee rekening gehouden toch Nf 1,20 terug naar Nf 82. Hollandia Kloos ging Nf 20 omlaag naar Nf 430, Van der Giessen-De Noord een rijksdaalder naar Nf 96 en New Europe Hotels Nf 2 naar Nf 16.

UITERST RUSTIG

Ook de optiebeurs beleefde een uiterst rustige dag. Het meest verhandelde fonds was hier Philips, goed voor 5100 stuks. Het grootste deel bestond uit een enkele transactie van 3500 opties. De totale omzet op de EOE bedroeg 20.000 contracten.

Dollar onderuit

AMSTERDAM - De Amerikaanse dollar heeft maandag heel wat terrein moeten prijsgeven. In Amsterdam sloot de munteenheid op Nf 1,8075 na een slotkoers van Nf 1,8400 op woensdag. De wisselmarkt van Amsterdam was donderdag gesloten vanwege Hemelvaartsdag.

De koersdaling volgt op een stijging van ongeveer 2,5 cent op woensdag. Deze stijging werd veroorzaakt door enkele factoren die erop wijzen dat de rente in de VS voorlopig niet omlaag zal gaan. De handel opende vrijdag al met een bijna drie cent lagere dollarkoers nadat donderdag in New York, waar gewoon werd gehandeld, al ruim een cent van de koers was afgegaan.

De koersdaling van vrijdag werd toegeschreven aan dollarverkopen door de Centrale banken van Japan en Malaysia. In de middag kreeg de koersdaling wat meer váart na de bekendmaking van de herziening van het Amerikaanse Bruto binnenlandse produkt. Dat bleek over de eerste drie maanden van dit jaar niet met twee maar met 2,4 procent te zijn gegroeid. De vermindering van de voorraden viel echter tegen, hetgeen voor het tweede kwartaal minder productie en minder nieuwe banen kan betekenen, zo beredeneerde een handelaar de koersdaling van de dollar op de jongste gegevens.

Haïtiaans protest in VS

■*NEW YORK - Haitianen hielden bij de zetel van de Verenigde Naties in New York een betoging waarbij zij protesteerden tegen het Amerikaanse beleid als gevolg waarvan Haitiaanse bootvluchtelingen worden opgepikt uit de zee en geretourneerd worden naar hun vaderland. De demonstraten betuigden hun steun aan de verdreven gekozen president Jean Bertrand Aristide die door VN-secretaris generaal Boutros Boutros-Ghali werd ontvangen.*

(AFP-satellietfoto)

CHARKOW - De afgezette Oekraïns-orthodoxe metropoliet Filaret heeft de verkiezing van een opvolger als "onreglementair" van de hand gewezen.

In een brief aan patriarch Aleksej, het hoofd van de Russisch-orthodoxe kerk, heeft Filaret laten weten dat hij zich niet door dit besluit van de Oekraïnse bisschoppen gebonden acht. Filaret was woensdag door de bisschoppenconferentie van zijn kerk van zijn functie ontheven. Verder werd hem verboden in kerkdiensten voor te gaan. Met de stemmen van zestien van de achttien bisschoppen werd in zijn plaats de Russisch-orthodoxe metropoliet Vladimir van Rostov gekozen.

Beschieting Sarajevo en Dubrovnik gaat onverminderd voort

V-raad achter voorstel embargo tegen Belgrado

NEW YORK - De Veiligheidsraad (V-raad) van de Verenigde Naties is gereed om harde sancties af te kondigen tegen Joegoslavië, nu slechts nog bestaande uit Servië en Montenegro, wegens de voortdurende gevechten in de republiek Bosnië-Hercegovina. De V-raad zou vanmorgen hiertoe bijeenkomen, zo zei de Britse VN-ambassadeur David Hannay vrijdag. In de afgelopen nacht ging de beschieting van de steden Sarajevo en Dubrovnik onverdroten door.

Leden van de raad zeiden dat het document, waarin onder meer sprake is van een omvattend handelsembargo, zeker zal worden aangenomen. In de tekst wordt met niet zoveel woorden gesproken over een olieboycot, maar die maakt wel degelijk onderdeel uit van het embargo. Er worden geen veto's verwacht, het enige waarover onzekerheid bestond was over het eventueel onthoudingen. Zeker was wel dat Rusland achter het afkondigen van een dergelijk embargo staat.

ALS TEGEN IRAK

De resolutie bevat sancties die bijna even stringent zijn als die tegen Irak na de inval in Kuwayt. Maar op verzoek van enkele van de vijftien leden van de V-raad, zoals Rusland, Frankrijk en een aantal anderen, werd het Amerikaanse voorstel om Servië en Montenegro te verwijderen uit de VN uit de tekst worden geschrapt. De resolutie bevriest ook de buitenlandse banktegoeden en andere financiële middelen van Joegoslavië. Om Griekenland tegemoet te komen, zal de nieuwe resolutie landen wel toestaan goederen door Joegoslavië te vervoeren, nu en in de toekomst. Ook alle luchtverbindingen zullen worden beeindigd en alle sportieve, wetenschappelijke en culturele kontakten worden verboden.

In het voormalige Joegoslavië lijken de Servische strijders zich weinig aan te trekken van de dreigende sancties: De Bosnische hoofdstad Sarajevo en de Kroatische kustplaats Dubrovnik kregen vrijdag de zwaarste bombardementen sinds maanden te verduren. Dit beschieten ging in de voorbije nacht door. Het Joegoslavische leger nam vrijdag alle wijken van de Kroatische stad Dubrovnik onder vuur vanuit zee en vanuit zijn stellingen in het Bosnische achterland. Een groot aantal gebouwen in het historische centrum werd zwaar beschadigd, zoals de katholieke kathedraal, de orthodoxe kerk, een moskee en een fontein en verscheidene paleizen, aldus het persbureau HINA.

Ook de Bosnische hoofdstad Sarajevo kreeg het zwaar te verduren. De stad is gedurende de nacht van donderdag op vrijdag onophoudelijk beschoten door de Serviërs. Daarbij zijn zeker tien mensen gedood en een dertigtal gewond geraakt, aldus Radio Zagreb. Voor het eerst zetten de Serviërs granaten van 155 mm en meervoudige raketwerpers in tegen de stad. Radio Sarajevo sprak van de ergste van de hele oorlog en maakte melding van artilleriebeschietingen, harde explosies en straatgevechten in de gehele stad.

Ook uit andere delen van het land zijn zwàre gevechten gemeld. Daarbij vielen in Gorazde, Prijedor en de streek rond Kozara, Tuzla, Bugojno, Bosanska Krupa en Rogatica alleen al onder de Moslims en Kroaten 26 doden en 171 gewonden, volgens een nog onvolledig overzicht.

BRUSSEL - Het Luikse politiekorps heeft vrijdag na bijna vijf weken staken besloten weer aan het werk te gaan.

De bonden hebben in onderhandelingen met het Luikse gemeentebestuur en de Waalse deelregering een loonsverhoging van 12,5 procent en 2000 frank (110 gulden) kledinggeld per maand bedongen. Men had twintig procent geeist.

MENSEN

Een dierenarts in Ivoorkust ontfermt zich over een drie maanden oude olifant, wiens moeder door stropers is omgebracht. Het zal een jaar duren voordat zijn redding een feit is.

Pas dan zal blijken of de kunstmatige toediening van voedsel heeft geholpen. De melk wordt beschikbaar gesteld door een Engels bedrijf.

Pisnijdig

Een 47-jarige vrouw in Kopenhagen was de wanhoop nabij toen haar man bij thuiskomst van een zwempartij de liefde wilde bedrijven. Voor het zwemmen had het echtpaar die ochtend reeds drie keer gemeenschap gehad en de vrouw veronderstelde dat haar echtgenoot zijn portie voor die dag wel had gehad.

Groot was haar verbazing dat manlief amper vier uurtjes daarna voor een vierde keer "wilde". Haar verbazing sloeg om in pissige nijd toen meneer haar naar de keuken volgde en hardhandig probeerde haar te overtuigen. Zij greep naar een mes waarvan het lemmet toevallig 19 centimeter lang was, en stak haar warmbloedige eega in de onderbuik.

De man raakte levensgevaarlijk gewond en moest operatief behandeld worden. Vrouwlief kreeg geen noemenswaardige straf, want zo oordeelde de rechter, zij was het slachtoffer van tijdelijke verstandsverbijstering. O ja, het slachtoffer is 49.

Kalk tegen darmkanker

Het eten van extra calcium (kalk) verkleint waarschijnlijk de kans op darmkanker. Tot die conclusie komt ir. J. Lapre, die dinsdag op een onderzoek naar de relatie tussen een kalkrijk dieet en darmkanker aan de landbouwuniversiteit in Wageningen promoveert.

Darmkanker is een van de meest voorkomende kankersoorten bij zowel mannen als vrouwen. Lapre heeft ontdekt dat kalk in de darmen een fosfaat vormt, dat galzouten en vetzuren bindt. Galzouten en vetzuren hebben in de darm een toxische werking en beschadigen de darmwandcellen. Bij de aanmaak van nieuwe cellen gaat soms iets mis, waardoor tumoren ontstaan. Calciumfosfaat in de darmen zorgt ervoor dat de concentraties celbeschadigende stoffen aanzienlijk afnemen.

Volgens Lapre is het nog te vroeg om voedingsadviezen aan zijn vinding te verbinden. Het is namelijk nog niet duidelijk in welke hoeveelheden eventueel extra kalk gegeten zou moeten worden. Lapre onderzocht op ratten hoeveel extra kalk in een westers, vetrijk dieet nodig is. Ook betrekt hij in dat onderzoek het belang van meervoudig onverzadigde vetzuren in boters en margarine.

Laatste fase offer aan zee

De Alkmaarse kunststichting Cargo is donderdagmiddag op de Afsluitdijk bij Breezanddijk begonnen aan het meest omstreden deel van haar "Nationaal geschenk aan de zee": Het bakken van een "offer" van 20.000 broden. Met van Hoogovens IJmuiden verkregen vuur werden onder trompetgeschal de openlucht-broodovens ontstoken.

Cargo opende het publieke deel van het project op de dag waarop de Afsluitdijk 60 jaar bestaat. De dijk werd destijds gesloten op een werkeiland bij Breezanddijk, waar kunstenaars de afgelopen weken een hoogspanningsmast van 30 meter in elkaar hebben gelast.

In de maanden juni en juli zullen zij uit zevenduizend kilo meel, gemengd met IJsselmeerwater, de omstreden broden bakken. Daarmee zal de in de vorm van een mensengedaante gelaste mast worden dichtgemetseld en aldus een "goudgeel offerbeeld" worden gevormd. De kunstenaars benadrukken dat het meel, de opbrengst van een hectare polderland, ongeschikt is voor menselijke consumptie. Door een wekenlang verblijf in speciale kluizen moeten de broden de hardheid van metselstenen verkrijgen.

De directie van Hoogovens had na alle beroering over het project medewerking geweigerd. Volgens Cargo-woordvoerder R. Peperkamp stelde een werknemer van het staalconcern echter een bak gloeiende sintels beschikbaar, waarmee twee ploegen van elk 15 estafettelopers hun fakkels konden ontsteken. Een ploeg legde een route naar de Afsluitdijk af via Noord-Holland, de andere liep via Flevoland en Friesland.

Cargo zegt te blijven streven naar de tijdelijke plaatsing van de mast tijdens de springvloed in september in de Noordzee ten westen van Texel. De stichting heeft aangeboden zuurstof in het zeewater te injecteren om de nadelige effecten van het rotten van de broden teniet te doen.

Rijkswaterstaat blijft evenwel bij de weigering van een vergunning, waartegen Cargo beroep heeft ingesteld. Wanneer plaatsing in zee definitief onmogelijk zou blijken, zullen de kunstenaars uitwijken naar een alternatieve lokatie.

Tegen Cargo's vergunningsaanvraag op grond van de wet vervuiling Noordzee bleken in maart van dit jaar 1.200 bezwaarschriften met 33.000 handtekeningen te zijn ingediend.

Kerstin V. Jonckheer (links) en Matthias A. Seeger zijn gisteren door de ambtenaar van de burgerlijke stand op Curaçao in de echt verbonden. Het kerkelijk huwelijk en de receptie volgen op 6 juni in Konigstein, bij Frankfurt (Duitsland). De jonge echtelieden, die elkaar tijdens hun studie aan de University of Texas in Austin leerden kennen, zullen zich in Konigstein vestigen.

Afgelopen maandag ontving de familie E.B. Nicolaas het goede nieuws dat hun dochter Carolina M. Nicolaas geslaagd is aan het conservatorium in Nederland. Carolina is oud-leerling van het Maria Immaculata Lyceum.

De gemeentepolitie van Zaanstad heeft een oververmoeide buschauffeur van de weg gehaald. De man was ongeveer dertig uur in touw, waarvan hij slechts vier uur rust had genomen.

De chauffeur vervoerde 27 schoolkinderen en vijf begeleiders voor Selecta Tours uit Gent (België). Volgens de politie is dit dezelfde maatschappij, waarvan afgelopen woensdagmorgen een bus verongelukte bij Breda. Tijdens dit ongeval verloren zeven passagiers het leven.

De politie van Zaanstad bestrafte de chauffeur met 2.000 gulden boete en een rijverbod van tien uur. De busmaatschappij stuurde een andere chauffeur, zodat de schoolkinderen hun reis konden vervolgen.

Zwarte versus witte scholen

Scholen moeten ouders eerlijke informatie gaan geven over de kwaliteit van hun onderwijs. Nu kiezen Nederlandse ouders voor hun kinderen liefst een "witte" school met weinig allochtone leerlingen, omdat ze denken dat dat de beste scholen zijn. Dat blijkt uit een onderzoek van het provinciaal opbouworgaan Zeeland.

Het onderzoek in Zeeland toont aan dat zwarte scholen in deze regio geleidelijk ontstaan, doordat Nederlandse ouders liefst een zo "wit" mogelijke school kiezen voor hun kinderen. Daardoor kan de scheiding tussen witte en zwarte scholen snel groter worden. Uit enquêtes onder 1135 ouders in Middelburg, Vlissingen en Terneuzen blijkt dat zij precies weten welke scholen zwart en welke wit zijn. Een verschil van tien procent meer of minder allochtone leerlingen blijkt bij de ouders al bekend.

Op sommige scholen in Zeeland is het aantal leerlingen van buitenlandse origine gaandeweg gegroeid tot soms 80 procent, terwijl het percentage allochtonen in de wijk veel lager is. Dat is dus een andere situatie dan in de Randstad, waar de zwarte scholen vooral staan in wijken waar erg veel allochtonen wonen. In Zeeland is het ontstaan van zwarte scholen bijna helemaal te wijten aan het imago van een school: Hoe "zwarter" het imago, hoe minder populair de school is bij autochtone ouders. Daardoor gaan autochtone en allochtone kinderen steeds meer gescheiden naar school.

De ondervraagde ouders geven in de enquete uitdrukkelijk aan dat zij de aanwezigheid van allochtone kinderen geen enkel bezwaar vinden. Uit andere antwoorden blijkt echter dat ze precies weten welke scholen weinig en welke veel allochtone leerlingen hebben. Van die laatste geven de ouders dan aan dat ze bekend staan als kwalitatief slechte scholen. Die uitspraak blijkt echter niet gebaseerd op concrete kwaliteitsgegevens over bijvoorbeeld het aantal leerlingen dat van die school naar havo of vwo gaat.

De onderzoekers van het provinciaal opbouworgaan Zeeland pleiten er daarom voor dat scholen concrete gegevens gaan publiceren over de kwaliteit van hun onderwijs. Dan kunnen de ouders in elk geval in principe hun keuze op betere gronden maken dan nu kennelijk gebeurt.

Onderzoekers van de Erasmus universiteit in Rotterdam en de universitaire instelling Antwerpen hebben een afwijking in een gen ontdekt die zowel de ziekte van Alzheimer (dementie) als hersenbloedingen kan veroorzaken. Zij maken hun bevindingen bekend in het gezaghebbend Amerikaanse wetenschappelijk tijdschrift Nature Genetics dat maandag verschijnt.

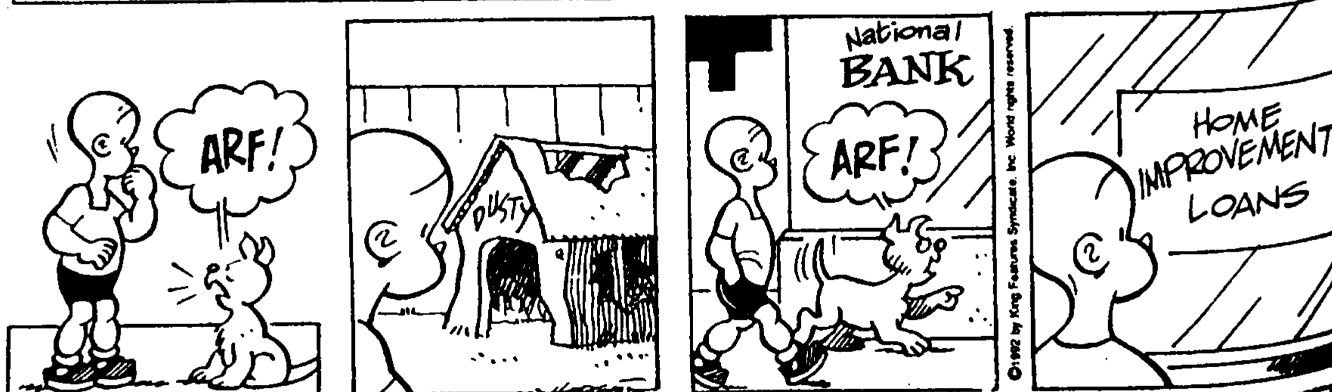
Dr. L. Hendriks en dr. C. van Broeckhoven van de groep neurogenetica van de afdeling biochemie van de Antwerpse instelling en dr. C. van Duijn, dr. F. van Harskamp en dr. A. Hofman van de afdeling epidemiologie + biostatistiek van de Erasmusuniversiteit bestudeerden een familie waarin hersenbloedingen en dementie op jonge leeftijd voorkomen. De gemiddelde leeftijd waarop deze ziekten zich in deze familie openbaren, is 45 jaar.

De Antwerpse genetici en Rotterdamse epidemiologen onderzochten uitvoerig de stamboom van de familie. Zij kwamen er achter dat de aandoeningen bepaald werden door een erfelijke factor die wordt overgedragen op het nageslacht. Wanneer een van beide partners drager is van dit gen, kunnen de ziekten zich ook bij hun nakomelingen ontwikkelen.

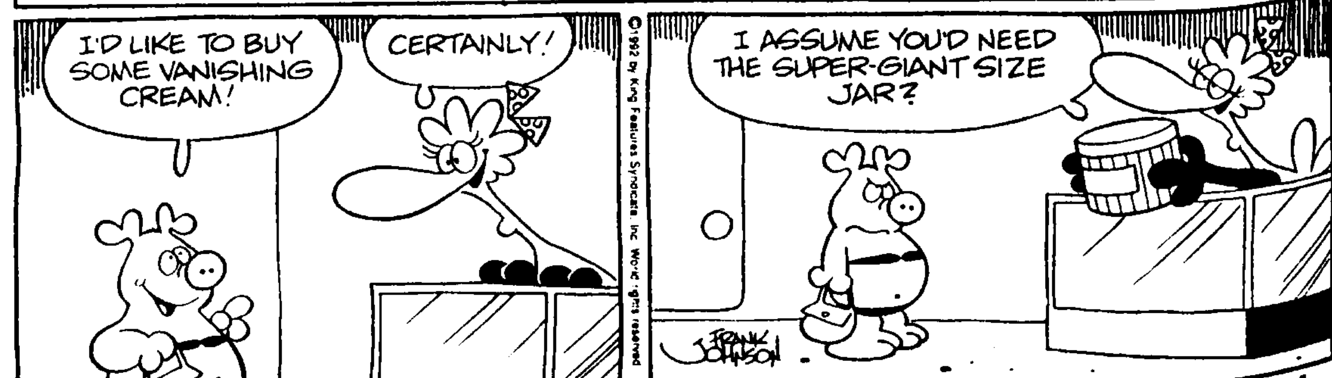
In het wetenschappelijk artikel tonen de onderzoekers aan dat een verandering in een bouwsteen van het erfelijk materiaal ter hoogte van het zogenoemde APP-gen (amyloid precursor protaine) beide ziektebeelden kan veroorzaken. Een deelprodukt van dit gen vindt men terug in de hersenen van patiënten met de ziekte van Alzheimer en bij patiënten met hersenbloeding.

De wetenschappers achten de ontdekking van een verandering in het APP-gen die zowel tot dementie als hersenbloedingen leidt, van groot belang. Dat geldt niet alleen voor verder onderzoek naar de erfelijke factoren in samenhang met beide aandoeningen, maar ook voor artsen die families behandelen waarin beide ziektebeelden optreden.

HENRY ® By Dick Hodgins

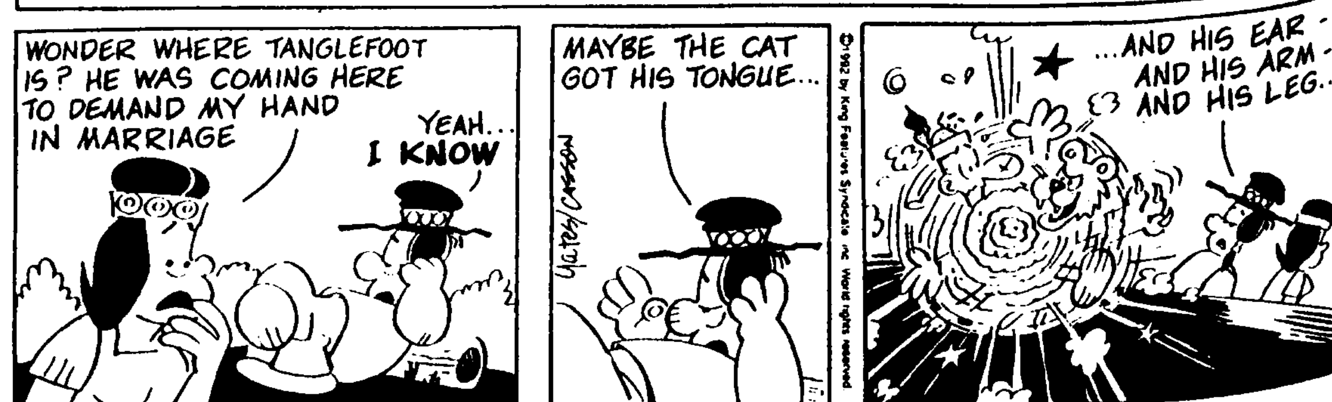
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

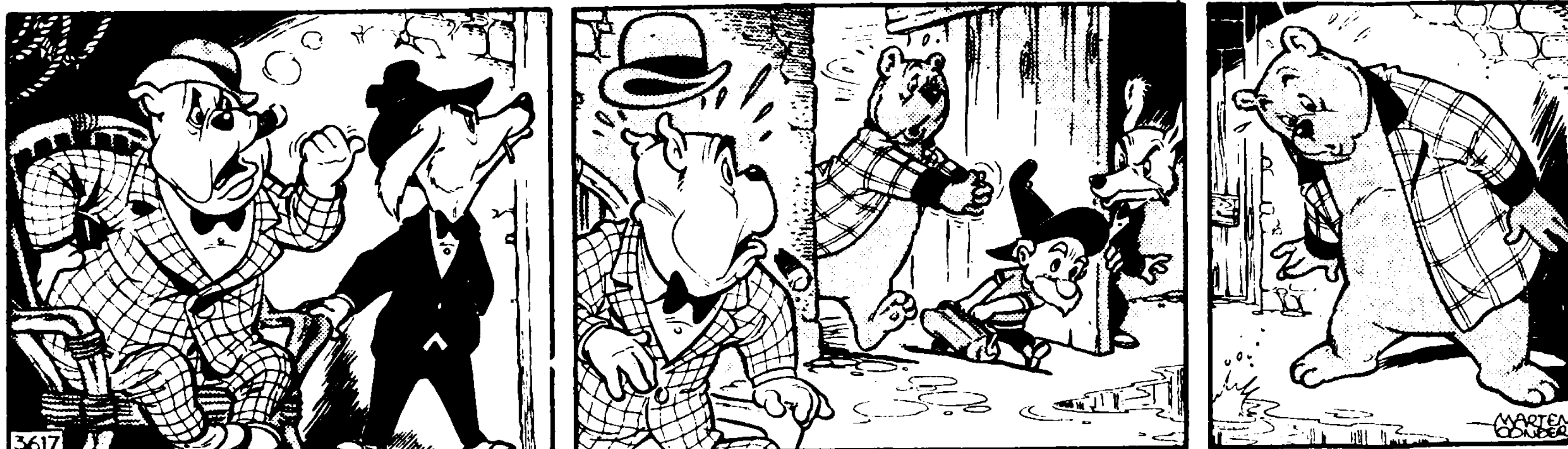
BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

Heer Bommel en de Dankputters
door Marten Toonder

3617 — "Je had dat papier niet zo gauw moeten verkopen, baas", zei Hieper. "Er zijn altijd wel sukkels te vinden die veel geld betalen voor het eigendomsbewijs van een goudmijn".

"Wees liever blij, dat ik nog geld gemaakt heb met dat vod", riep Super geplaagd uit. "En doe de deur open; er staat iemand te kloppen".

Hieper gehoorzaamde — en nu dribbelde er een klein mannetje naar binnen, dat een zwaar valies droeg.

"Woont hier een zekere Hiep Hieper?" vroeg hij met een dorre stem. "Ik kom van de goudmijn Dorado".

Hieper kreeg geen gelegenheid tot antwoorden, want achter het ventje aan snelde heer Bommel het norsige vertrek in.

"Niet doen!" riep die handenwringend uit. "U moet dat koffertje niet aan de verkeerden afdragen, heer Kornknakker! De mijn is van juffrouw Doddel, dat weet iedereen. En het eigendomsbewijs is per vergissing in de handen van deze schurken geraakt".

Nu kwam Bul Super dreigend overeind.

"Wat bedoel je, Bolle?" vroeg hij vreemd kalm. "Over welke schurken heb je het? Huh?"

"Ik heb het over... eh... hm!" antwoordde heer Ollie inzakkend. "Ik bedoel dat eigendomsbewijs van de goudmijn. Dat is per vergissing aan Hieper verkocht, bedoel ik, als je begrijpt wat ik bedoel. En..."

Doch nu gebeurde er iets vreemds. In de plas op de vloer stegen enige luchtbellen omhoog en een klein stemmetje riep uit het water: "Het is in orde! Ze hebben het papier niet meer!"

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (derde district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen en het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING
Santa Maria 17. Tel.: 682344, 682947, 682412 en 682574; geopend vanaf zeven uur 's morgens tot vijf uur 's middags; spreekuur wijkgebouw Bonam: iedere dinsdag van 09.00-11.00 uur. Tel.: 371865; Suffisant: tel.: 687707; Montagne Abao: tel.: 673711; Kaya Fensu: tel.: 618577; Mamayaweg: tel.: 657508; voor informatie omtrent zuigelingen- en peuterbureaus kan men terecht op consultatiebureau Brievengat. Tel.: 373584.
Nachtdienst t/m 2 juni: zuster Geerts. Tel.: 370460.

STICHTING VAN HET WIT GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17. Tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15. Tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Filesia. Tel.: 626314, pageboy 669-0368 b.g.g. 691838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141. Tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Filesia. Tel.: 626314.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 640077/640387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Van Herwijnen. Tel.: 642796 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 648225 of 672699.

MEDISCHE DIENSTEN

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
30 Mei 1992 vanaf 08.00 uur tot 1 juni 1992 om 07.00 uur:
Dokter Schoop, Spreekkamer: Centro Medico Sta. Rosa, tel.:676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:672215 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
30 Mei 1992 vanaf 17.00 uur tot 1 juni 1992 om 07.00 uur:
Dokter Cummins, Spreekkamer: Seru Fortuna, tel.:684122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:690361 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gello-Henry, Roelse, Braakman-Bonder, De Rouw-Plous, Davelaar, Ehage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
30 Mei 1992 vanaf 17.00 uur tot 1 juni 1992 om 07.00 uur:
Dokter Dunker, Spreekkamer: Tera Kora, tel.:648079; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:691021 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG
Otrobanda
Muizenberg, Muizenberg z/n, Tel. 692390/692391.
Punda
Janwe, Caracasbaaiweg 156, Tel. 617553.

ZONDAG
Otrobanda
Paradeis, Rooseveltweg 46b, Tel.:689676/689808.
Punda
Antilliana, Kaya Flamboyan 1a, Tel.:376200/376208.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

(van 10.00-14.00 uur)
:30 mei: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.
31 mei: A. Michel, Dr M.L. King Blvd. 42.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ZATERDAG

TOERISTENSCHIP
07.00-18.00 'Amerikanis' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
16.30 uur dienst.
Seru Fortuna
10.00+19.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

TBS
(kanaal 85/86)

ZATERDAG
16.35 Andy Griffith
17.05 Fishing With Roland Martin
17.35 Fishing With Orlando Wilson
18.05 World Championship Wrestling
20.00 One Child - One Voice
21.00 World of Audubon
22.00 US Olympic Gold
23.00 The Thing With Two Heads
01.05 Movie: 'The Incredible Two Headed Transplant' (1971)
03.05 Chips
04.05 Night Tracks
05.05 Night Tracks

ZONDAG
12.35 Bonanza
13.35 Major League Baseball: Atlanta Braves vs New York Mets (L)
16.35 Andy Griffith
17.05 Tom and Jerry's Funhouse
17.35 Captain Planet and the Planeteers
18.05 WCW Main Event
20.00 Cousteau: The Mirage of the Sea
21.00 National Geographic Explorer
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
04.00 WCW Main Event
05.05 Hogan's Heroes
05.35 CNN Headline News

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur Women Group.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30+19.00 uur ds H.B. van der Steen.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds H. Gilhuis.

NOACH-KAPEL

EERSTE EN DERDE zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

AMIGOE Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scharpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-913
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
Tel 672000
Fax: 674524
Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen (adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Debrot-Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes [illegible] en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der School
Redactie: Eef Hermers, Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der School, Djibble Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Eileen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 152 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster/Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde,
Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 206.000, Maduro Bank rek. nr: 266.330.06 en ABN rek. nr: 11.15.626

Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333

Bonaire: Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur, tel.: 8342)

Losse nummers 80 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen Naf 16,=, op Aruba Naf 17,=.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 81,15 per maand (luchtpost) of NAf.28,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Vandaag licht tot half bewolkt warm en droog. Morgenochtend mogelijk tijdelijk zwaar bewolkt met een kleine kans op een enkele plaatselijk lichte bui.
Matige tot vrij krachtige, oostelijke wind (tussen twaalf en 24 knopen).

WEEROVERZICHT:
De Benedenwindse eilanden staan momenteel onder invloed van een gebied van hoge luchtdruk, waarvan het centrum zich op de Atlantische Oceaan bevindt. In de komende 24 uur kan er tijdelijk echter iets vochtigere lucht boven de Benedenwindse eilanden aangevoerd worden, waardoor voornamelijk tijdelijk een lichte toename van de bewolking verwacht wordt.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	33	26	0.1
Bonaire	half bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	half bewolkt	32	26	0.0
St Eustatius	geheel bewolkt	30	24	3.4
St Maarten	zwaar bewolkt	32	27	0.0
Amsterdam	half bewolkt	25	14	2.0
Atlanta	mist	17	13	9.9
Kingston	zwaar bewolkt	32	26	0.0
Miami	licht bewolkt	31	26	0.0
New York	half bewolkt	21	09	0.0
Paramaribo	zwaar bewolkt	33	--	0.0
Port-of-Spain	licht bewolkt	33	24	3.5
San Juan	zwaar bewolkt	31	25	2.5

HBO
(kanaal 82/83)

ZATERDAG
15.00 It Takes Two
16.30 Movie: 'Big Man on Campus
18.15 Movie: 'The Princess Bride' (1987)
20.00 Movie: 'Afterburn' (1992)
22.00 Movie: 'Aliens' (1986)
24.20 Movie: 'The Rookie' (1990)
02.25 Russell Simmons' Def Comedy Jam
03.00 Movie: 'The Rain Killer' (1990)
04.35 Movie: 'Afterburn' (1992)

ZONDAG
13.30 Cirque du Soleil II: A New Experience
14.30 Movie: 'Who's That Girl' (1987)
16.15 Movie: 'Ghost' (1990)
18.30 Movie: 'Talent for the Game' (1991)
20.00 Movie: 'Predator 2' (1990)
22.00 Movie: 'Toy Soldiers' (1991)
23.55 Movie: 'Kid' (1990)
01.25 Movie: 'Bad Influence' (1990)
03.10 Abortion: Desperate Choices
04.20 Movie: 'Predator 2' (1990)

CBS
(kanaal 74/75)

ZATERDAG
20.00 Saturday Night Movie
22.00 Trials of Rosie O'Neill

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20.00 Murder She Wrote
22.00 CBS Sunday Movie

NBC
(kanaal 84/85)

ZATERDAG
20.00 Golden Girls
20.30 The Torkelsons
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters

ZONDAG
19.00 Eerie Indiana
19.30 Against All Odds
20.00 Mann & Machine
21.00 NBC Sunday Night at the Movies

EURO-TV
(kanaal 76/77)

ZATERDAG
19.00 Alfred J. Kwak
19.25 NOS Journaal
19.35 Studiosport
19.50 TROS Actua
20.15 Bananasplit
21.00 Sluiting.
(zondag van 09.00-11.00 uur herhaling)

ZONDAG
19.00 Boes
19.25 NOS Journaal
19.40 Studiosport
19.55 NOS Laat
20.15 TROS T.V.-show
21.00 Sluiting.
(maandag van 09.00-11.00 uur herhaling)

TELECURAÇAO
(kanaal8/13)

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
18.57 Tempu pa Dios;
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Analisis;
20.35 Teatro Klasiko;
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'Claudia';
23.30 Sluiting.

ZONDAG
16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Cocktail;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Analisis;
21.05 Baghdad Café;
21.30 Around the World in 80 Days;
22.30 Superstars of Wrestling;
23.30 Sluiting.

CDM

De N.V. Curaçaose Dok Maatschappij

Met diep leedwezen maken wij hierdoor het overlijden bekend van onze zeer gewaardeerde medewerker de heer

MOZES VALDEMAR CURIEL

De heer Curiel heeft gedurende 40 jaar bij ons bedrijf gewerkt als Assistent Chef Inkoopafdeling.

Hij heeft zich gedurende deze periode doen kennen als een prettige medewerker die zijn werk verrichtte met de vereiste nauwkeurigheid en takt.

De teraardebestelling vindt zondag 31 mei 1992 plaats om 4 uur vanuit de Rouwkamer van El Tributo Otrabanda naar de R.K. begraafplaats aan de Roodeweg.
Vóór de teraardebestelling zal er een Heilige Mis opgedragen worden in de Heilige Familie Kerk te Otrabanda.

De heer Curiel zal nog lang in onze herinnering voortleven.

Direktie en Personeel
N.V. CURACAOSE DOK MAATSCHAPPIJ

Ku hondo pena nos ta partisipá fayesimentu di:

Jaime Bernardo de Medeiros

Jaime a traha huntu ku nos durante 18 aña i e tabata un kolega ehemplar.

Na su famianan nos ta desea forsa pa karga e perdida grandi aki.

Hefe i personal di Hypotheekkantoor.

The Lord is my light and salvation: Whom Shall I fear?"

With deep sympathy and conform the will of God we announce the tragic death in the age of 24 years of

ERIC VALENTINO KOCK

His parents	: **Franky and Shannon Kock-Truman**
Sister	: **Lysina Kock**
Fiancée	: **Marleen Croes**
Grand Parents	: **Bertha Geerman**
	Jessie Truman (USA)
Uncles & Aunts	: **Hemmy Kock and family**
	Albert Kock and family
	Raymond Singh and family
	Desmond Singh and family (Holland)
	Deanna Arnold and family (USA)
	Sonja de Cuba-Truman and family
	Archie-Lynn Arthur and family (USA)
	James Truman and family (USA)
	Beverly Bowen and family (USA)
	Tina Navarro and family (USA)
	Jerry Truman and family (USA)
	Garry Truman and family (USA)
	Debra Truman and family (USA)
Godfather and godmother	: **Henry de Cuba and Lena Farro**
Family	: **Rosendo, Maria Croes and family**
	Meme Werleman

Cousins and all other relatives, friends and bowling friends of the Jabo and Old Parr team;
invite to the funeral which will be held on Monday June 1st. 1992, leaving at 4.00 o'clock in the afternoon from the San Francisco Church in Oranjestad to the Catholic Cemetery in Oranjestad. The remains will be laid out in the church from 2.00 o'clock in the afternoon.
After the funeral no visit at home.

Aruba, May 29th. 1992.

In Argentinië en Paraguay:

Tienduizenden geëvacueerd

BUENOS AIRES - Duizenden Argentijnen en Paraguayanen hebben hun woningen moeten verlaten als gevolg van overstromingen. Door hevige regenval zijn verscheidene rivieren in de noordelijke provincies van Argentinië buiten hun oevers getreden. Dit heeft het persbureau Telam [illegible] vrijdag gemeld.

In Chaco, Corrientes, Entre Rios, Formosa en Santa Fe zijn meer dan veertigduizend mensen geëvacueerd nadat drie rivieren overstroomden als gevolg van regenval in het binnenland Paraguay. In Asuncion, de hoofdstad van Paraguay, en steden en dorpen in de buurt zijn meer dan dertigduizend mensen hun woningen ontvlucht.

De zwaarst getroffen streek is in en om de Argen[illegible], aan de [illegible], tegenover Asuncion. Bijna alle veertigduizend inwoners van de stad, zijn naar hogere gebieden gebracht.

GEVRAAGD:
INWONEND DIENSTMEISJE
Brieven onder letters OR aan het bureau van dit blad, Curacao.

Zondag 31 mei van af 12 uur af te halen de echte INDONESISCHE RIJSTTAFEL.
Met sajoer labu siam, sg telor, vlees, atjar, kip, frikadel, sate, sg tempe, pisang goreng, sambel badjak. Naf 10,= p.p.
Ook hebben wij bami, nassie goreng, ba-pao, loempia.
Fam. Kerger Canadaweg 9, tel. 683459
Selamat datang dan makan.

Flower Paradise
Tel.: 694718 - 683652
Wist U dat bij ons ook Uw
RUIKER
thuis bezorgd wordt.
Zondags open 10-12 uur.

Le Salon / a la Fin Boutique
Gouverneur van Lansbergeweg 31 (tegenover MIL)
Iets unieks, Iets aparts
Voor echte haarverzorging en Europese dameskleding
(weer nieuwe zending kleding binnen)
Tel.: 623488
Openingstijden: ma. - za. 8.30 - 13.00 -14.00 - 18.00 uur

Te koop: Goede gebruikte
DAF
VOLVO
SCANIA
MERCEDES
TREKKERS
voor info: Tel/Fax 680260, Box 6307 Curac

Gevraagd: ruilwoning voor 6 personen voor 3 juli t/m 13 aug. '92.
Geboden: in Nederland te Driebergen ruim alleenstaand huis voor 6 personen dichtbij bos, centraal gelegen. Bij Utrecht. Ruilauto beschikbaar.
Voor inl. Viola + René Kostuchowski, tel.: 683172, tussen 7 - 10 uur 's avonds.

"OPPASHUIS" in EMMASTAD

Periode	: 3 t/m 26 juli;
Grootte	: 3 sl.k./2 badk.
Kosten	: in overleg
Tel.	: 373395 na 19.00 uur.

TE HUUR
1 sl. k.app. excl. licht
NAf. 250.00 p/week 2 pers.
2 sl. k.app. incl. alles
NAf. 350.00 p/week 2 pers.
Inlichtingen: Tel. 683459

RENTOOL N.V.
VERHUURT: Generator - Trilplaat - Muurfrees - Ketting zaag - grinder - Kamerstelling - Vouwladder
Uitschuifladder
Stof & water zuiger
Hoge druk reiniger
Hand boor machine
Gras maaier.
Met weekend service.
Bel: Tel. 601762

Aannemings-Maatschappij
„De Antillen" nv
zoekt voor spoedige indiensttreding
CHEF WERKPLAATS
Opleiding: M.T.S. werktuigbouw met ervaring van zwaar grondverzet materieel.
Zonder ervaring niet nodig te solliciteren.
Kontakt adres: Rancho 165 nst.
Tel.: 377742 / 372412
dhr. J. van der Heyden.

WOONHUIS TE KOOP:
3 slaapkamers, 2 badkamers, woonkamer, grote familyroom, eetkamer met uitzicht op zwembad, grote amerikaanse keuken met alle elektrische apparaten, een grote ruimte (wordt als opslagruimte gebruikt), dubbele garage, een betegelde achterporch met zwembad. Voor meer info.
689821/671767.

TE KOOP in Centrum van Willemstad
VERDIEPINGSGEBOUW in goede staat. Geschikt voor winkel, kantoor, appartementen etc.
Voor nadere informatie:
Richard's Bungalows N.V.
(599) 9 677315
Fax (599) 9 676671

Allegro Music Studios
Summer Special
f 18,= per les, wekelijks betalen.
Telefoon: 368300
* Schrijf nu in voor de volgende lessen (geen vooruitbetaling)
* Cassette verschenen van
* "Allegro Plus Three"

Opnieuw verschenen:
Spiritu Santu outer di bida nobo
en
Matrimonio i seksualidat
Beide boekjes nu weer verkrijgbaar bij alle goede boekhandels voor slechts **Fls.5,-**.
Voor meer informatie: **Iglesia Reformá Tel.: 373152.**

Te Koop wegens vertrek:
Schitterende witte eethoek + salontafel
Tel. 618369.

SURINAAMSE KEUKEN
Take out service

Zat.	van 12 - 3 n.m.
Zond.	van 12 - 3 n.m.

Roti - Bami - Nassi en Rijst Jarabakka-vis.
SIROMA N.V.
Rooseveltweg 122
Tel.: 695711 - 692067

Tuincentrum Banda Ariba
Op de weg naar Montagne, t.o. Hoenderberg
Tel. 671793/674342
Ook voor het ontwerpen en aanleggen van uw tuin en dripsysteem kunt u bij ons terecht.

WAARSCHUWING
De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan HATO:

MAANDAG	**01 JUNI 1992 VAN 09.00 TOT 14.00 UUR**	
WOENSDAG	**03 JUNI 1992 VAN 07.00 TOT 13.20 UUR**	
ZATERDAG	**06 JUNI 1992 VAN 08.00 TOT 12.00 UUR**	

Op de schietbaan WACAO:

MAANDAG	**01 JUNI 1992 VAN 14.00 TOT 24.00 UUR**
DINSDAG	**02 JUNI 1992 VAN 07.00 TOT 13.00 UUR**

Onveilig zeegebied ±4000 meter uit de kust.

Mijn poes gaat binnenkort bevallen.
Wie wil een kleintje? Bellen met Hennie Harinck. tel. 676272 of 672000.

Aangeboden wegens vertrek **Speedboot**, *16 foot met goed onderhouden Evenruud motor. Met ski's en trailer f 4500,=.*
Sunfish *met nieuw roer en zwaard f 450,=*
Tel. 675417 na 17.30 uur.

HUIS
TE HUUR
f. 1200,-
Tel.: 378024
Jongbloed

Te koop
Patiowoning in de Van Goghstraat.
4 Slaapkamers, 2 badk., wasruimte, carport. Op eigendomsterrein.
Voor inform. bel 685472.

Somanite
Nederland Antilles
E EKSPERTO DI FLUR

Curaçao Caribbean Hotel & Casino
Curaçao Caribbean Resort & Casino heeft plaatsingsmogelijkheid voor de volgende funktie in haar accounting afdeling.
"GENERAL ACCOUNTANT" (m/v)
Vereist wordt:
- Minimaal Havo-diploma
- Goede beheersing van Engels, Nederlands en Papiaments in woord en geschrift.
- Ervaring met computers
- 3 tot 5 jaar ervaring in accounting (liefst hotel-accounting)
- Goede referenties.

Geboden wordt:
- Goede arbeidsvoorwaarden
- Kans- op doorgroeimogelijkheden.

Geïnteresseerden kunnen kontakt opnemen met de Personeelsafdeling van Curaçao Caribbean Resort & Casino **tel.: 625000.**

De Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs
vraagt per 1 augustus 1992 voor de Dr. Albert Schweitzer Kleuterschool te Salinja een:
HOOFDLEIDSTER
Gegadigden dienen aan de volgende voorwaarden te voldoen:
- **in het bezit zijn van de kleuterleidstersakte A en B;**
- **minstens 3 jaren ervaring in het kleuteronderwijs;**
- **ervaring als hoofdleidster en beheersing van het papiamentu strekken tot aanbeveling;**
- **goede leidinggevende capaciteiten;**
- **uit overtuiging het protestants christelijk onderwijs willen dienen en kerkelijk meelevend zijn.**

Bij de sollicitatieprocedure zijn de leerkrachten betrokken.
Sollicitaties met opgave van curriculum vitae dienen uiterlijk 10 juni 1992 te worden verricht aan de Voordrachtcommissie van het Bestuur, Postbus 3555, alhier, met vermelding op de enveloppe "Sollicitatie Hoofdleidster Dr. Albert Schweitzer Kleuterschool".
Sollicitaties ná sluitingsdatum worden niet meer in behandeling genomen.
Voor inlichtingen kunt U zich wenden tot mevrouw S.V. Wiel, onderwijsfunktionaris, tel.: 378440.

Stichting Leerstoel Milieu en Ontwikkeling
Universiteit van de Nederlandse Antillen
Op vrijdag 5 juni 1992 om 18.00 uur zal in de Aula van de UNA de presentatie plaatsvinden van het boek
" Milieurecht in de Nederlandse Antillen
Een onderzoek naar het geldende milieurecht in de Nederlandse Antillen en zijn implementatie met verwijzing naar het milieurecht in wording.
Auteur van het boek is mr.dr. A.B. van Rijn, lector Staats- en Bestuursrecht aan de UNA.
Het boek is geschreven in het kader van het Project Milieurecht van de Leerstoel Milieu en Ontwikkeling.
Belangstellenden zijn van harte welkom.

Plaats	: **Aula UNA**
Datum	: **5 juni 1992**
Tijd	: **18.00 uur.**

UNA
Universidat Nashonal di Antia
Universiteit van de Nederlandse Antillen

De lekkerste
ROTIE'S
pom, pastei, bamie, nassie, Chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, bruine bonen, bloedworst kunt U elke zondag tussen 12 en 4 bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht v/d week
Koraal Partir kav 87
Tel.: 674103.

"Klusjes Service"
Tel. # 603339
Voor al Uw
klusjes-werkzaamheden
(schilder - timmer - metsel, enz.)
Tot Uw dienst.

Boekhandel YUMI N.V.
Winkelcentrum Colon boven, tel.: 627300.
De Boekhandel voor jong en oud

SURINAAMS ETEN BUFFET
EAT ALL YOU CAN!
Zondag 31 mei
van 12 uur tot 4 uur 's middags
f. 17,- p.p.
Salsiber - Bar-Restaurant
MEETPOINT (Koridor)
Tel.: 623611

BUGS BUNNY
Fast Food Restaurant
In verband met laag overvliegende UFO's hebben wij besloten ook onze befaamde gegrilde kippen de deur uit te laten vliegen. En daarom:
Halve kip van de grill
Patat frites
Pinda saus
6,=
(Ja, dat leest u goed!)
Bestel telefonisch of telefaxisch, dan zorgen wij dat het voor u klaar staat.
Tel.: 370092, Fax:368822
open van 11 tot 11.
Popopop, lekker hoor!

KONINKLIJKE MARINE

Aangeboden:
5 - aanhangwagens bouwjaar 1981 merk Polynorm.
5 - aanhangwagens bouwjaar 1979 merk Polynorm.
1 - motorbrandspuit bouwjaar 1980 merk Den Hartog.
2 - 15-persoons bussen bouwjaar 1987 merk Toyota.
1 - veldambulance bouwjaar 1980 merk Toyota.
1 - bestelbus bouwjaar 1983 merk Toyota.

Conditie:
As is where is.

Kijkdagen:
Op 5 juni 1992 van 08.00 - 12.00 uur en op 6 juni van 08.00 - 12.00 uur bij de Marine basis Parera.

Biedingen:
In gesloten enveloppe met in de linker bovenhoek de vermelding:
Bod Marinegoederen, en als volgt geadresseerd:
Hoofd Logistieke Ondersteuningsgroep
in het Caraibisch gebied
Marinebasis Parera,
Alhier.
Deze enveloppen dienen uiterlijk maandag 15 juni 1992 ten 10.00 v.m. uur bij voornoemde functionaris aanwezig te zijn.

Bijzonderheden:
1. Kavellijsten, voorwaarden en inschrijfbiljetten zijn tijdens de kijkdagen ter plaatse verkrijgbaar.
2. Aan de Koninklijke Marine in rekening gebrachte invoerkosten zullen niet op de koper worden verhaald.
3. Binnen 7 dagen na sluitingsdatum zal degene aan wie de koop is gegund, worden ingelicht.

De Koninklijke Marine behoudt zich het recht van gunning voor.

KONINKLIJKE MARINE

Aangeboden:
Afgekeurde en overtollige goederen waaronder:
Koelapparatuur, wasmachines, stoelen, kasten, bureau's, autobanden, accu's, tafelvoetbalspel, airco-units, televisie's, video's, radio's, brandkasten en touwwerk.

Conditie:
As is where is.

Kijkdagen:
Op 5 juni 1992 van 08.00 - 12.00 uur en op 6 juni van 08.00 - 12.00 uur op de Mariniers Kazerne Suffisant.

Biedingen:
In gesloten enveloppe met in de linker bovenhoek de vermelding:
Bod Marinegoederen, en als volgt geadresseerd:
Hoofd Logistieke Ondersteuningsgroep
in het Caraibisch gebied
Marinebasis Parera,
Alhier.
Deze enveloppen dienen uiterlijk maandag 15 juni 1992 ten 10.00 v.m. uur bij voornoemde functionaris aanwezig te zijn.

Bijzonderheden:
1. Kavellijsten, voorwaarden en inschrijfbiljetten zijn tijdens de kijkdagen ter plaatse verkrijgbaar.
2. Aan de Koninklijke Marine in rekening gebrachte invoerkosten zullen niet op de koper worden verhaald.
3. Binnen 7 dagen na sluitingsdatum zal degene aan wie de koop is gegund, worden ingelicht.

De Koninklijke Marine behoudt zich het recht van gunning voor.

TE KOOP
HYUNDAI EXCEL, 4 deurs, airco
Verkeert in goede staat, 33000 mijl.
Prijs: Naf. 9750,00.
Tel.: 369123 of 676984.

MOZART PLUS FESTIVAL
602787-375075

ÑAPA

AMIGOE

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
OPMAAK: Solange Isselt

Weekend Bijlage

ZATERDAG 30 MEI 1992

SLOTKLOOSTER WERD DANKZIJ GULLE GEVERS WERKELIJKHEID

BOVEN OP de heuvel, op Scherpenheuvel blikkert in de felle zon het nieuwe klooster van de Zusters Dominicanessen. Niet een gewone orde zoals we die kennen zoals die van de Zusters van Schijndel of de Zusters van Roosendaal, maar van de 'beschouwende orde'. Het zijn slotzusters. Hun voornaamste taak is bidden. En al horen zij tot de gemeenschap, staan ze ook wel binnen die gemeenschap, ze staan ook apart. Ze hebben zich afgezonderd om in alle rust te bidden, voor u, voor mij, voor de hele gemeenschap.

De *Monasterio Mama di Dios* is een slotklooster, dat wil zeggen, dat de zusters daar afgesloten van de gemeenschap wonen. Het contact met bezoekers beperkt zich tot een zuster die via een traliehek in een speciale ruimte met die bezoeker mag spreken. Maar het klooster op de heuvel is nog niet klaar. Overal lopen nog werkmensen rond, liggen zakken cement, stenen en zand. De kapel is maar half af, het dak zit er nog niet op. En dat dak zal ook nog wel een poosje op zich laten wachten, want het geld is op. Met al die bouwactiviteiten in en rond het huis is het onmogelijk om een slot een slot te laten zijn. Daarom hebben de zusters toestemming van Rome en van het moederklooster in Spanje om het slot nog even ontsloten te laten. Dat gaf ons de kans onze buren (ook de Amigoe is gevestigd op Scherpenheuvel) wat beter te leren kennen. Samen met Ken Wong, de fotograaf, brachten wij een bezoek aan het klooster, kregen een rondleiding en hadden een gesprek met de moeder-overste, Madre Maria Pilar de la Immaculata en met zuster Maria Inviolata, de enige Nederlands sprekende zuster van de kloostergemeenschap.

= door Nel Casimiri =

Foto Ken Wong

Moeder overste, Madre Maria Pilar de la Immaculata links en Soeur Maria Inviolata.

Soeur Maria Inviolata: "De Heer helpt bij elke nood"

Voor beschouwende zusters is Scherpenheuvel beloofde land

Het lijkt een nieuw klooster, het gebouw is ook nieuw, maar de kloostergemeenschap woont al achttien jaar lang op Curaçao. De orde is hier gekomen op verzoek van bisschop Ellis. Hij wilde graag een beschouwende orde op Curaçao die zou bidden voor onze gemeenschap. Daarom vroeg hij aan het moederklooster in Olmedo, in Spanje vlak bij Valladolid, om ook een klooster op Curaçao te stichten. Op dat verzoek is men ingegaan en tien Spaanse zusters zijn toen in 1974 naar Curaçao gekomen. Het waren er tien omdat dat minimaal nodig is om het koorgebed te kunnen bidden. Maar op dat moment was er nog geen ruimte beschikbaar voor de zusters. Die ruimte werd ze toen ter beschikking gesteld door de Zusters van Alverna, en wel in het gebouw aan de Mgr. Niewindtstraat naast de scholen. Dat was een noodoplossing, want de zusters konden daar niet blijven. Het was onmogelijk om dat gebouw te gebruiken als slotklooster, met al het lawaai van de stad en van de schoolkinderen om hen heen. Er moest dus een andere oplossing gezocht worden.

De binnenplaats van het nieuwe klooster op Scherpenheuvel: gulle gevers zorgden voor planten en fruitbomen.

KOMEHEIN

In eerste instantie heeft men Fundashon Kas Popular (FKP) laten komen om te vragen naar mogelijke oplossingen met het oude gebouw. Die hebben het hele gebouw bekeken. Dat bleek vol komehein te zitten en bovendien geen ruimte te bieden voor uitbreiding. Even werd het plan geopperd om dan maar de rotswand achter het gebouw op te blazen om meer ruimte te creëren, maar uiteindelijk werden besloten eerst de fraters van Tilburg te bellen en te vragen of zij een oplossing wisten. En die hadden er inderdaad een: een terrein op Scherpenheuvel dat aan de zusters werd verkocht voor het symbolische bedrag van 1 gulden. Keurig via de notaris. Daarna kon de bouw beginnen. Maar er was nog een obstakel, bouwen kost geld en de zusters hebben een gelofte van armoede afgelegd en hebben geen cent.

Over heel Curaçao, in Europa, in Spanje overal werd gebedeld om geld bijeen te zamelen om het klooster te kunnen bouwen. De mensen gaven, gul en goed en daar zijn de zusters vreselijk gelukkig mee. Alleen nu het bijna voor elkaar is, komen ze het geld te kort om het laatste zo belangrijke stuk af te bouwen. Ze zoeken naarstig naar financiële hulp voor de bouw van de kapel.
Achttien jaar geleden kwamen tien Spaanse nonnen naar Curaçao. Om te bidden. De bedoeling was dat dat aantal zusters uitgebreid zou worden met zusters van Curaçao zelf of uit de regio. Maar ze maken geen reclame, werven niet.

Nieuwe zusters moeten 'uit roeping' komen. Toch weten niet veel mensen dat er hier zo'n kloosterorde is. In Puerto Rico, waar een zusterklooster staat, heeft men lang moeten zoeken naar huisvesting, is men de deuren langs gegaan om te zoeken, waardoor heel veel mensen op het eiland wisten van het bestaan van de orde. Dat hoefde niet op Curaçao, maar toch wisten de mensen de weg wel te vinden. Er zijn verschillende Curaçaose meisjes geweest die wilden intreden, maar dit kloosterleven bleek te zwaar voor hen te zijn.

DAGINDELING

Hoe ziet de dagindeling van de slotzusters eruit? Al zit het slot er nog niet op, de zusters volgen het dagelijkse patroon alsof dat wel het geval is. Hun dag begint 's morgens om 1 uur. Van 1 tot 2 uur wordt er gebeden. Daarna gaan ze weer rusten en om tien over vijf staan ze op. Om kwart voor zes zijn ze allemaal in de kapel. Na een gebed van een half uur, volgt het ontbijt, waarna doorgebeden wordt tot negen uur. Dan begint de arbeid. Die is verschillend voor de verschillende zusters. Natuurlijk moet het gewone huishoudelijke werk gedaan worden, want niemand anders komt ze daarbij helpen. Ook werken zusters in de hostiebakkerij, anderen maken altaarkleden en miskleden voor de priesters. Een zuster kan prachtig tekenen en zij ontwerpt het appliqueer- en borduurwerk, dat anderen uitvoeren.

Om 12 uur kunnen de zusters zich omkleden om om kwart over 12 weer in de kapel te zijn voor het gebed tot één uur 's middags. Dan volgt het middageten, waarna een recreatieperiode van drie kwartier komt. Dat wil zeggen op normale dagen. Maandelijks zijn er twee stille dagen en ook met hoogtijdagen als Pasen, Kerst, Pinksteren en in de Goede Week e.d. valt die recreatie weg. Na de recreatie mogen de zusters een uur rusten. Na een gebed van twintig minuten worden de zang en H. Mis voorbereid voor de volgende dag en daarna wordt geluisterd naar een bandje van bijvoorbeeld Madre Teresa Maria Ortega, een zeer vrome non die binnenkort waarschijnlijk zalig, of heilig verklaard wordt. Dat duurt tot twintig over vijf. Dan wordt er tot half acht weer gebeden. Daarna is het tijd om op te ruimen en de boel om te wassen. Tenslotte volgt nog een gebed van twintig minuten en dan is de dag om en gaan de zusters naar bed.

PAPIEREN

Het klooster op Scherpenheuvel staat niet alleen. In alle zusterkloosters wordt ongeveer dezelfde dagindeling aangehouden. Dat is in de allereerste plaats in het moederklooster in Olmedo. Maar de zusters van Olmedo hebben ook huizen in Puerto Rico, in Griekenland, in Angola, Argentinië, Korea, Taiwan en Kameroen.

Hebben zusters die hier komen, zoals die eerste tien Spaanse zusters, nu ook een verblijfsvergunning nodig?
Zuster Maria Inviolata: "Vroeger werd dat door de vingers gezien, maar tegenwoordig niet meer. We hebben er veel moeite mee gehad. Ze waren in Spanje al gewaarschuwd en hebben fotokopieën van hun paspoorten gestuurd met pasfoto's. Het bisdom heeft ons goed geholpen, want zij hadden er ervaring mee. Paters uit Colombia die hier komen zonder de vereiste papieren, worden zonder pardon teruggestuurd".

De architect van het klooster op Scherpenheuvel is een Spanjaard. Hij is vorige maand weer op bezoek geweest om te zien hoe het gebouw vorderde. Waarom een Spaanse architect?
"Pater Cuelho De Portugal is als architect in de orde getreden. Alle huizen van de orde worden door hem getekend. Normaal vraagt hij wel geld voor zijn werk, behalve hier bij ons. Hij weet dat we geen geld hebben. Op Curaçao is een bouwcommissie, daarin zitten frater Wibertus, frater Gummarus en het voormalig Hoofd van DOW, de heer Arthur de Jongh".

In de tuin van het klooster zitten de zusters 's morgens in het zonnetje altaarkleden en misgewaden te maken.

Waarom besluit een meisje om in te treden in een slotklooster? Je moet daartoe roeping voelen, maar hoe weet je dat?
Zuster Maria Inviolata legt uit dat elke zuster daarover een eigen verhaal heeft. Op mijn verzoek wil ze haar verhaal wel vertellen, als ik er maar de nadruk op leg dat het een van de vele is.

"Ik kom uit Brabant. Dat kun je nog steeds horen, hé? Op mijn elfde ging ik naar de zusters van Schijndel, naar het internaat. Ik wilde onderwijzeres worden. Toen ik veertien was, was ik er zeker van dat ik ook zuster wilde worden. Bij de Zusters van Schijndel. Dat heb ik gezegd en mijn vader en moeder moesten bij de zuster-overste komen. Het werd doorgepraat en zij stemden ermee in. Maar thuis gekomen kwam mijn vader toch tot de conclusie dat hij mij veel te jong vond voor zo'n besluit. Hij ging terug naar het klooster en legde uit, dat veertien wel erg jong was. Als ik op mijn zestiende er nog zo over zou denken, zouden ze er geen bezwaar meer tegen hebben. Meteen na mijn zestiende verjaardag ben ik toen het klooster ingegaan. Toen ik negentien was, en onderwijzeres, ben ik naar Curaçao gekomen. Daarvoor moesten mijn ouders toestemming geven, want ik was og minderjarig. Dat hebben ze met liefde gedaan. En dat was best wel moeilijk, want het betekende in die tijd dat je elkaar nooit weer terug zou zien.

Op Curaçao ben ik, toen ik 21 jaar werd, geprofest, dat wil zeggen, toen heb ik de eeuwige geloften mogen afleggen".

ONDERWIJS

Op Curaçao kwam zuster Maria Inviolata terecht in het onderwijs. Eerst als gewoon onderwijzeres. Later haalde zij haar aktes Engels en Spaans en fungeerde zij vele jaren als hoofd der school. In 1968 is zij in het sociaal werk gegaan.
"Pater Ellis is mijn biechtvader. Al in 1963 vroeg ik hem mij te helpen, want het gewone kloosterleven bevredigde me niet genoeg. Ik wilde veel meer bidden. Hij zei: 'Rustig aan. Als dat de bedoeling is, komt het vanzelf wel'. Ik heb ermee rondgelopen tot 1974. Toen ontmoette ik in de kapel van Habaai twee zusters uit Puerto Rico. De bisschop vroeg me met ze mee te gaan naar de bank en ze te helpen. Van hen hoorde ik van de tien zusters die uit Spanje zouden komen en ik zei meteen: "Dan ben ik de elfde". Ik ben toen naar Spanje gegaan en daar zeiden ze dat, als ik roeping voelde, ik daar in Spanje kon intreden. Maar dat wilde ik niet. Ik wilde op Curaçao. Dat kon echter niet. Dus kwam ik weer terug naar Curaçao, naar mijn sociaal werk. Later kwamen de zusters uit Spanje hier en ik ben ze gaan groeten en we spraken over de intreding van nieuwe zusters. Toen vroeg ik: "Meisjes van 62 jaar nemen jullie zeker niet meer? Ik mocht toch komen. De Heer heeft dat geregeld. De Zusters van Schijndel vonden het goed, maar mijn broer was boos. Hij vond dat ik dat eerst had moeten vragen. Ik denk dat hij dacht dat hij me opnieuw kwijt raakte. Mijn verhaal is er maar één uit vele. Eén van de zusters bij ons is al heel jong van huis weggelopen om in te treden. Haar ouders vonden het niet goed. Als er een of ander feest viert, komt zo'n verhaal naar voren over de wegen des Heren. Als je echt roeping hebt, zet je de stap".

In verband met de taal, maar ook omdat zij Curaçao en de mensen van Curaçao zo goed kent, treedt zuster Maria Inviolata op als 'zuster econome'. Zij regelt de geldzaken en die bestaan voornamelijk uit bedelen. Iedere zuster heeft haar eigen specialiteit, de een tekent, de ander bakt, weer een ander naait, de *madre* bespeelt het orgel en de specialiteit van zuster Maria Inviolata is bedelen. Ze kan daar zeer enthousiast en ook zeer dankbaar over vertellen. Zoveel mensen hebben geholpen, zoveel instellingen en bedrijven, er komt geen eind aan de verhalen die gaan van een rijke zakenman die even 10.000 gulden stort en een oud echtpaar die haar duizend guldens in een enveloppe kwam brengen. De congregaties in Nederland hebben meegewerkt, maar ook in Duitsland, in Italië, in Spanje, van overal. Soms gevraagd, soms ook onverwacht. Zo kwam er een brief uit Rome. De moeder-overste maakt hem open, kan hem niet lezen en geeft de brief met een onverschillig gezicht aan zuster Maria Inviolata. Die brief bevatte echter een gift van 18.000 Duitse mark, volkomen onverwacht. "De Heer is altijd bij je en helpt in alles, bij elke nood. Ik vind het zo leuk als ik iemand kan vertellen hoe de ervaringen zijn met de Heer".

KAPEL

Nu rest nog de kapel. Om dat geld bijeen te bedelen heeft Zuster Inviolata alle vetgedrukte letters van het telefoonboek maar aangeschreven. En hoopt ze op antwoord. Wie weet? Die kapel is gebouwd in een L-vorm. In de hoek komt het altaar. In de kleine poot van de L komt de kapel voor de zusters. De lange poot van de L vormt een kapel waar lokale mensen de H.Mis kunnen bijwonen. Het zijn nog 'echte' ouderwetse missen. Helemaal in het latijn met Gregoriaanse gezangen. Zuster Inviolata heeft toestemming om met mij te praten, maar halverwege het gesprek moet de moeder-overste die het gesprek bijwoont weg. Er is nog een bezoeker en daarna begint de vespers en zij bespeelt het orgel. Later klinken de hoge vrouwenstemmen uit de geïmproviseerde kapel in een kleine kamer door het klooster. De hof met de beginnende planten, het ruwe metselwerk, een onaf gebouw en eeuwenoude stemmen, de tegenstellingen zijn zo groot.

Half maart zijn de inmiddels achttien zusters, van Spanje, Puerto Rico, de Dominicaanse Republiek, Nederland en zelfs Angola, van Otrobanda verhuisd naar het nieuwe klooster. Dat was

Vervolg op pag. 9

Lange rijen vluchtelingen in Cambodja. Hun opvang blijft een enorm probleem.

Moeizame repatriëring Cambodjaanse vluchtelingen

Een stukje grond om op te bouwen en 20 dollar...

BATTAMBANG - Op een schoolbord in het opvangcentrum voor Cambodjaanse vluchtelingen uit Thailand worden de in- en uitgaande transporten genoteerd: 19 mei aangekomen 117 families (503 personen), 20 mei vertrokken 38 families (170 mensen). Achter de efficiënt ogende cijfers gaat een wereld van leed schuil. Apathische volwassenen dreunen desgevraagd de feiten uit hun leven van de afgelopen dertien jaar burgeroorlog op. Han (30 jaar) vluchtte voor de Vietnamese troepen in 1979 naar een kamp in Thailand. Toen dat in 1983 gebombardeerd werd, vluchtte hij naar Site 8, een door de Rode Khmer gedomineerd kamp. Daar leerde hij zijn vrouw kennen met wie hij drie kinderen heeft. Chan (34 jaar) trok in 1979 naar de grens met Thailand om voedsel te kopen uit de opbrengst van de verkoop van zijn auto. Hij raakte echter zijn geld kwijt en bleef in een vluchtelingenkamp hangen. Eerst in het beruchte Site 2, een met prikkeldraad omheind kamp dat snel aanzwol tot de grootste Cambodjaanse stad naast Phnom Penh (ruim 150.000 vluchtelingen).

Diefstal, verkrachting en smokkel maakten het kamp tot een van de onveiligste langs de Thaise grens. Chan, inmiddels getrouwd en vader van drie kinderen, trok door naar Site 8.

Phon (37 jaar) vluchtte in 1985 met haar hele familie naar de grens toen haar dorp platgebrand werd door een van de strijdende partijen. Haar man is nog in het Thaise kamp. Hij verdient geld met de houtkap in Cambodja. Zij is met haar zeven kinderen alvast naar Cambodja gegaan. Zij hoopt haar moeder terug te vinden. Ook Plan (62 jaar) wil naar zijn eigen dorp terug dat hij in 1985 verliet vanwegen gevechten.

Zij zitten op de trappen van hun tijdelijke onderkomen: lange houten barakken met voor ieder gezin een kamertje. Overal huilen baby's. Vreugdeloze kindertjes hangen aan hun moeder. Ook Dawi, de tolk van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR, is onder de indruk van de slechte toestand waarin de mensen verkeren.

Ze zondert zich af om met een van de vluchtelingen te praten. "Het komt door de Rode Khmer", fluistert ze snel als ze terugkomt. "Maar ook", zegt ze, "doordat de mensen net aangekomen zijn en geen idee hebben waar ze heen gaan".

Dat laatste is het grote probleem. Alle vluchtelingen in Thailand is door de UNHCR gevraagd waar ze vandaan komen en waar ze heen willen. Daarbij is de indruk gewekt dat de mensen gebracht worden naar hun plaats van voorkeur. In de praktijk blijkt dat onoverkomelijke problemen te geven.

Sommige gebieden zijn door de vernielde infrastructuur niet te bereiken of zijn onherbergzaam vanwege gebrek aan voedsel en water en de vele endemische ziekten. Andere plaatsen zijn nog in handen van de Rode Khmer en ook voor het UNHCR nauwelijks toegankelijk. En dat is wel een voorwaarde voor de vluchtelingen- organisatie die zich immers garant heeft gesteld voor de voedselvoorziening gedurende een jaar en voor de veiligheid van de teruggekeerde vluchtelingen.

Daarnaast blijkt maar al te vaak dat de huizen van de repatrianten inmiddels al jaren door andere mensen bewoond worden. Die zijn huis en grond als hun bezit gaan zien en weigeren te vertrekken.

De UNHCR-medewerkers in Battambang vergaderen zich suf. Iedere ochtend en middag verzamelen zich aan de lange tafel op het balkon van het kantoor buitenlandse hulpverleners en lokale autoriteiten uit de omliggende districten. De terugkeer van de ongeveer 350.000 Cambodjaanse vluchtelingen uit Thailand vereist een nieuwe strategie.

ACHTER

Het UNHCR ligt ver achter op het schema. Afgelopen week waren pas zes - van de beoogde tienduizend vluchtelingen teruggebracht naar Cambodja en met de naderende regentijd zal de repatriëring alleen maar moeilijker worden. De vertraging brengt ook de beoogde datum van de verkiezingen, volgend voorjaar, in gevaar.

De Italiaan Salvatore Lombardo, waarnemend hoofd van het UNHCR in Battambang: "We moeten pragmatisch zijn. Ruim de helft van de vluchtelingen wil terug naar de provincie Battambang. Om verschillende redenen. Het is lekker dicht bij Thailand, dus mochten er gevechten uitbreken, dan zijn ze zo weer terug. Bovendien is er veel vruchtbare grond en de meeste mensen kennen deze regio, omdat ze tijdens het bewind van Pol Pot hier te werk gesteld waren. Maar 100.000 mensen hierheen brengen, terwijl de secundaire wegen niet gebruikt kunnen worden en een groot deel van het land ondermijnd is, dat is niet realistisch.

Dus zijn we opnieuw de registratieformulieren door gaan lopen. Voor ongeveer 50.000 mensen komt de gewenste plaats van vestiging overeen met hun plaats van herkomst. Voor nog eens 50.000 mensen valt de gewenste plaats in de provincie van herkomst. We hebben met onmiddellijke ingang besloten eerst de 50.000 mensen uit Thailand op te halen die naar hun eigen dorp terug willen". De nieuwe strategie is gewaagd, zo erkent hij onmiddellijk. Zij gaat ervan uit dat de repatrianten in hun woonplaats nog familie en bekenden hebben die hen willen opvangen en begeleiden.

OPTIES

Bovendien weet ook Lombardo dat de woningen en de grond vaak al in gebruik zijn genomen door andere mensen. Daarom heeft het UNHCR ook op een ander punt haar plan aangepast. De vluchtelingen krijgen naast de oorspronkelijk aangeboden twee hectare landbouwgrond de keus uit twee andere opties: een stuk grond om een huis op te bouwen plus een bedrag van ongeveer 20 dollar voor de aanschaf van bouwmaterialen, of geen grond maar een bedrag van 30 dollar ineens.

Lombardo vermoedt dat een grote meerderheid zal kiezen voor een stukje grond voor een huis en een bedrag van 20 dollar. "In het nieuwe plan brengen we de vluchtelingen nog steeds vanuit het eerste opvangcentrum naar een distributiepunt. Maar van daaruit gaan ze niet naar een kunstmatig aangelegde hervestigingsplaats, maar naar hun eigen dorp. We zijn ons ervan bewust dat we daarmee een enorme last op de schouders van de toch al arme dorpsbevolking leggen en daarom hebben we ook de medewerking van de dorpsautoriteiten nodig.

Daarnaast proberen we voorzieningen voor de repatrianten te treffen waar ook de oude dorpsbewoners profijt van hebben, zoals waterpompen, gezondheidszorg en verbetering van de toegangswegen. Ik weet dat het een moeilijke oplossing is, maar er komt een punt waarop we niet meer kunnen doen dan dit. Lukt ook dit niet, dan moeten we maar weer iets nieuws bedenken".

Het internationale Rode Kruis, dat een belangrijke rol speelt bij de repatriëring van vluchtelingen uit Thailand, heeft wel begrip voor de beleidswijziging van het UNHCR, maar houdt ook het hart vast voor de consequenties. Henrik Olesen, werkzaam bij de internationale federatie van het Rode Kruis in Battambang: "In aanleg is die familiehereniging een goed idee. De grote vraag is hoeveel mensen nog hun familieleden zullen terugvinden. Sommigen zijn al dertien jaar weg van huis. En stel dat ze hun familie terugvinden, kunnen die dorpsgemeenschappen de repatrianten dan in voldoende mate opvangen? Ik vrees ook dat deze beleidswijziging een tweede migratie in de hand werkt. En die gaat ongetwijfeld richting grote steden, Phnom Penh en Battambang, en die kunnen dat volstrekt niet aan".

Het Rode Kruis zal ook meer distributiepunten voor voedsel moeten inrichten dan in het oude plan, waarin de repatrianten meer in grote concentraties zouden leven. Lombardo vindt dat juist een aantrekkelijke kant van de nieuwe strategie. "Die hervestigingsplaatsen dreigen gewoon nieuwe vluchtelingenkampen te worden, met dezelfde problemen van afhankelijkheid als in Thailand. Ik vind het dus niet erg als die formule minder toegepast wordt. Mijn grootste bezorgdheid geldt de mensen die geen familieleden meer hebben. Die komen voorlopig achteraan in de rij".

KRITIEK

Hij wordt wel eens kriegel van de kritiek die zijn organisatie bij deze grootste repatriëringsoperatie aller tijden te horen krijgt: "Waar houdt de verantwoordelijkheid van het UNHCR op? Ik vind dat wij slechts voorwaarden kunnen scheppen voor de herintegratie van de vluchtelingen. Op dat moment moeten andere organisaties het van ons overnemen, zoals het ontwikkelingsfonds van de VN, het UNDP en de particuliere hulpinstellingen".

Komt de terugkeer van vluchtelingen op tijd voor de verkiezingen? Lombardo: "Het zal wel moeten. De secretaris-generaal van de VN, Boutros Ghali, heeft het duidelijk gemaakt toen hij hier op bezoek was.' 'Cambodja is niet het centrum van de wereld', zei hij".

'Geen buurman die venster dichtspijkert...'

Shanti Bhawan: woonproject voor Surinamers in Den Haag

= door ANP-verslaggeefster Yvonne Hof =

DEN HAAG - Ze komen gemakkelijk bij elkaar over de vloer, kunnen babbelen in hun eigen taal en koken wat ze willen zonder dat de Nederlandse buurman 'z'n venster dicht spijkert' vanwege de kruidige aroma's. De bewoners van de eerste Surinaamse woongemeenschap voor ouderen Shanti Bhawan (Huis van vrede) in Den Haag kiezen ook voor zelfstandigheid, boven inwonen bij hun kinderen. "Daar woonde ik op kamers. Hier ben ik m'n eigen baas", laat een bewoonster zich ontvallen.

Vorige week werd het eerste groepswonen- project voor Surinaamse ouderen in Nederland geopend door staatssecretaris Heerma. Het gebouw in de wijk Regentes telt dertig woningen en een gemeenschappelijke ruimte. Er wonen voor een groot deel alleenstaande vrouwen en een aantal echtparen, die drie maanden geleden hun intrek hebben genomen in de nieuwbouw.

In Shanti Bhawan zijn de bewoners allen Hindoestaans, maar het project is bedoeld voor alle Surinamers, benadrukt voorzitter van de vereniging, R. Kishoendajal. In Den Haag staan nog twee van dergelijke projecten op stapel, in de Schilderswijk en de Transvaal.

Taal is het grootste probleem voor de Surinaamse ouderen, die zestien tot achttien jaar geleden naar Nederland kwamen. In Den Haag kwamen ze in de slechtere wijken terecht. De zusters Ramkisor (60 en 73), willen niet zeggen dat ze met de Nederlanders geen woord hebben kunnen wisselen.

"We praatten wel, zij over Nederland en wij over Suriname, maar het is gezelliger om in je eigen taal te praten. En wij kunnen het onderling hebben over rijst oogsten, gras snijden, Surinaamse gerechten, wat er in Suriname is gebeurd. Dit is familie". Teruggaan naar hun land willen ze wel, maar zien ze, gezien de politieke en economische situatie, als onmogelijk.

Kishoendajal, die in 1974 naar Nederland kwam, beschrijft dat de Surinamers toen geen weet hadden van cursussen Nederlands. De meesten van hen waren ongeletterd. Schaamte omdat ze dachten dat ze dom werden gevonden, weerhield hen volgens hem van contacten. "Integratie is goed, maar als je de taal niet kent, kun je met niemand praten", verklaart hij het woonproject. "Voor onze kinderen zal dat anders zijn. Die denken anders, hebben een opleiding gehad. Dit is alleen bedoeld voor bejaarden." die volgen overigens nu wel lessen Nederlands.

Behalve de kloof met Nederlanders, is die er ook tussen ouderen en kinderen. Het gebruik dat de ouderen bij familie of kinderen intrekken, lijken de ouderen in Shanti Bhawan graag los te laten. "Ze zijn dan wel bij hun kinderen en familie, maar ze voelen zich als gestraften. De oudjes moeten vaak thuis blijven om op de kleinkinderen te letten", zegt de voorzitter. Volgens hem zijn er in Den Haag 4500 Surinaamse ouderen die bij kinderen en familie wonen, van wie een groot deel huisvesting zoekt.

Herdenking van aids-slachtoffers

Zeker 1600 mensen hebben zaterdag in Amsterdam in de Beurs van Berlage deelgenomen aan de zevende Aids Memorial Day. De bijeenkomst bood een openbare gelegenheid om iedereen die aan aids is overleden, te herdenken.

De behoefte daaraan blijkt steeds groter, omdat het voor veel mensen niet mogelijk is openlijk te rouwen over aids-slachtoffers. Uit vrees voor de gevolgen van vooroordelen wordt de ziekte voor de omgeving vaak verzwegen.

Een van de sprekers, Leo Daanen, hield in een emotioneel betoog met name de homoseksuelen onder zijn gehoor voor dat aids-slachtoffers behoefte hebben aan steun van een grote homobeweging. Daanen zegt de laatste tijd een zekere aidsmoeheid te bespeuren binnen de homobeweging. "De actie gaat eruit. Homo's namen toch altijd het voortouw? Maar ik zie en hoor ze niet meer".

Volgens Daanen is er sprake van een tweedeling binnen de beweging en blijken vooral jongere homoseksuelen een aversie ten toon te spreiden tegen alles wat met aids te maken heeft. "Onze zieken hebben geen tijd en ze hebben onze steun nodig", aldus Daanen, die zijn gehoor voorhield dat de discussie over schuldig of niet schuldig besmetten moet worden gestaakt om polarisatie tegen te gaan.

De belangstelling voor Aids Memorial Day wordt ieder jaar massaler.

Nieuwe president te jong voor oorlogsverleden

Klestil moet Oostenrijk weer 'op de kaart brengen'

DEN HAAG - Na het controversiële presidentschap van Kurt Waldheim, waarmee Oostenrijk zich internationaal buitenspel zette, hebben de Oostenrijkse kiezers afgelopen zondag een diplomaat als staatshoofd gekozen. Tot veler verrassing kwam de 59-jarige Thomas Klestil namens de conservatieve OVP als winnaar uit de bus bij de tweede ronde van de presidentsverkiezingen.

Met 56.85 procent van de stemmen behaalde Klestil het beste resultaat in Oostenrijkse presidentsverkiezingen sinds de Tweede Wereldoorlog. De rest van de stemmen gingen naar zijn tegenstander, ex-minister van Verkeer Rudolf Streicher van de SPO, die bij de eerste ronde met 41 procent nog vier procent voorstond op de onbekende Klestil. Zelfs in de 'Rode Burcht' Wenen wist Klestil zijn tegenkandidaat te verslaan. De nieuwe president dankt zijn zege vooral aan de kiezers die bij de eerste ronde op 26 april op de kandidaat van de rechtse FPO stemden.

Zowel Streicher als Klestil noemden na afloop het eerlijke en niet-partijgebonden karakter van de verkiezingen. "Dit was een positieve competitie en niet zozeer een verkiezingsstrijd", zei Klestil. "Ik geloof dat we allebei hebben getracht een bijdrage te leveren aan de politieke cultuur van het land".

Als president wil Klestil op deze weg verder gaan. Tijdens zijn campagne beloofde hij een strict onpartijdig presidentschap. Volgens hem wees de uitkomst erop dat de Oostenrijkse kiezers langzaam genoeg hebben van de 'laager-mentaliteit' die de republiek sinds haar ontstaan heeft opgedeeld in onbuigzame conservatieve en socialistische kampen. De tegenstelling tussen OVP en SPO is de laatste jaren al wat getemperd door hun samenwerking in de coalitieregering van de sociaal-democraat Franz Vranitzky. Tegenover de kiezers benadrukte Klestil zijn onafhankelijkheid van de OVP om zich als president van alle Oostenrijkers op te werpen. Binnen de OVP heeft Klestil nooit een positie van betekenis bekleed. Staatsburgers moeten meer te zeggen hebben en partijen minder, is zijn overtuiging. Dit moet leiden tot "een nieuwe politieke cultuur van dialoog, eerlijkheid, fatsoen en samenwerking".

Dat is onder president Waldheim, die formeel op 8 juli aftreedt, de afgelopen jaren wel anders geweest. Onder zijn presidentschap werd Oostenrijk zowat een paria in de internationale gemeenschap, toen Waldheim werd ingehaald door zijn oorlogsverleden. Met nauwelijks verholen tegenzin gaf Waldheim enige jaren geleden toe dat hij niet al te openhartig was geweest over zijn doen en laten tijdens de Tweede Wereldoorlog, toen hij in het Duitse leger op de Balkan diende. Tot veler opluchting besloot hij vorig jaar zich niet beschikbaar te stellen voor een tweede termijn van zes jaar, ook al biedt de Oostenrijkse grondwet deze mogelijkheid wel.

Klestil, geboren in Wenen in 1932, was te jong om aan de oorlog te hebben deelgenomen, en is daardoor gezegend met wat zijn Duitse ambtgenoot Helmut Kohl ooit de 'genade van de late geborte' noemde. Tegenover het internationale isolement waarin Waldheim zijn land heeft gebracht, stelt Klestil zijn internationale ervaring, die hij opdeed in de Oostenrijkse buitenlandse dienst. Het grootste deel van zijn diplomatieke carrière bracht hij in de Verenigde Staten door, ondermeer als consul-generaal in Los Angeles, ambassadeur bij de Verenigde Naties en vervolgens in Washington. Daar ontpopte hij zich op de tennisbaan als een geduchte tegenstander van minister James Baker van Buitenlandse Zaken.

Het is de vraag of de 'niet-partijdigheid' die Klestil voorstaat ook tot zijn OVP doordringt. Die ziet in de overwinning van haar kandidaat het bewijs dat het ook de parlementsverkiezingen in 1994 kan winnen. Ook de extreem-rechtse leider van de FPO, Jorg Haider, interpreteert de uitkomst in zijn voordeel: "Het betekent de verwerping van een socialistisch Oostenrijk". Haider liet zondag doorschemeren dat hij vervroegde verkiezingen wil uitlokken om zo de weg te openen voor een coalitie met de OVP.

Politici en waarnemers in Wenen hopen dat Oostenrijk onder de opvolger van Waldheim weer de rol op zich kan nemen van 'draaischijf van Midden-Europa'. Juist op het internationale front is er de komende tijd volop werk voor de diplomaat-president: Oostenrijk maakt zich op voor het EG-lidmaatschap, maar kan nu ook politieke en vooral economische aansluiting bij Oost-Europa, het vroegere achterland van de Habsburgers.

VILNIUS - Litouwen moet op de hoede zijn voor een sluipende machtsovername door de voormalige communisten in het parlement.

Om een dergelijke coup te voorkomen zijn vervroegde verkiezingen in augustus gewenst. Dat heeft de Litouwse president Vytautas Landsbergis dinsdag verklaard. Het staatshoofd dreigde in een rede tot het parlement met aftreden als vervroegde verkiezingen uitblijven.

MEETBARE DOELSTELLINGEN VEREIST VOOR SAMENWERKING MET DERDEN

Telecommunicatie specialist ir. Fred van der Voort:

Status quo funest in sterk veranderende telecom-wereld

DE ONDERHANDELINGEN met de Nederlandse PTT Telecom over participatie in de Curaçaose telecommunicatie onderneming zijn voorlopig aangehouden. Dat gebeurde onder druk van diverse sektoren in de gemeenschap die grote vraagtekens plaatsten bij de voorlopige afspraken die tussen koper en verkoper gemaakt zijn en bij de motieven die aan deze afspraken ten grondslag liggen. In de onduidelijke fase die nu voor ons ligt, staat één waarheid onwrikbaar overeind: 'status quo' betekent in de huidige wereld van de internationale telecommunicatie het begin van inkrimping.
Het is daarom niet te hopen dat men in het vuur van de discussies het kind met het badwater zal weggooien. Want het resultaat daarvan zal zijn dat de gemeenschap op het gebied van de internationale telecommunicatie binnen niet al te lange tijd achter het net vist.
In de Ñapa van 9 mei werd een overzicht gegeven van de bestaande twijfels over de inhoud en de wijze waarop de afspraken met PTT Telecom tot stand zijn gekomen. In dit artikel wordt getracht om de toekomst van onze internationale telecommunicatie in een breder perspectief te plaatsen. Dit gebeurt aan de hand van een gesprek met ir. Fred van der Voort over de ontwikkeling in de wereld van de internationale telecommunicatie in het algemeen.

= door Bernadette Heiligers =

Ir. Van der Voort was deze week op Curaçao op uitnodiging van de Kamer van Koophandel. Hij heeft 20 jaar bij de Amerikaanse telecommunicatie onderneming I.T.T. gewerkt, met Nederland als standplaats. Tijdens de laatste 8 jaar van zijn carrière bij de I.T.T. heeft hij zich specifiek bezig gehouden met de ontwikkeling van strategiën die het bedrijf wereldwijd kon toepassen om in te kunnen spelen op de snelle veranderingen in de internationale telecommunicatie. Met dat doel bezocht hij met regelmaat verschillende delen van de wereld om de ontwikkelingen op dat gebied van nabij te kunnen volgen. Sinds drie jaar heeft de heer van der Voort een eigen bedrijf dat ondernemingen en operators adviseert op het gebied van investeringen in internationale telecommunicatie activiteiten. De ir. Van der Voort heeft zich in dit gesprek niet direkt uitgesproken over de plannen voor participatie van de PTT Telecom in Landsradio. Passages en conclusies daarover in dit artikel zijn daarom voor rekening van de auteur.

TECHNOLOGIE

In de wereld van de internationale telecommunicatie zijn er twee elementen die men volgens Van der Voort niet uit het oog mag verliezen. Deze elementen staan overigens volkomen los van alle politieke of emotionele overwegingen. Het eerste element is de steeds veranderende technologie. Deze term doet in eerste instantie ten onrechte denken dat het slechts gaat om de toepassing van nieuwe technieken en het gebruik van betere apparatuur. In werkelijkheid heeft de technologische ontwikkeling veel verstrekkender implicaties voor de internationale telecommunicatie. Deze ontwikkelingen maken het namelijk mogelijk om op steeds goedkopere wijze internationaal verkeer te plegen. Voorlopig ziet het er niet naar uit dat bedrijven en instellingen zelf kabels zullen laten aanleggen om in hun benodigde capaciteit te voorzien. Maar de ontwikkeling is wel zo ver dat grote ondernemingen bijvoorbeeld hun eigen satellietschotel neerzetten voor het aannemelijke bedrag van ongeveer 80.000 gulden. Door middel van deze satellietschotel kan de klant voor een belangrijk deel de formele telecommunicatie infrastructuur passeren die beheerd wordt door bedrijven als Landsradio. Bedrijven als Landsradio hebben van staatswege de licentie gekregen om als enige de telecommunicatie infrastructuur te beheren. Maar de veranderende technologie maakt het voor de grote klanten mogelijk om de eigen telecommunicatie ter hand te nemen. Bovendien moet men er rekening mee houden dat de huurprijzen van satellietkanalen naar verwachting binnen vijf jaar de helft van de huidige tarieven zullen bedragen. In die prognose heeft men nog geen rekening gehouden met de verwachte aanbod van de huidige Russische satellieten die men wereldwijd commercieel gaat aanbieden.

CONCURRENTIE

Wanneer de grote gebruikers hun eigen telecommunicatie eenmaal ter hand nemen zal het niet lang meer duren voordat ze ook hun buurman 'n kanaaltje aanbieden tegen een aantrekkelijke prijs. Aan deze liberalisering van de markt zal Curaçao zich niet makkelijk kunnen onttrekken. In de eerste plaats zal het moeilijk zijn om het hoofd te bieden aan de grote maatschappelijke druk van klanten die het gemak en de lagere prijzen van een dergelijke ontwikkeling voor ogen hebben. Maar ook als lid van de Europese Gemeenschap zal Curaçao zich moeten houden aan de regels in het zogenaamde 'Groene Boek'. Daarin staat ondermeer dat elk lid van de Europese Gemeenschap zijn telecommunicatie markt moet opengooien en dat monopolies niet langer aanvaardbaar zijn. Wanneer de liberalisering eenmaal een feit is zal de concurrentie op het gebied van de internationale telecommunicatie moordend zijn. Door nu op een adequate wijze te reageren is het voor bedrijven als de Landsradio mogelijk om een goede positie te veroveren om in dit gebied de belangrijkste speler in het spel te blijven.

NETWERKEN

Het tweede element dat door Van der Voort genoemd wordt is -afgezien van twee addertjes onder het gras - iets hoopgevender dan het enigszins griezelige verhaal dat hierboven is opgetekend. Het gaat hier om de duidelijke groei van het aantal netwerken die nodig zijn om wereldwijd verschillende diensten te kunnen leveren. Deze ontwikkeling gaat hand in hand met de verdergaande specialisatie binnen het dienstenpakket van grote ondernemingen. Als voorbeeld kunnen we verwijzen naar een artikel in de Amigoe van vrijdag 22 mei, waarin stond dat PTT Telecom samen met American Airlines en Sealand een samenwerkingsvorm tot stand hebben gebracht om bedrijven van electronische informatie te voorzien over de internationale goederenstroom. Het spreekt vanzelf dat een wereldwijde telecommunicatievoorziening een voorname rol speelt voor deze nieuwe vorm van dienstverlening. Ook Internationale vliegtuigmaatschappijen hebben steeds meer de behoefte aan een eigen netwerk voor hun reserveringssysteem en een apart netwerk voor het vrachtverkeer. Internationale beurzen, om een ander voorbeeld te noemen, zijn slechts levensvatbaar wanneer ze 24 uur per dag kunnen steunen op een feilloze telecommunicatie. Naarmate de economische grenzen in de wereld vervagen zijn er steeds meer ondernemingen en diensten die wereldwijde netwerken nodig hebben.

Deze ondernemingen hebben doorgaans echter geen know how in huis om zelf kabels te graven, de juiste apparatuur aan te schaffen en de nodige contacten te leggen om een professioneel netwerk op te zetten. Daarom gaan ze op zoek naar een geloofwaardige operator die een goede offerte kan doen en die ook de nodige contacten, know how en middelen heeft om wereldwijde aansluitingen te garanderen en eventuele problemen op te lossen.

Foto Ken Wong

Ir.FRED VAN DE VOORT
...stilstand is funest...

De positieve zijde van deze ontwikkeling is dat het hier een nieuw soort klanten betreft die voor een duidelijke groei in de markt zorgen. Toch is het voor een relatief kleine onderneming als Landsradio niet verstandig om vroeg te juichen. In de eerste plaats zijn er veel grote en bekende kapers op de kust die de nieuwe klanten inpikken nog voordat hun kleinere broeders de gelegenheid hebben gehad om zich aan de klant voor te stellen. In de tweede plaats moet men bedenken dat men grote voorinvesteringen moet doen om een snelle service te kunnen garanderen. Ter vergelijking: Een verkoper van televisie toestellen kan nog zo'n handige verkoper zijn, maar de klant zal niet toehappen als het apparaat nog moet worden besteld of als er geen serviceverlening gegarandeerd wordt. Kortom, de klant wacht niet en neemt geen genoegen met een twijfelachtige serviceverlening als hij een alternatief heeft. De grote klanten in de wereld van de internationale telecommunicatie denken daar net zo over. Ze doen zaken met instellingen die een snelle service kunnen bieden en die wereldwijde contacten hebben om goede prijsafspraken te maken voor de aankoop van apparatuur en voor het gebruik van andere netwerken. Kortom, herkenbaarheid maakt macht!

OPTIES

Volgens Fred van der Voort kan men uit het voorgaande een duidelijke conclusie trekken. Internationale Telecommunicatie organisaties die op de oude voet doorgaan en geen rekening houden met bovenstaande elementen, komen binnen enkele jaren onherroepelijk onder in de markt terecht. Desgevraagd noemt hij mogelijke opties om de afkalving van de eigen positie het hoofd te bieden. Een weinig realistische mogelijkheid is om zelf zo'n 500 miljoen gulden te investeren in know how, marketing en technologie met het streven om wereldwijd met de telecommunicatie giganten te kunnen concurreren.

Een andere mogelijkheid is om een beperkt deel van de markt te kiezen en om zich daarin te specialiseren. Men kan dit vergelijken met de kleine supermarket die besluit om zich in het vervolg maar te beperken tot de verkoop van groenten en vlees om niet in de concurrentieslag ten onder te gaan. Volgens Van der Voort is ook deze optie echter weinig aantrekkelijk. Door de snelle ontwikkelingen in de internationale Telecommunicatie is deze markt heel moeilijk te segmenteren. Juist daarom reizen operators en adviseurs op telecommunicatie gebied de hele wereld af om de ontwikkelingen op de voet te volgen en om tijdig op de veranderingen in te spelen.
De derde mogelijkheid is het defensieve alternatief. Men verkoopt een hoeveelheid aandelen aan een grotere instelling en geeft de partner ook alle ruimte om het beleid te bepalen en (deels) zelf uit te voeren. In grote lijnen is dat wat de Antilliaanse overheid voor ogen heeft met de verkoop van aandelen aan de PTT Telecom. Zonder specifiek op het beleid van de Antilliaanse overheid in te gaan, zei Van der Voort dat een defensieve optie in het algemeen betreurenswaardig is. Dit kan het beste verduidelijkt worden aan de hand van de vierde optie, namelijk een zorgvuldige overweging van de eigen doelstellingen. Laten we dit voor de helderheid in een aparte alinea behandelen.

DOELSTELLINGEN

Het staat buiten kijf dat deze vierde optie volgens Van der Voort verreweg de voorkeur verdient. "Wanneer men besluit om een partner in huis te halen is het belangrijk om eerst een duidelijke strategie te bepalen en om vervolgens iemand te vinden die het daarmee eens is". Hieraan liggen enkele fundamentele vragen ten grondslag. Bijvoorbeeld:
* Hoe ziet de wereld van de internationale Telecommunicatie er op dit moment uit?
* Wat zijn de belangrijkste bewegingen in de telecommunicatie?
* Waar staan wij over vijf of tien jaar als we op dezelfde voet doorgaan?
* Welke (meetbare) doelstellingen willen wij over vijf of tien jaar bereiken?
* Welke pluspunten hebben wij tot onze beschikking en welke middelen kunnen wij zelf opbrengen om ons doel te bereiken? * Welke aanvullende middelen hebben wij nodig?
* Hoe kunnen wij onze pluspunten gebruiken om een geschikte partner te vinden?

Een duidelijke strategie en meetbare doelstellingen zijn volgens Van der Voort onontbeerlijk in de onderhandelingen met een nieuwe partner. Alleen op die manier kan men een samenwerkingsvorm bereiken waarbij beide partners zijn strategiën gerealiseerd kunnen zien. En alleen aan de hand van meetbare doelstellingen kan men de samenwerking in de loop van de tijd toetsen.

JAMMER

Van der Voort kan zich voorstellen dat de telecommunicatie infrastruktuur van de Nederlandse Antillen ten opzichte van de omgeving als pluspunt kan worden beschouwd. Ook de geografische ligging van deze eilanden ten opzichte van de slapende reus (Latijns Amerika), de sterke binding met Europa anderzijds en de relatieve politieke stabiliteit op de Nederlandse Antillen, kunnen wellicht worden uitgebuit. Het ligt voor de hand dat deze punten ook passen in de strategie van de PTT Telecom. Van der Voort kan zich niet voorstellen dat het hen gaat om de winst van de Landsradio. Die relatief kleine bedragen vallen bij de PTT Telecom achter de komma. De Nederlandse Antillen passen in een grotere strategie van de PTT Telecom. Men kan zich bijvoorbeeld voorstellen dat de PTT Telecom de Nederlandse Antillen nodig heeft om zijn greep op de internationale telecommunicatie in dit deel van de wereld te versterken. Men kan zich ook voorstellen dat de giganten die al over de vervagende grenzen van de internationale telecommunicatie zijn heengestapt, minder belangstelling zullen hebben voor de Landsradio en de Nederlandse Antillen. Daarom is het jammer dat de samenwerking met de PTT Telecom kennelijk onzorgvuldig is voorbereid. Indien men de tijd had genomen om zich te bezinnen op de eigen strategie en doelstellingen, dan was een samenwerking met de PTT Telecom misschien een redelijke optie gebleken.

WAT NU?

Volgens de heer Van der Voort is het raadzaam om zich zo spoedig mogelijk grondig te bezinnen op de eigen positie in de internationale telecommunicatie, op de doelstellingen voor de toekomst en op de te volgen strategie. De wereld van de telecommunicatie is nu sterk in beweging. Als de kaarten eenmaal geschud zijn zal het voor de kleine spelers in het spel moeilijk zijn om zich staande te houden. Een eerste stap is een nationale concensus dat er iets gedaan moet worden. Daarna volgt de invulling van de doelstellingen: Wil men alleen de huidige winst van de Landsradio veilig stellen? Wil men op de internationale veranderingen inspelen? Wat kost dat? Zijn er gegadigden met een soortgelijk doel? Passen de Nederlandse Antillen in hun doel en omgekeerd?

Kunnen wij onze strategiën op elkaar afstemmen? Zijn wij het met elkaar eens over de meetbare doelstellingen?

Met deze uitgangspunten voor ogen moet het volgens van der Voort mogelijk zijn om een samenwerkingsstruktuur met een geschikte partner te vinden. Op basis van een creatieve scenario kunnen haken en ogen uit de weg worden geruimd die een evenwichtige samenwerking in de weg staan. Conclusie: geen politiek en geen vooroordelen, maar duidelijkheid en openheid. De telecommunicatie van de Nederlandse Antillen zal daar zeker bij gebaat zijn.

DIEETTIPS

Voeding voor kankerpatiënten

= door Olivia Wong Loi Sing =

ER ZIJN TWEE algemene veranderingen van het lichaam te constateren bij kanker: een verandering in de manier waarop het lichaam de voedingsstoffen gebruikt en veranderende eetgewoonten. Deze veranderingen worden veroorzaakt door de tumor zelf of als gevolg van de medische behandeling.

Door deze veranderingen krijgt de patiënt meestal last van verminderde eetlust wat resulteert in ondervoeding, sterke vermagering, vermindering van het spierweefsel en hormonale stoornissen.
De patiënt heeft heel duidelijk tekort aan energie en aan verschillende voedingsstoffen. De verminderde voedselopname is vaak het gevolg, doordat de patiënt een verandering ervaart van reuk en smaak of droogte van mond en keel of problemen heeft bij het slikken of kauwen. De patiënt heeft vaak een verlaagde drempel voor bittere smaken en een verhoogde drempel voor zoete produkten. Dit kan leiden tot een afkeer van vlees en het niet kunnen proeven van hele zoete produkten en het vragen naar extra suiker b.v. bij fruit en in de thee.
Hier volgen enkele voedings-tips voor kankerpatiënten:
Bij verandering in smaak:
* bacon, uien of gesnipperde amandelen aan groenten toevoegen om de smaak te versterken;
* wijn aan soepen of sauzen toevoegen om de smaak te verrijken;
* vlees, kip of vis marineren in zoete sauzen, in zoete wijnen, in zoetzure sauzen of in Italiaanse sauzen;
* het eten op kamertemperatuur of koud serveren, omdat het de patiënt meestal veel beter smaakt en beter kan verdragen.

Bij een misselijk gevoel en braken:
* is het beter dat iemand anders kookt;
* is het beter om vet voedsel te vermijden.

Bij kauw- en slikproblemen:
* harde en droge stukjes in voedingsmiddelen vermijden;
* hele zoute of zure voedingsmiddelen vermijden:
* hete en pittige gerechten vermijden
* de mond af en toe spoelen met water;
* kalorie rijke dieetpreparaten gebruiken, die heel nuttig kunnen zijn om aan voldoende hoeveelheid kalorieën te komen;
* de voeding na bereiden fijn malen.

"IN ONZE BIBLIOTHEEK KÁN EN MÁG ALLES"

= door Eef Hermers =

Onder stimulerende geest van dr. Johan Hartog:

'Bibliotheek gonsde als bijenkorf'

DR. JOHAN HARTOG, de in Utrecht geboren oud-hoofdredacteur van de Amigoe en daarna jarenlang directeur van de Openbare Bibliotheek van Aruba, vierde onlangs zijn tachtigste verjaardag. Hij is getrouwd met een dochter van oud-gouverneur Wouters en was maar liefst tweeëndertig jaar werkzaam op Aruba en de Antillen. Bij de speurtocht tussen de stapels boeken, verslagen, oude documenten, plakboeken, rapporten, samenvattingen en eindeloze krantenartikelen in de Arubaanse bibliotheek - overigens de wettige erfgenaam van Hartog - blijkt wat voor man hij is: rustig, symphatiek, efficiënt, standvastig en bovenal tevreden met wat hij kon doen voor de Arubaanse en Antilliaanse bevolking en tevreden met zijn leven, omgeven door literatuur, geschriften en boeken. Hij woont nu in Salzburg, Oostenrijk, waar hij zich nog steeds bezig houdt met schrijven en publiceren. Zijn 53ste boek *'Het gedrukte woord op de Nederlandse Antillen en Aruba'* rolt over enkele maanden van de pers. Een verhaal over deze imposante man schrijven is een zware klus, moeilijk gemaakt door Hartog zelf, vanwege de enorme hoeveelheid aan informatie. Vandaar 'de glimp' op het leven en de activiteiten van de al levende legende: dr. Johan Hartog.

Het begon allemaal op 19 augustus 1949. De Amigoe schrijft: "Het gouvernement van Aruba heeft besloten om een bibliotheek op te richten. Op initiatief van de voorzitter van het Algemeen College van Bestuur is in samenwerking met de Inspecteur van Onderwijs op de begroting van 1948 een bedrag geplaatst van tienduizend gulden om boeken voor een bibliotheek aan te schaffen. De Inspecteur van Onderwijs benoemde dr. ds. A.Krafft tot bibliothecaris om te komen tot de vorming van een moderne bibliotheek. Meer dan drieduizend boeken moesten worden besteld. Dankzij de Aruba Boekhandel van de Gebroeders De Wit konden deze gemakkelijk worden verkregen. Aruba mag over drie maanden trots zijn op de gezellige leeszaal en Gouvernements-boekerij".

De bibliotheek wordt vervolgens op 20 augustus 1949 opgericht en voorlopig gehuisvest in een zijkamer van het gerechtsgebouw. Op acht juni 1950 laat de nieuwe bibliothecaris dr. Johan Hartog door middel van een advertentie in de Amigoe weten: "Het nieuwe gebouw van de Gouvernementsboekerij en Openbare leeszaal is thans in gebruik. Het ligt aan de Lagoenweg Noord, hoek Zoutmanstraat. Ieder die in het bezit is van boeken betreffende Aruba of de Nederlandse Antillen, alsmede ieder die boeken heeft in of over het Papiamento, doet de Arubaanse gemeenschap een plezier hiervan een exemplaar aan de boekerij af te staan". Hartog heeft de beschikking over één bezoldigde assistente en zijn echtgenote die meer dan acht uur per dag pro deo werkt, alsmede een bode die op de begroting van het Gerecht in Eerste Aanleg staat, maar na afloop van de dienst een uurtje komt helpen op de boekerij. Eind 1950 verschijnt het eerste jaarverslag. Het aantal uitgeleende boeken bedraagt 15.912. *Aruba Times* schrijft op vijf augustus 1950 onder de kop 'Bibliothecaris dr Hartog vertelt': "Nu het nieuwe gebouw van de Openbare Leeszaal en Boekerij in Oranjestad enige tijd in gebruik is, valt het op dat het aantal boeken dat wordt uitgeleend, toeneemt. Dat zal in de eerste plaats wel liggen aan de betere outillage maar verder ook aan de jeugd die 's middags uit de Julianaschool komend, voorbij de bibliotheek moet. In Januari bedroeg het aantal uitgeleende boeken 1033 en in Juli jl. 1324".

FILIAALBOEKERIJ

Op achttien april 1952 wordt een filiaalboekerij te San Nicolas geopend. Toch blijkt de toevloed in Oranjestad zo groot, dat vijf jaar na de opening, op 20 juni 1955 een veel groter gebouw moet worden betrokken: de voormalige Margrietschool aan de Wilhelminastraat. In San Nicolas wordt intussen een hulpbestuurskantoor gebouwd, waarvan de eerste etage als bibliotheek wordt ingericht. Om het centrale gedeelte van het eiland te bereiken, opent de Openbare Leeszaal en Boekerij van Aruba per 1 september 1965 een tweede filiaal te Sta Cruz, ondergebracht in het oudste woonhuis van Aruba: de voormalige pastorie uit 1863. In 1968 wordt door Nederland een bibliobus aan het eilandgebied geschonken.

De redactie van de *Arubaanse Courant* vond dr. Johan Hartog in de beginjaren vijftig bereid enige artikelen te schrijven over de Openbare leeszaal en Boekerij. In het eerste artikel schrijft Aruba's bibliothecaris: "In de leeszaal staan verder nog enkele lessenaars met afsluitbare kastjes. Mensen, die een bepaald onderwerp willen komen bestuderen en er behoefte aan hebben, kunnen aan de bibliothecaris om zulk een lessenaar vragen: ze krijgen dan de sleutel en behoeven hun boeken en papieren niet op en neer te dragen. Een schrijfmachine voor het vastleggen van eventuele resultaten is nog op komst, maar zou men er momenteel al erg om verlegen zitten. dan kan de kantoormachine van de boekerij gebruikt worden". De *Beurs en Nieuwsberichten* vermeldt op 15 november 1950: "Wanneer dr. Johan Hartog een taak op zich neemt, vervult hij die met hart en ziel. Wij hebben dat kunnen vaststellen toen hij hoofdredacteur van de Amigoe di Curaçao was, waarvan hij een pittig en leesbaar dagblad heeft gemaakt. Wij hebben er ons nu opnieuw van kunnen overtuigen, toen wij hem een bezoek brachten in het nieuwe gebouw van het Arubaanse Cultuurcentrum waarin de Openbare Bibliotheek, waarvan hij sedert kort bibliothecaris is, is gevestigd. In de korte tijd, gedurende welke dr. Johan Hartog zijn krachten aan de bibliotheek wijdt, is er een geweldige sprong vooruit gemaakt. Dr Hartog heeft zijn vleugels kunnen uitslaan, of praktischer gezegd, zijn pleegkinderen, de boeken, op hun planken kunnen rijen. Hij vertelde er ons een en ander van, toen wij in zijn fris en gezellig kantoor waren gezeten tijdens ons bezoek aan Aruba. De dynamische bibliothecaris is er niet de man naar om zich tussen zijn boeken op te sluiten en geen contacten met de buitenwereld te zoeken. Het was aangenaam verblijven geweest in Aruba's cultuurcentrum, dat als een bijenkorf is gaan gonzen sedert dr Hartog er de culturele honing gaar., en wij namen node afscheid van hem en zijn charmante echtgenote. Wij wensen de heer en mevrouw Hartog verder veel voorspoed met hun nuttige en onmisbare arbeid. Zij hebben reeds thans in de Arubaanse gemeenschap een centrum gesticht, dat een grote bijdrage tot de ontwikkeling van de Arubaanse bevolking levert en dat in de toekomst nog van groeiende waarde zal blijken te zijn".

Hartog schrijft op 21 februari 1951: "Nu het Arubaanse Cultuurcentrum langzamerhand is ingeburgerd in ruim een half jaar van zijn bestaan, lijkt het een goede gedachte zich eens te bezinnen op de betekenis van zulk een centrum, van een openbare boekerij, een leeszaal en een verhuurinrichting voor films en openluchtcinema voor de vertoning van culturele films. Wij doen dit te gereder, omdat enkele lezers van de *Beurs* ons hebben verzocht, "daar je toch zoveel artikelen schrijft om belangstelling te wekken voor de boekerij, nu ook eens wat te schrijven over de betekenis van het Cultuurcentrum zelf".

VOORUITZIEND

Op 16 september 1955 wordt een opvallend bericht geplaatst onder de volgende kop: 'Dr. Johan Hartog's vooruitziende blik zal latere geschiedschrijvers dankbaar stemmen'. Het artikel: "Het is een bekend feit, dat door allerlei oorzaken - zoals bijvoorbeeld kleine oplagen - boekwerken, die op deze eilanden verschenen zijn, dikwijls na enkele jaren niet meer in de winkels te koop zijn, ja zelfs niet meer te achterhalen zijn. De bibliothecaris van Aruba die bij het schrijven van zijn geschiedboeken over onze eilanden beter dan wie ook heeft ervaren wat het wil zeggen oude boeken over de Antillen te achterhalen, heeft besloten het zijn opvolgers gemakkelijker te maken. Van alle boeken die nu nog gewoon in de winkel te krijgen zijn, of die hij op een of andere wijze kan achterhalen, reserveert hij een exemplaar voor latere eeuwen. Dit is nogal een verre visie maar wellicht, dat over honderd jaar de Arubaanse geschiedschrijver of econoom dr Hartog dankbaar is. Nu kan men het Eilandverslag van de heer Kerstens of de Staatsinrichting van Van Hoorn en de Begrotingen van Aruba nog zonder enige moeite te pakken krijgen. Maar wij maken ons sterk dat men in het jaar 2055 - en dat is dan nog maar honderd jaar - dat niet zo gemakkelijk zal doen. Dankzij de vooruitziende blik van een vroegere bibliothecaris zullen er dan archiefexemplaren op Aruba aanwezig zijn. Er wordt een numerieke inventaris bijgehouden en verder niets. In elk boek staat voorin een stempel van de bibliotheek en het nummer van het archiefexemplaar. Dr Hartog verzoekt zijn opvolgers in de komende eeuwen deze boeken permanent buiten de algemene circulaire te houden en voor studiedoeleinden te bewaren. Het vormt een bron, die voor historici, economen, schrijvers en anderen later van belang kan zijn".

Op 20 juni 1955 wordt de nieuwe bibliotheek in de Wilhelminastraat officieel geopend. De boekenverzameling van dr. Johan Hartog paste na vijf jaar al niet meer in het gebouwtje aan de Lagoenweg. "In onze bibliotheek kán en mág alles", schreef Hartog. Dit werd bijvoorbeeld indertijd bewezen toen een student in Groningen, die familie had in Curaçao, vernam, dat er over zijn familie een artikel verschenen was in één of ander Amerikaans blad en hij zich niet meer dan deze vage gegevens tot dr. Hartog wendde met het verzoek het betreffende artikel voor hem op te sporen. Aruba's actieve bibliothecaris ging aan het werk en had het artikel binnen een maand opgespoord".

AFSCHEID

In mei 1972 wordt afscheid genomen van de zestigjarige bibliothecaris door Hartog, die de dienst verlaat in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Hartog laat de bibliotheek achter met enkele extra diensten zoals een uitleen tussen de bibliotheken van Aruba, Curaçao en Nederland, een bibliotheek van de Alliance Française en een speciale regeling voor bezoekende toeristen. Hartog schreef naast de tientallen boeken ook reisbeschrijvingen en belevenissen van zijn wereldreizen zoals *'Op zoek naar Europa'* en *'Land in Land Uit'*; zeventigduizend kilometer door vijf continenten'. Voor het *Nieuwsblad voor de Boekhandel* maakte het echtpaar Hartog een grote reis en schreef onder de titel *'Over de drempel'* enkele impressies over alle mogelijke boekhandels die zij op hun omzwervingen betraden. Ze gingen over de drempel in onder meer New York, San Francisco, Londen, Wenen, Liechtenstein, Spanje, Zwitserland, Genève, Parijs, Caïro, Bairut, Amman, Jeruzalem, Teheran, New Delhi, Calcutta, Hongkong, Nieuw-Zeeland en *'Voor het laatst over de drempel in Aruba'*.

Hartog schrijft op 23 januari 1964: "Na een tocht van 68-duizend kilometer stonden wij dan opeens weer in 'the shopping center of the Carribean', in Aruba's Nassaustraat. Het is dan maar enkele stappen en je gaat over de drempel van boekhandelaar Dirk Jan de Wit die van orde en netheid houdt, want keurig opgestelde hekken zorgen ervoor dat de binnenstromende file geen hinder veroorzaakt aan degenen die naar buiten gaan. Dat de Aruba Boekhandel een bloeiend bedrijf is, zie je zó wel; dat het een der fraaiste boekhandels in het Caribische gebied is, zie je alleen als je dit gebied veel hebt bereisd. Aruba léést. In de Openbare Leeszaal en Boekerij werd in 1950 vijftienduizend boeken uitgeleend, vorig jaar negentigduizend. *'De Wit a big name in Gifts'* en *'Another hit from De Wit'* staat er op zijn dozen. 'Waarom leest u vanavond geen boek?' lees je op de felgekleurde bestelauto. Van 'over de drempel' gesproken, vréés om die over te gaan bij de boekwinkels van Dirk Jan de Wit, bestaat er in elk geval niet. Uit vijf winkels stromen de mensen met hun in witblauw gestoken pakjes. Constant".

Op 12 augustus schrijft Hartog een artikel met de titel *'Oude namen op Aruba'*: "Tussen Guadirikiri en Huliba ligt Vader Piet. Dat is een leuke naam, maar waarom heet die plek nu zo? Begin vorige eeuw woonde hier ene Piet Lampe. Deze Piet Lampe was de oudste zoon van Hendrik Lampe, de stamvader van de Arubaanse Lampe's. Piet Lampe was districtmeester van het toenmalige tweede district, dat het gehele oosten van Aruba omvatte. Merkwaardig dat Piets roepnaam Vader Piet was en niet Tata Piet. In 1829 werd het rustige Aruba opgeschrikt doordat Piet Lampe was verdwenen. Later werd zijn stoffelijk overschot in een van de vele spelonken aan de kust gevonden. Algemeen werd aangenomen dat de heer Lampe bij het vissen van de rots was gevallen en verdronken. Maar vrij spoedig bleek dat hij was vermoord door een slaaf. De moordenaar is later op Curaçao terechtgesteld. De streek heet sindsdien Vader Piet".

Een verklaring van een andere oude naam: "Aruba's haven heet Paardenbaai. Reeds Stuyvesant gebruikte Aruba als stoeterij of fokplaats voor paarden, maar daar heet de baai niet naar. Toen in de achttiende eeuw de suikerrietteelt op de noordelijke Antillen opkwam, importeerde men daar paarden uit wat nu Venezuela is. Tijdens het vangen en de drijfjacht naar de kust werden de paarden zo afgejakkerd, dat men ze eerst naar Aruba bracht en hier wat liet bijkomen. Een schip met paarden voer naar ons eiland en zo dicht mogelijk onder de kust werden de paarden in de baai overboord gezet. Ze zwommen dan zelf naar de wal, waar men zorgde dat paarden stonden. Soort lokt soort. Zo kreeg de baai, waar thans onze hoofdstad ligt, de naam van Paardenbaai".

NOOIT TROUWEN

Alice van Romondt is de huidige bibliothecaresse op Aruba. Zij herinnert zich dat Hartog in een typisch Arubaanse twee-verdiepingshuisje woonde: *'Piko di Marina'*. Van Romondt bezocht Hartog als studente regelmatig voor adviezen. "Ik weet nog dat hij tegen me zei: 'Als je een bibliotheekstudie wil gaan volgen moet je je erop voorbereiden dat je nooit mag trouwen'. Ik wist niet wat ik hoorde maar in die tijd mocht je als vrouwelijke ambtenaar niet gehuwd zijn. In plaats van steun die ik bij hem zocht, liep ik naar huis met de gedachte in de toekomst een oude vrijster te worden". Van Romondt heeft haar contact met Hartog niet verloren en onderhoudt al jarenlang schriftelijk contact. "Ik houd hem op de hoogte van het wel en wee van de bibliotheek. Dat vind hij reuze interessant, mede omdat na zijn overlijden de gehele erfenis naar de bibliotheek van Aruba gaat".

Opvolgster van Hartog en voorgangster van Van Romondt, bibliothecaresse Margarita Laclé, zegt in de Amigoe van 14 augustus 1974 tijdens het 25-jarig bestaan van de bibliotheek: "Dr Hartog heeft zich 22 jaar lang geheel aan de bibliotheek gewijd en heeft het gemaakt tot wat het nu is. Wij kunnen dr.Hartog ongetwijfeld de vader van de Arubaanse bibliotheek noemen".

JOHAN HARTOG
...levende legende...

Nepverschijning moeder Maria

Met geraffineerde trucs hebben twee Syrische broers verschijningen van Maria in scène gezet om hun zeer religieuze werkgever ertoe te brengen miljoenen aan hen te betalen. Een rechtbank in Parijs veroordeelde Bassam (32) en Jouhar (28) Assaf vrijdag tot 32, resp. 26 maanden gevangenisstraf. Bovendien moeten zij de Syrische zakenman Michel Mehry 5,5 miljoen francs (Ruim 1,8 miljoen gulden) schadevergoeding betalen.

Mehry heeft een vooraanstaande positie in de orthodoxe kerk van Antiochië waar de Maria-verschijningen veel aandacht trokken. Bassam Assaf liet Onze Lieve Vrouw in Mehry's woning in Parijs verschijnen, gesluierd, door vlammen omhuld en begeleid door kreten van dieren uit de apocalyps. Voor dit 'wonder' zorgde zijn broer met behulp van in olie gedrenkte doeken, spuitflessen met een lichtontvlambare stof en een krachtig stemgeluid.

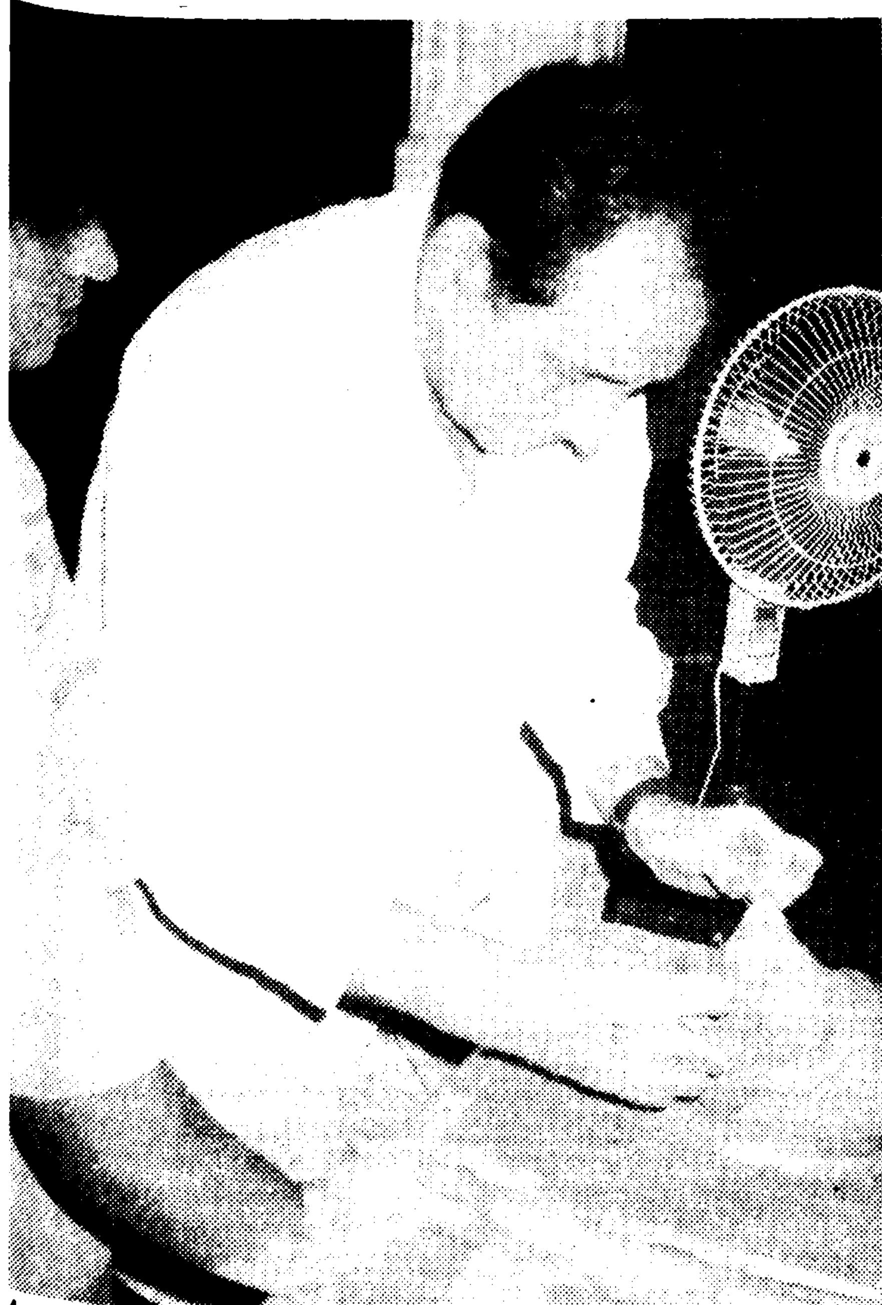
De broers probeerden tijdens het proces Mehry de schuld in de schoenen te schuiven. Hij had met behulp van de wonderen zijn naam in de kerk willen vestigen en de belastingen willen ontduiken, aldus de broers.

Workshop in maken van maskers, decors e.d.

Peruanen leveren bijdrage aan kindertoneel festival

= door Nel Casimiri =

EEN FESTIVAL van kindertoneel wordt vanaf 5 juni op Curaçao een kinder-toneelfestival gehouden. Leerlingen van tien basisscholen strijden tegen elkaar om de prijs voor het beste toneelspel. Er zijn twee toneelstukken ingestudeerd: *E sonjonan di Nanzi* en *Flor di Kuskus* en in beide gevallen zullen de kinderen muzikaal ondersteund worden door de groep Isocco. De algemene leiding van het festival, dat voor de tweede keer wordt gehouden, is in handen van David L. Lozano van de Stichting Kompania di Nanzi. Werd het festival vorig jaar opgedragen aan Eddie Pieters Heiligers; dit jaar is het genoemd naar een andere grote kindervriend(in): Tante Irma.

Arturo Villacorta bezig aan een masker van papier-maché.

David Lozano werd geboren in Perú. Hij studeerde in Lima aan de school voor 'Arte Dramático'. Die school geeft een opleiding voor alle vormen van dramatische kunst, met daarbij alle aanverwante kunsten en vaardigheden. Lozano heeft zijn land op diverse congressen mogen vertegenwoordigen, o.m. in Europa en in Latijns-Amerika. Hij trouwde met een Curaçaose vrouw en woont sindsdien hier, waar hij meewerkt aan de Kompania Nanzi. Bij het kindertoneel festival van vorig jaar merkte hij op dat het succes van een toneelstuk niet alleen afhangt van het al of niet talentvol spelen van de kinderen, maar dat de rol van de techniek eromheen, de make-up, de decors, de attributen en de kleding ook zeer belangrijk waren. Om nu die technische kanten wat professioneler aan te pakken, heeft hij de directeur van zijn eigen oude Akademia del Arte Dramático in Lima gevraagd om te helpen. Die is gekomen en verblijft nu al meer dan twee maanden op Curaçao. Arturo Villacorta heeft naast zijn aandeel in de aankleding van het kinderfestival ook vier workshops gegeven op het gebied van maskarade, poppen maken, decors en make-up. Voor die workshops bestond een ruime belangstelling en David Lozano hoopt dat al diegenen die nu aan de workshops hebben meegedaan een volgend jaar hem kunnen helpen met een nieuw kinderfestival, maar dat zij hun krachten ook zullen inzetten bij allerlei andere toneelvoorstellingen op Curaçao.

WORKSHOP

Tijdens het gesprek over zijn verblijf hier toonde een van zijn studentes poppen die zij op zijn workshop had leren maken. Prachtige poppenkastpoppen, mooi afgewerkt, maar ook gestileerde maskers. Het appartement waar Arturo Villacorta logeert, ligt letterlijk helemaal vol met attributen voor de voorstellingen straks. Grote bloemen van schuimplastic groeien uit zijn zijn bed en grote spinnekoppen en andere maskers kijken naar buiten en naar binnen, in een eigen sprookjeswereld, geschapen en ingeleefd door Arturo Villacorte. Hij woont in zijn eigen verhaal.

De workshops die Arturo Villacorta heeft gegeven werden door zo'n tien tot veertien mensen bezocht. Bij het poppen maken zijn ze begonnen met poppenkastpoppen. Later kunnen ze dan zelf overgaan tot bijvoorbeeld marionetten: dat is een proces, zo legt hij uit. Maar waar het hem om gaat is de kwaliteit. Het materiaal hoeft niet duur te zijn. Om een gewoon foamballetje wordt met papier-maché een gezicht geboetseerd. Dat moet eerst drogen en wordt daarna zeer zorgvuldig glad geschuurd. Pas daarna wordt het gezicht beschilderd. Ook de maskers worden van papier-maché gemaakt. Daarvoor wordt eerst met gips een mal van een gezicht gemaakt. Met twee rietjes in de neusgaten voor het ademhalen wordt een laagje gips op het met vaseline ingevette gezicht aangebracht. Dat moet drogen en wordt er dan afgenomen. De gaten worden opgevuld en het geheel wordt met een laagje papier-maché overdekt. Als dat droog is kan het eraf genomen en weer geschuurd en beschilderd worden. Een heel licht en mooi masker kan daarna op het toneel gebruikt worden. Belangrijk is de kwaliteit. Het moet professioneel werk zijn.

EFFECTEN

In de tijd dat hij op Curaçao verbleef is Arturo Villacorta in Caracas geweest waar ook een toneelfestival plaatsvond. Hij vertelt enthousiast over de hoge kwaliteit van het werk dat hij daar gezien heeft. Vooral de lichteffecten die gebruikt werden, niet alleen om een bepaalde sfeer te scheppen maar vooral ook om het contact tussen spelers en publiek te versterken, had zijn bewondering. Men vergeet vaak het belang van deze aspecten, naar zijn mening.

Maar ook de decors hebben zijn aandacht. Hoewel hij op Curaçao verschillende goede decors heeft gezien, vindt hij toch dat de decor ontwerpers te veel vasthouden aan een eens gekozen stijl. Er zit niet genoeg variatie in. Hij vindt dat er meer fantasie gebruikt moet worden, dat het rijker kan. Daarmee bedoelt hij niet rijker in de zin van geld. Het materiaal dat ervoor nodig is, is voornamelijk afval materiaal. David Lozano onderbreekt hem om te vertellen hoe moeilijk het is soms om samen met Arturo over straat te lopen. Overal ziet hij iets wat hij gebruiken kan. Alle afval wat anderen op straat gooien, is voor hem waardevol. En even later toont hij als voorbeeld de spinnekoppen wier bolle ogen bij nadere bestudering bestaan uit de onderste helften van plastic cola-flesjes.

Zeker bij toneel met en voor kinderen vindt Arturo Villacorta dat je een grote mate van fantasie moet gebruiken,. Kinderen hebben een enorme fantasie. Die moet je niet breken, integendeel daar moet je in meegaan, die moet je respecteren. Je moet meegaan met hun gevoeligheid, ze helpen hun fantasie te verrijken, zodat ze als ze groot worden, tot goede mensen uitgroeien die hun persoonlijkheid hebben ontwikkeld. Als je creatief bent en om kunt gaan met je verbeelding kun je later ook omgaan met de werkelijkheid. Fantasie is een hulp om met de realiteit te experimenteren. Het is een soort wisselwerking. Arturo Villacorta houdt van het werken met kinderen. Hij heeft veel ervaring met basisschoolkinderen opgedaan in Perú. Dit soort festivals als nu op Curaçao gehouden wordt, is belangrijk voor de kinderen om hun eigen mogelijkheden te ontwikkelen. Er is gekozen voor twee toneelstukken. *E soñonan di Nanzi* werd geschreven door David Lozano en de tekst van het andere *Flor di Kuskús* is van de hand van Diana Lebacs. Bij beide stukken zal Isocco samenwerken met de kinderen voor de effecten van geluid en muziek. In vijf dagen, op 5, 6, 7, 13 en 14 juni zullen 20 presentaties van deze stukken opgevoerd worden in Centro Pro Arte, twee keer 's morgens, twee keer 's middags op elke dag. Elke school die meedoet heeft zijn eigen theatergroep. De verschillende scholen voeren dus dezelfde stukken op.

TALENTEN

Dan kun je zien, aldus Arturo Villacorta, dat het succes helemaal ligt aan de talenten van de kinderen. Dit heeft niets te maken met sociale achtergrond, ze krijgen dezelfde attributen, dezelfde decors, muzikale begeleiding, de techniek is hetzelfde, maar de stukken zijn helemaal verschillend geworden. Als die kinderen dan op het toneel staan in Centro Pro Arte, met de professionele techniek achter zich, met het licht fel op hen gericht, de zaal die naar ze kijkt, bereiken zij een spelkwaliteit waarvan ze niet hadden kunnen dromen. Ze stijgen boven zichzelf uit. Zo als alles goed is gegaan zijn ze buiten zichzelf van blijdschap. Het is een heel emotioneel gebeuren voor hen.

Aan de voorbereiding van dit festival is negen maanden aan werk voorafgegaan. In oktober zijn ze begonnen met de stukken te schrijven. Het moesten speciale blijspelen zijn die de kinderen zouden aanspreken. Het is voor, met en van de kinderen, een gesloten wereld. Als je dat goed wil doen moet je zelf kind worden, je moet begrijpen hoe een kind voelt, legt David Lozano uit. Dat is moeilijk. Maar je merkt dat als je je inleeft in een kind en je je in de positie van een kind stelt, dat alle andere problemen die je eerst zo belangrijk vond, nu heel gemakkelijk op te lossen zijn.

Onmiddellijk na het festival op Curaçao zal Arturo Villacorta weer teruggaan naar Lima waar zijn eigen Akademia del Arte Dramático hem ook node kan missen. Perú kent een grote theatertraditie. Er zijn scholen voor theater, voor muziek, voor folklore, voor ballet en voor *symphonica*. De artistieke vorming wordt zeer belangrijk geacht. En op het theatergebied zijn alle vormen terug te vinden. Er is klassiek theater, modern, traditioneel, en expressietheater. Het repertoire komt van nationale, maar ook van internationale auteurs, al ligt de nadruk daarbij op de Spaanstaligen. Op zijn eigen Akademia worden acteurs voor alle richtingen opgeleid, alle mogelijkheden staan open, niemand wordt in een bepaalde richting gedwongen.

Ook neemt Perú deel aan veel internationale theaterfestivals. Het festival in Venezuela bijvoorbeeld was erg belangrijk. Er deden toneelgroepen mee uit 27 verschillende landen: Japan, Roemenië, Griekenland, Duitsland, Cuba om er enkele te noemen. In 1988 nam Arturo Villacorta namens Perú deel aan een dergelijk festival in Berlijn, daarna ook in Mexico. David Lozano hoort verlekkerd toe. Je hoort hem denken aan een dergelijke toekomst voor Curaçao. Hij is begonnen met de jeugd, en begrijpt niet dat er niet veel meer toneel wordt gespeeld op Curaçao. Er is een generatie zoals Rina Penso en Diana Lebacs. Zij brengen theater. Nu zijn er de kinderen. Maar waar is de tussenliggende generatie?

Arturo Villacorta tijdens een van zijn workshops waar poppen en maskers werden gemaakt.

'The first Bonaireans': belangwekkend boek

Archeoloog Haviser brengt Bonaire's indianen in beeld

= door Carel de Haseth =

TWEE WEKEN geleden presenteerde dr. Jay Haviser, die als archeoloog verbonden is aan het Archeologisch en Antropologisch Instituut van de Nederlandse Antillen, op Bonaire zijn studie *The First Bonaireans*. Dit bijna 270 pagina's tellende boek verscheen als tiende uitgave in de serie Reports van het A.A.I.N.A. en bevat de resultaten van het door Haviser gedurende de afgelopen jaren op Bonaire verrichte onderzoek.

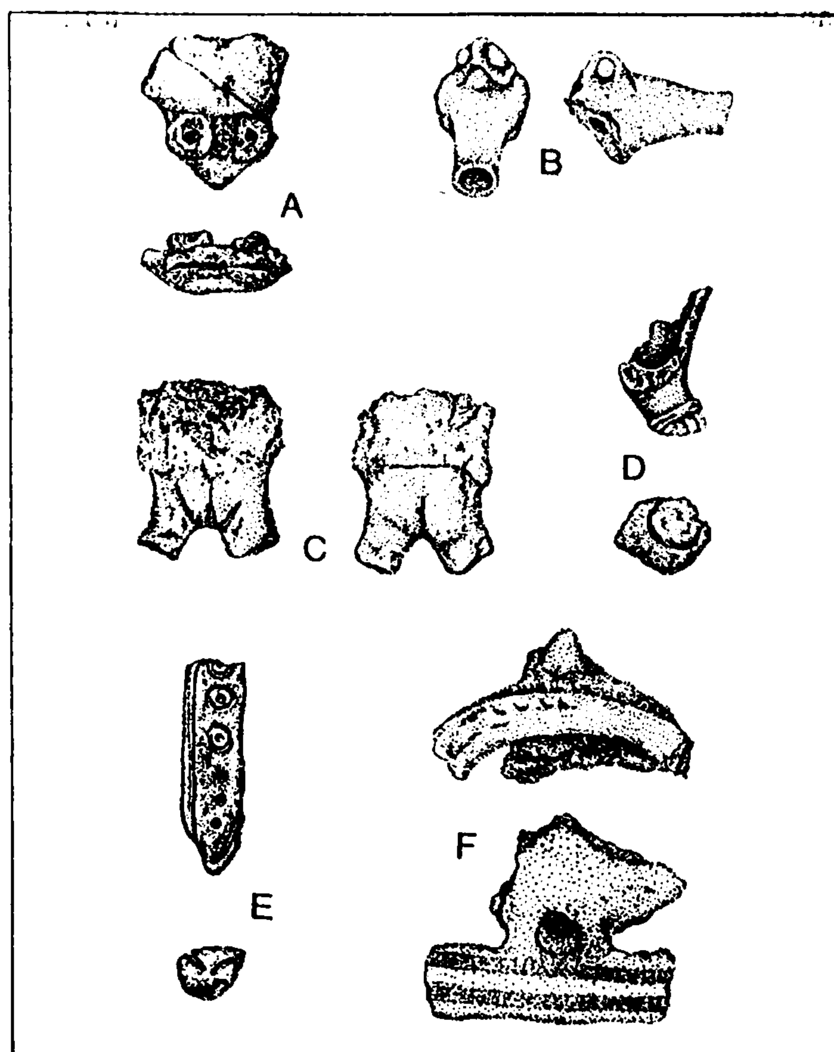

Figure 26. Ceramic artifacts from Bonaire

In 1987 promoveerde Haviser aan de Rijks Universiteit Leiden op op het proefschrift *Amerindian Cultural Geography on Curaçao*, waarin — zoals de titel al aangeeft — het onderzoek naar de Indiaanse bewoners van Curaçao centraal staat. De studie omvat een uitgebreide inventarisatie van archeologische vindplaatsen, een verslag van enkele opgravingen en een vergelijking van de gegevens met wat bekend is van de Indianen van het Venezolaanse vasteland.

Een belangrijk deel wordt daarnaast ingenomen door een analyse van de afhankelijkheid van bewoners uit respektievelijk de archaïsche, de ceramische en de historische periode van hun natuurlijke omgeving. Hierbij wordt nagegaan of er een samenhang te vinden is tussen de ligging van een Indiaanse nederzetting en de aanwezigheid van natuurlijke hulpbronnen zoals geschikte landbouwgrond, watervindplaatsen, toegang tot binnenwateren, enz.

Ook in *The First Bonaireans* is deze studie-opzet, in ieder geval voor het archeologische deel, terug te vinden. Haviser geeft een overzicht van het nog vage beeld dat tot nog toe bestond van de Bonaireaanse Indianen en vult dit aan met gegevens die hij uit eigen onderzoek in het veld verkeeg. Een aanvulling, die bepaald indrukwekkend te noemen is! Niet alleen heeft hij de lijst van archeologische vindplaatsen flink weten uit te breiden en heeft hij aangetoond dat er ook op Bonaire sprake was van een archaïsche bewoningsperiode, maar ook kon hij concreet aantonen dat enkele van de 'Indiaanse rotstekeningen' op het eiland (met name bij Fontein en Barcadera) vervalsingen zijn, hetgeen eerder al door dr. Wagenaar Hummelinck werd gesuggereerd. Vervalsingen, waarvan Hasiver terecht stelt, dat zij ernstiger zijn dan de ordinaire destruktie van echte tekeningen, omdat er hier sprake is van moedwillige misleiding en manipulatie van historisch materiaal.

MULTIDISCIPLINAIR

Het zuiver archeologisch onderzoek heeft Haviser op dezelfde wijze aangepakt als destijds op Curaçao, waardoor hij in staat is vergelijkingen te trekken tussen de Indiaanse bewoning op beide eilanden. Ook op Bonaire heeft hij ervoor gekozen relatief kleine opgravingen te doen en zich meer te richten op een uitgebreid onderzoek van het vondstmateriaal en de 'site catchment' analyse.

Het ontbreken van volledige urnen of gaaf gepolijst gereedschap maakt het resultaat van zijn onderzoek voor de leek misschien minder opzienbarend, maar wie geen genoegen neemt met alleen maar een paar gebruiksvoorwerpen, komt bij Haviser uitstekend aan zijn trekken. Door niet alleen af te gaan op technieken voor het maken van gereedschap en aardewerk, overeenkomsten in de beschildering van aardewerk, e.d., maar ook te kijken naar het vóórkomen van bepaalde motieven in de rotstekeningen, Indiaanse woorden in de taal, enz. toont Haviser aan dat de Curaçaose en Bonaireaanse Indianen oorspronkelijk meer verwant waren met de Ocumarecultuur uit Oost-Venezuela en dat de tot nog toe als vaststaand beschouwde beïnvloeding door de Dabajurocultuur van latere datum is geweest. Hij maakt aannemelijk dat tussen 200 voor Christus en 500 na Christus Indianen uit de omgeving van de Orinoco en de Apure rivier via de Tocuyo migreerden langs de Venezolaanse kust en naar de eilanden.

Een andere interessante hypothese betreft de archaïsche bewoners van onze eilanden. Bekend was dat tussen 4500 en 3500 jaar geleden Curaçao bewoond werd door mensen, die het gebruik van aardewerk nog niet kenden. Onverklaarbaar was echter waarom deze cultuur op een gegeven ogenblik van het eiland verdween. Haviser heeft nu gevonden dat migratie naar Bonaire een verklaring voor deze verdwijning kan zijn: de oudste bewoning van Bonaire dateert van 3500 tot 3300 jaar terug en betreft dezelfde cultuur als op Curaçao gevonden werd...

CULTURELE ERFENIS

In *The First Bonaireans* heeft Haviser het aangedurfd om buiten zijn eigen vakgebied te treden om te proberen een link te leggen tussen aan de ene kant de kennis van de Indiaanse bewoners, zoals opgedaan uit archeologisch onderzoek, en aan de andere kant de gegevens uit historische bronnen en recent onderzoek op het sociologisch vlak. Veel onderzoekers gaan er nog zonder meer vanuit dat de Indianen op een gegeven ogenblik van de eilanden verdwenen en dat er dan ook geen sprake is van enige Indiaanse invloed op de hedendaagse cultuur. Haviser echter toont aan de hand van historische gegevens aan dat de Indiaanse bevolking in de loop der tijden opging in de Bonaireaanse en aan de hand van een serie interviews heeft hij gepeild in hoeverre verschillende leeftijdscategorieën van de hedendaagse Bonaireaanse bevolking zich van hun Indiaanse achtergrond bewust zijn. Haviser heeft niet alleen interessante gegevens ontdekt, maar vooral ook aangegeven dat er op dit gebied vanuit diverse invalshoeken nog heel wat te onderzoeken valt.

Wie belang stelt in Bonaire, haar bevolking en haar geschiedenis, (en meer in het algemeen ook van Aruba en Cuaraçao), zal aan *The First Bonaireans* veel plezier beleven. Niet alleen omdat Haviser zijn vak tot in de puntjes beheerst, maar ook omdat hij de gave heeft om zijn enthousiasme voor de geschiedenis en zijn liefde voor onze eilanden op de lezer over te brengen.

Jay B. Haviser THE FIRST BONAIREANS, Reports the Archeological-Anthropological Institute of the Netherlands Antilles, No. Curaçao, 1992.

Meningen verdeeld over aansluiting partijen

Evangelisch politiek front Latijns Amerika lijkt op til

BUENOS AIRES - De Latijnsamerikanen die zich bekeerd hebben tot wat de "Evangelische kerken" worden genoemd, overwegen zich met de politiek te gaan bemoeien. Hun aantal wordt op dit ogenblik geschat op veertig miljoen mensen. Hun aantal neemt echter nog steeds toe. Bij deze "Evangelicals" leeft ook de gedachte bepaalde politieke activiteiten te coördineren. Daartoe heeft men onlangs al een regionaal orgaan opgezet.

Onder deze groep van uiteenlopende kerkelijke pluimage bestaat geen eenstemmigheid over de zin van het opzetten van bijvoorbeeld een partij of over de vraag of het niet zinvoller is om zich aan te sluiten bij reeds bestaande organen of organisaties. Feit is wel dat in Evangelische kringen steeds meer de overtuiging terrein wint dat het belangrijk is te gaan deelnemen aan de politiek. "De participatie van de Evangelische christenen in de nationale politiek van elk land afzonderlijk van Latijns Amerika wordt verwelkomd. Dit is efficiënt voor zover het een manier is om zijn roeping tot dienstbaarheid tot uitdrukking te brengen, waarmee de liefde voor de macht wordt overwonnen door de macht van de liefde en wel op elk niveau van het politieke leven. Zo staat te lezen in de verklaring welke werd opgesteld bij gelegenheid van de oprichting van de Latijnsamerikaanse unie van Evangelische christenen in de politiek (ULEP). De oprichtingsvergadering was enige tijd geleden in de Argentijnse hoofdstad.

NIET EENSGEZIND

e ULEP waren ruim zestig Evangelische leiders aanwezig die al politiek actief zijn in deze regio en wel in zestien verschillende landen. Onder hem bevond zich Carlos Garcia Garcia, die onlangs door het rompparlement van Perú tijdens een vergadering in de clandestiniteit tot president van Perú werd uitgeroepen. Ook was present de onder-minister van Binnenlandse zaken van El Salvador Jorge Martinez, evenals parlementsleden uit Brazilië, Perú, Guatemala en Bolivia naast vakbondsleiders en hoge functionarissen uit de ambtelijke wereld en de oprichters van een Evangelische partij in verschillende landen.

De Baptistische pastor Rene Padilla, die secretaris is van de Latijnsamerikaanse theologische broederschap, verklaarde tegenover het Amerikaanse persbureau Associated Press dat er tijdens de vergadering in Buenos Aires geen eensgezindheid bestond over noodzaak tot oprichting van specifiek godsdienstige partijen. Er waren er die van mening waren dat de tijd is aangebroken om eigen politieke partijen op te richten. Onder hen waren de mensen van de Christelijke onafhankelijkheidsbeweging uit Argentinië. Maar er gingen ook stemmen op die zich daar fel tegen keerden, waarbij men zich in het algemeen uitsprak tegen het systeem van godsdienstige partijen. Die voelden meer voor de mogelijkheid dat militairen in de partijen worden opgenomen. Men ging echter niet dieper op dit onderwerp in. In feite wordt de discussie gewoon voortgezet maar op een lager pitje.

ERG ACTIEF

Hoe dan ook: deze kwestie van eigen Evangelisch-christelijke partijen is zeker een zaak met haken en ogen in een continent dat formeel tot voor kort geheel katholiek was. Van de kant van de Rooms-katholieke kerk heeft de hierarhie zich al herhaaldelijk bezorgd getoond over de opkomst van het protestantisme, en dan met name de fundamentalisten via wat men noemt de nieuwe kerken. Deze zijn erg actief bij het winnen van zieltjes. Officieel wordt dit aangeduid als het proselitisme. Daarbij maakt men goed gebruik van de moderne electronische mogelijkheden.

Volgens de statistische gegevens is de situatie op het ogenblik zo dat in Guatemala 35 procent van de bevolking tot de Evangelische kerken behoort. In Nicaragua is dat het geval met twintig tot 25 procent van de bevolking. In El Salvador heeft 21 procent van de mensen gekozen voor de Evangelische kerken. In Chili is dit het geval met een-vijfde deel van de Chilenen. In Brazilië heeft dertien procent van de mensen de kathlieke kerk de rug toegekeerd. In Panamá deed vijftien procent van de Panamezen dit. In Bolivia is bija een tiende deel van de mensen Evangelisch georiënteerd. In Perú en Colombia bekent acht procent der mensen zich voor de Evangelicals. In Venezuela acht zeve, procent der mensen zich Evangelisch en in Mexico is dat met vijf procent der ingezetenen het geval.

SPECTACULAIR

In Argentinië waar het katholicisme tot heden toe de officiële staatsgodsdienst is, noemt men de Evangelische voortgang "spectaculair". Opmerkelijk was de grote opkomst voor de Evangelisatie-bijeenkomsten van de Amerikaanse predikant Billy Graham die vijf maal een vol stadion boekte. Er bestaat echter geen officieel gegeven over de omvang van de Evangelische kerken. De schatting is dat vijf procent der Argentijnen tot een Evangelische kerk behoort. Van Evangelische zijde wees men er in Buenos Aires wel op dat de regering wonderlijk genoeg niets loslaat over de gegevens welke bij de laatste volkstelling zijn verzameld met betrekking tot de godsdienstige vragen. Blijkbaar wilde men niet dat bekend werd hoezeer de Evangelische kerken in omvang waren toegenomen.

De Christelijke onafhankelijke beweging heeft dit jaar om officiële erkenning gevraagd en wel als politieke partij. De kiesraad heeft deze beweging echter genegeerd, waarbij men zich beriep op formele gronden. De leiders ervan zijn van plan door te zetten en proberen de bij de wet voorgeschreven richtlijnen op te volgen en na te komen. Men zal blijven aandringen op erkenning als partij.

Padilla heeft begrepen dat men in Bolivia bijvoorbeeld ook tot het besluit is gekomen om als politieke partij te gaan optreden vanuit de Evangelische beginselen. Consensus zou hierover ook bestaan in Chili, Panamá en El Salvador. HIj wilde niet verder hierop ingaan.

ROL STEMBUS

Volgens de Oecumenische perdienst hebben de Evangelischen in Perú een heel belangrijke rol gespeeld bij de verkiezing van de huidige president Alberto Fujimori. Deze heeft zich ondertussen ontwikkeld tot een semidictator die wil regeren zonder parlement. Fujimori heeft indertijd om zijn partij Cambio 90 erkend te krijgen een beroep gedaan op de Baptisten om vijftigduizend handtekeningen los te krijgen welke voor die erkenning nodig waren. De Evangelische kerken sprongen bij en binnen de korste keren had Fujimori het benodigde aantal handtekeningen verzameld. Het werden er zelfs een half miljoen. De vicepresident die inmiddels in ongenade is gevallen bij Fujimori is een van de grote mannen van ULEP. Het secretariaat daarvan werd toevertrouwd aan de onderminister Martinez van El Salvador.

In de oprichtingsakte van ULEP heet het dat men een "theologie van de macht wil gaan uitwerken welke "Latijnsamerikaans is in zijn wortels en uitwerking". Dit houdt volgens Padilla in dat men probeert te begrijpen als christenen, wat we toch zijn, waar de macht ligt in de maatschappij. Soms gebruikt men deze macht te eigen nutte. Een zorg van hen die bij deze vergadering aanwezig waren, bestond er uit dat men deze macht niet voor zichzelf aanwendt, maar ten dienste van de medemens.

UITEENLOPEND

Padilla wees er op dat de politiek-Evangelische vergadering werd bijgewoond door mensen met een uiteenlopende achtergrond. Daar waren er die het ideologisch pluralisme aanhangen maar ook conservatieven, maar ook politiek gematigde figuren, aanhangers van het Nicaraguaanse Sandisme en militanten van de Arbeiderspartij van Brazilië die links georiënteerd zijn.

Boven hun verschil van mening over politieke opvattingen uit waren de deelnemers nagenoeg het wel in de kern met elkaar eens, waar het namelijk ging om de Evangelische waarden, zo verklaarde Padilla die Ecuadoraan van geboorte is, maar die al tientallen jaren in Argentinië woont.

Het idee om politiek gezamenlijk op te trekken vanuit Evangelisch oogpunt werd niet gedragen door verschillende voortrekkers van wat in de wandeling heet de "historische protestantse kerken" zoals de Baptisten, de Lutheranen en de Anglicanen. Toen de organisatoren van MCI in Argentinië de statuten bekend maakten van hun organisatie, waaraan men van Baptistische zijde in Argentinië zijn steun gaf, verhieven twee bekende bisschoppen hun stem om kritiek te leveren op dit initiatief.

De Evangelisch- Methodistische bisschop Aldo Etchegoyen merkte toen op dat hij de deelname van een christen aan het politieke leven waardevol en belangrijk acht, maar dat ik niet de oprichting steun van een politieke partij van de kant van christelijke vertegenwoordigers. Rodolfo Reinich, bisschop van de Evangelische kerk van Rio de La Plata, was de mening toegedaan dat de kerk het recht heeft deel te nemen aan het politieke leven, maar dit betekent niet dat men uiteidelijk een en ander moet vertalen in het steunen van een bepaalde politieke partij.

Een gunstige mening over deze materie werd gegeven door dominee Carlos Caramutti, de uitvoered secretaris van de Baptisten-kerk van Argentinië. Hij verklaarde ronduit dat "wij de oprichting van een christelijke politieke partij steunen, want de Evangelische christenen worden beschouwd als tweede rangsburgers. Wij hebben dezelfde verplichtingen, maar ook dezelfde rechten. Waarom zouden we dan geen toegang moeten krijgen tot de politieke ambten? Caramutti doelde hierbij op de grondwetsclausule welke eist dat de president en de vicepresident tot de katholieke kerk behoren. Diezelfde grondwet schrijft verder nog voor dat de katholieke kerk ook de staatskerk is.

De reactie van katholieke zijde was genuanceerd. Mgr Gerardo Farrel, die secretaris is van de commissie voor de sociale pastoraal van de Argentijnse bisschoppenconferentie, maakte duidelijk dat een groep religieuze leiders op persoonlijke titel leken kunnen aanraden zich in te zetten in het politieke leven van zijn land. Maar een kerk als zodanig, als instelling, moet politiek en religie niet met elkaar vermengen. Aldus de bisschop.

De bisschop van Moron, mgr Justo laguna, zei dat het echt betreurenswaardig lijkt waneer een priester of een pastor ophoudt herder te zijn van allen door zich als de vader van een bepaalde groep te doen kennen. Er ligt een tegenstrijdigheid, aldus deze bisschop, tussen de godsdienstige bediening en het feit dat men politiek-actief wil zijn. Die twee taken zijn nooit verenigdbaar met elkaar.

GEORGE BUSH
...simplistisch...

RIO DE JANEIRO - Braziliaanse Tucanos indianen voerden een ceremoniële dans uit bij de opening van de Internationale conferentie van Inheemse bevolkingen die deze week werd gehouden. Tijdens de conferentie werd door de indianen een document opgesteld dat gepresenteerd zal worden op de Wereld Milieu Conferentie welke van 3 t/m 14 juni a.s. in Rio de Janeiro plaatsvindt.

Bisschoppen houden vast aan kritiek op regering

Buenos Aires: episcopaat niet goed op de hoogte

BUENOS AIRES - Een deel van de katholieke kerk van Argentinië heeft zijn aanvallen op het socio-economisch beleid van president Carlos Menem en zijn regering voortgezet. Dit gebeurde niet lang nadat de regering had verklaard dat de kritische bisschoppen het slachtoffer waren geworden van onvoldoende informatie.

De bisschop van de stad Moron, mgr Justo Laguna, gaf als zijn mening dat de werkelijkheid niet over het hoofd gezien mag worden. De bisschop van het noordelijk gelegen La Rioja waar Carlos Menem werd geboren, mgr Bernardo Witte, liet weten dat hij met droefheid moest vaststellen dat de "onmetelijke meerderheid van de gelovigen, dat wil zeggen, de armen, nog steeds moeten lijden onder de gevolgen van de huidige situatie. De uitlatingen van deze prelaten werden gedaan in de marge van de jaarlijkse vergadering van de Argentijnse bisschoppenconferentie.

Ik wil niet in discussie gaan treden met de bisschppen, heeft president Menem verklaard. Deze noemde geen namen, ook niet van de bisschoppen-delegatie welke hij had ontvangen. HIj vermeldde niets van deze gebeurtenis. De Argentijnse president zei dat hij de waarde en de taak onderkent van de kerk en het door de bisschoppen gedane werk. Maar de werkelijkheid is totaal tegengesteld aan wat zij zeggen, zo meent Menem. Het hindert mij wanneer men een oordeel velt zonder over de noodzakelijke informatie te beschikken, zo klaagde hij.

De eerste kritiek op het Argentijnse socio-economische beleid kwam van niet minder dan paus Johannes Paulus II die onlangs bij het in ontvangst nemen van de geloofsbrieven van de nieuwe ambassadeur Francisco Trusso bij de Heilige Stoel opmerkte dat Menems regering de situatie van de armen niet over het hoofd mag zien. Dit werd in de Argentijnse hoofdstad hoog opgenomen.

ZIELENHEIL

Dit was voor de minister van Economische zaken Domingo Cavallo aanleiding op te merken dat de bisschoppen dan wel veel mogen weten van het zielenheil van de gelovigen, maar over de economische situatie blijken zij niet zo goed te zijn geïnformeerd, zo meent de bewindsman. Tijdens een persconferentie onthulde hij dat de salarissen verleden jaar, wat betreft hun koopkracht, met 22 procent zijn vooruitgegaan. Alleen een indrukwekkende verhoging van het salaris maakt de ongebruikelijk grote toename van het vleesgebruik, melk, kippen en het kopen van tv- toestellen, auto's verklaarbaar, zo verweerde hij zich.

Het Amerikaanse persbureau AP wijst er op dat de laatste maanden een relatief economisch evenwicht werd bereikt, wat het gevolg is onder meer van de vermindering van het begrotingstekort, van de toestroming van 6,6 miljard dollar als gevolg van de overgang van een aantal staatsbedrijven in particuliere handen in de voorbije 21 maanden en verder van het bedwingen van de inflatie tot 84 procent in 1991 in vergelijking met 1.3498,8 procent in 1990, terwijl de inflatie over de eerste drie maanden van 1992 uitkwam op 30,1 pocent.

Nieuwe encycliek over morele orde

ROME - De nieuwe encycliek van paus Johannes Paulus II krijgt de naam Veritatis splendor (De pracht van de waarheid). Hij handelt over de morele orde.

In 1987 onthulde de huidige paus zijn voornemen tegenover een aantal theologen die bij hem op bezoek waren, over het schrijven van deze encycliek. Dit gebeurde bij gelegenheid van het tweede eeuwfeest van de dood van St Alphonsus Ligouri, doctor in de godgeleerdheid en patroon van de moraaltheologen. Zo bevestigde de voorlichter van het Vaticaan, Joaquin Navarro-Valls.

De encycliek is door de paus in het Pools geschreven en moest daarna in het Latijn worden vertaald. In deze nieuwe pauselijke rondzendbrief wijdt hij aandacht aan de fundamentele doeleinden van de morele orde en geeft hij antwoord op de grote vragen over het geluk van de mens en de plichten van de mens. Op het programma voor later staat een brief over de verdediging van het menselijke leven.

BOGOTA - Van kerkelijke zijde in Colombia werd weliswaar positief gereageerd op het verzoek van de Colombiaanse regering om te bemiddelen in de stagnerende dialoog tussen het verzet en de overheid om te komen tot een vredesverdrag. Het gesprek heeft na twee maanden niets opgeleverd dan de afspraak om in oktober weer aan tafel te gaan zitten. De guerrilla-activiteitten gaan onverminderd door.

Als adviseur voor vredeszaken van de Colombiaanse president bevestigde Horacio Serpa Uribe eerder officieel het verzoek van de regering in Bogotá. Serpa Uribe had als adviseur het schriftelijke verzoek gericht aan mgr Pedro Rubiano als voorzitter van de Colombiaanse bisschoppen-conferentie. In deze brief vroeg Serpo Uribe of het episcopaat een afgevaardigde wilde sturen naar Mexicostad om daar contact op te nemen met de onderhandelaars van de Colombiaanse guerrilla-groepen.

Ratzinger over nieuwe economische wereldorde:

Vaticaan is niet onder indruk geesteskind Bush

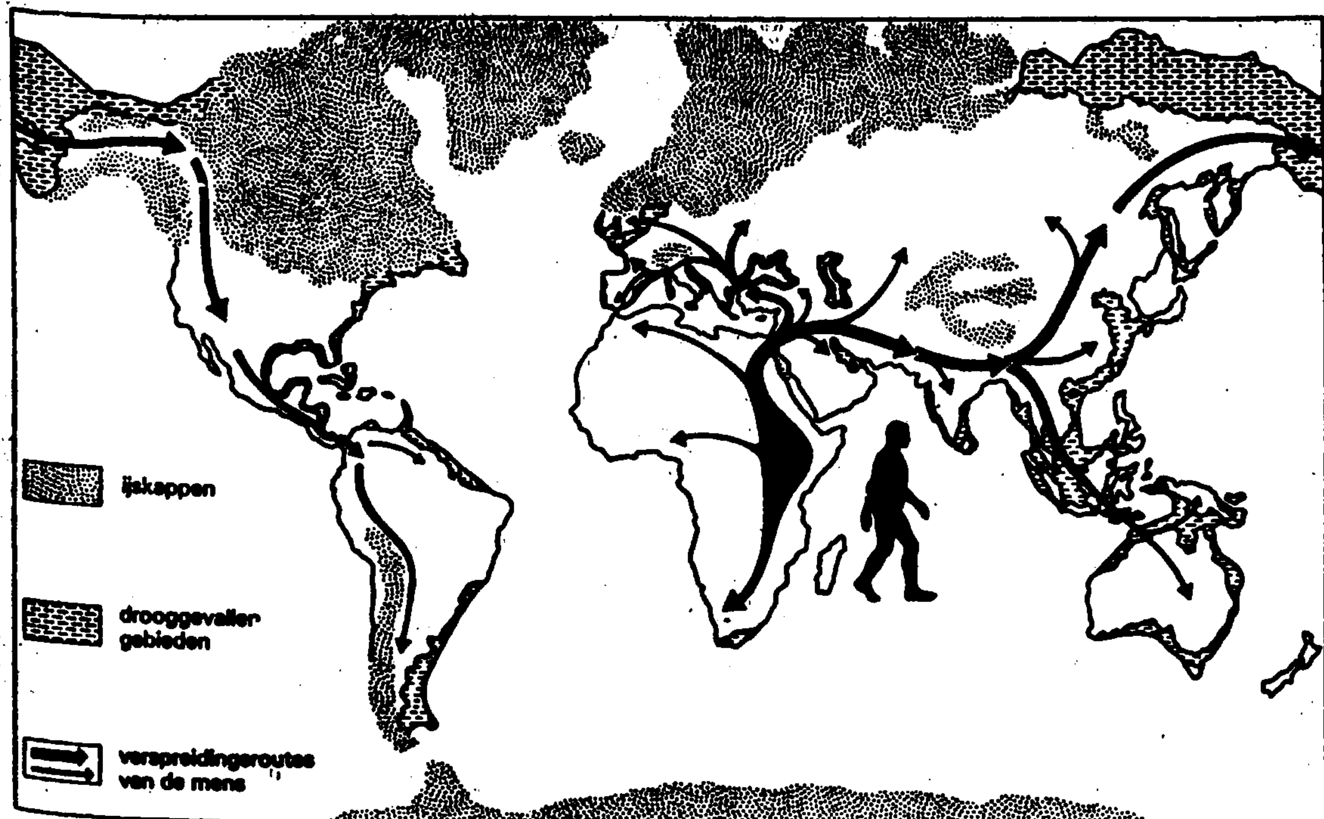
VATICAANSTAD - In het Vaticaan is men niet onder de indruk van het geesteskind van president George Bush: De nieuwe economische orde. Dit ondanks de prachtige omschrijving van wat dit allemaal zou kunnen betekenen. Dit liet kardinaal Joseph Ratzinger weten.

De opvatting van Bush is gewoon simplistisch en riskant, vindt hij.

Zoiets leidt al gauw tot overheersing door de Verenigde Staten, aldus Ratzinger. In een interview met het blad Avvenire merkte de kardinaal die hoofd is van de Vaticaanse congregatie voor de Geloofsleer op, dat het volgens hem een overdrijving moet zijn geweest van Bush toen hij vlak na afloop van de Golf-oorlog constateerde dat er een nieuwe internationale orde was ontstaan.

Hij had een beetje ernstiger moeten zijn, zo vindt kardinaal Ratzinger. Het is inderdaad nodig een nieuw evenwicht en internationale coördinatie te vinden. Maar het is helemaal hard nodig dat men niet in de bekoring valt van de hegemonie.

De nieuwe wereldorde bestaat nog steeds slechts op papier, omdat niemand precies weet hoe men zo'n internationale wereldorde eigenlijk moet opbouwen. Ik zeg dit met volledige eerbied voor de belangrijke bijdrage welke de VS hebben geleverd bij de ontwikkeling en de vrede in de wereld.

Is elektriciteit ook al niet meer te vertrouwen?

VANUIT DE elektriciteitscentrales waaiert 4000 kilometer hoogspanningskabel majestueus uit over Nederlands landschap, duikt de grond in en dringt huis en bedrijf binnen om elektrische staafjes: de broodroosters, mixers, waterbedden, scheerapparaten, televisie, koffiemolens enz, aan te drijven. Energie uit de muur. Handiger kan het niet, schoner ook niet, maar is het ook veilig?

In 1979 publiceerden de Amerikaanse onderzoekers Nancy Wertheim en Ed Leeper een opzienbarend rapport. Kinderen die dicht in de buurt van hoogspanningsleidingen wonen, zo concludeerde het tweetal, hebben een twee keer zo grote kans op het krijgen van leukemie als andere kinderen.

Daarmee was in Amerika de boot aan. Er volgde onderzoek op onderzoek naar de mogelijke schadelijke werking van elektro-magnetische straling op onze gezondheid. In 1990 schijnt het Amerikaanse Milieubureau (EPA) zelfs op het punt te hebben gestaan om deze straling te classificeren als 'potentieel kankerverwekkend'. Niet mis. In 1991 vroeg de minister van VROM 'gelet op de groeiende ongerustheid' de Gezondheidsraad om een rapport. Dit rapport is uit en de belangrijkste conclusie is dat niets er op wijst dat dit soort straling in huis of bedrijf 'een nadelige invloed heeft op de gezondheid'. Is daarmee de kous af? Niet helemaal. Wanneer een elektrische stroom door een draadje loopt, dan worden rond die draad twee velden opgewekt: een elktrisch veld en een magnetisch veld. Omdat we overal omringd zijn door elektrische leidingen, staan we dus voortdurend aan beide velden bloot. Daar is op zich niks onnatuurlijks aan. Elektriciteit is een gewone natuurkracht (denk aan de bliksem) en zonder het aard-magnetisch veld zouden we bij gebrek aan kompas nooit Amerika hebben ontdekt.

Maar sinds honderd jaar zijn daar ook nog de elektromagnetische velden bijgekomen die we opwekken om onze elektrische staafjes te laten draaien. Al die apparaatjes werken op wisselstroom met als gevolg dat de 'technische', door mensen opgewekte elektro-magnetische velden vijftig keer per seconde aanzwellen en afnemen.

Dat is nieuw, want in de natuur bestaat voornamelijk gelijkstroom. Wisselstroom wekt, zoals dat heet, Extreem Laag-Frequente Elektro Magnetische velden op, ELP EM velden, waar je eigenlijk nooit helemaal aan kunt ontsnappen. Nu kan men elektrische velden nog redelijk afschermen, maar dat lukt met magnetische velden stukken minder. Iemand die dertig meter van een hoogspanningskabel woont, staat voortdurend aan een magnetisch veld van 5 micro Tesla bloot. Bij scheren kan die waarde variëren van 5 tot 1000 micro Tesla, een elektrische deken is goed voor 0,5 tot 2,5 micro Tesla en een kleuren-tv stelt je op twee meter afstand bloot aan 0,01 tot 0,1 micro Tesla. Hoe dichter bij de broon hoe meer magnetisch veld; ga je weg van de bron dan neemt het veld pijlsnel in sterkte af.

Nu zijn er grofweg drie manieren waarop wetenschappers kunnen vaststellen of iets schadelijk is. Handig, maar niet per sé noodzakelijk, is een theoretische verklaring. Dus: hoe zouden elektro-magnetische velden kanker kunnen veroorzaken. Dat weet men niet. De velden hebben in ieder geval te weinig energie om ons erfelijk materiaal kankerverwekkend te laten veranderen. Wel is vastgesteld dat vooral het magnetisch veld van enige invloed is op het transport van Calcium-ionen in de zenuwcellen, maar ook dat zou een eventueel verhoogde kans op kanker niet kunnen verklaren. Dan heb je de proeven 'in vitro', de laboratoriumproeven waarbij men losse lichaamscellen blootstelt aan fikse elektrische dan wel magnetische velden. Deze proeven spreken elkaar zo tegen (dan vindt men wel iets, en de volgende wetenschapper vindt in het geheel niets) dat die geen enkele uitspraak rechtvaardigen. Bovendien hebben laboratorium-proeven een beperkte waarde.

Blijft over het epidemiologische onderzoek.

Dat gaat zo. Men neemt een groep mensen die in de buurt van hoogspanningsleidingen wonen, en vervolgens gaat men na of bij deze mensen inderdaad ziekte, en dan vooral kanker, vaker voorkomt. Nancy Wertheim en Ed Leeper vonden in 1979 zo'n verband: kinderen zouden als gevolg van die velden vaker leukemie krijgen. Bij volwassenen stelde ze in 1982 ook al een verband tussen EM-straling en kanker vast, en in Zweden kwam men in dat jaar tot dezelfde conclusie. Maar het geeft wel te denken dat vrijwel al het enge onderzoek uit één koker (die van Wertheim) komt. Daarbij is haar onderzoek zeer bekritiseerd. Zo rekende de onderzoeker Savitz haar cijfers nog eens door en kon weinig verband vinden tussen hoogspanning en leukemie bij kinderen. Hij vond wel een sterkere relatie met rokende ouders en in de buurt van die kinderen rondrazend verkeer.

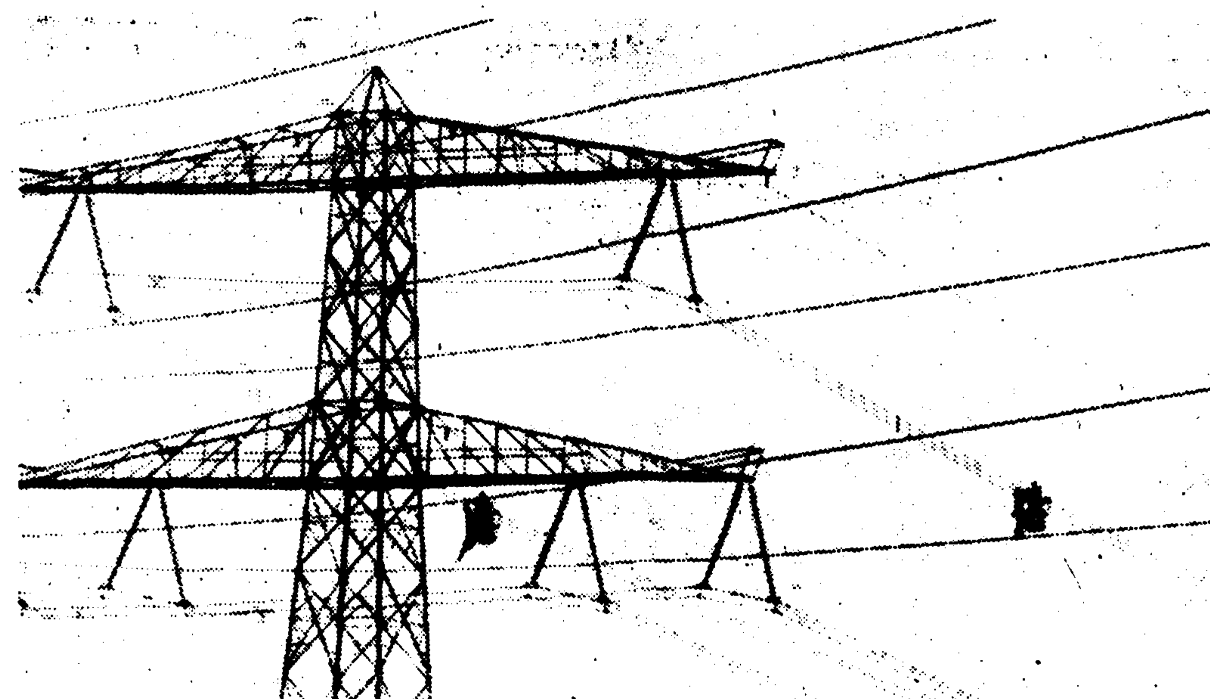
Bovendien kon onderzoek op onderzoek Wertheims bevindingen niet bevestigen. Ene Fulton kon in 1980 geen enkele relatie vinden, de Nederlander G. Schreiber van de Rijksuniversiteit Limbur lukte dat in 1990 ook niet, net zo min als de Engelse onderzoekers in 1991.

Elektrische dekens, die een niet gering magnetisch veld opwekken en dat zolang de slaap duurt, zijn in 1989 vrijgesproken van het veroorzaken van leukemie, testiscarcinoom en borstkanker. Die tegensprekende resultaten zijn niet zo vreemd. Het gaat om een minieme kans, en zelfs als die twee keer zo groot zou zijn door elektro-magnetische straling (wat niemand nu gelooft), gaat het nog steeds om twee keer een minieme, nauwelijks op te sporen kans. Twee keer bijna niets blijft bijna niets.

De Nederlandse Gezondheidsraad concludeerde uit dat alles dat dergelijke straling geen nadelige invloed heeft op de gezondheid. Wel is verder onderzoek noodzakelijk. Want al is elektromagnetische straling niet merkbaar schadelijk, men zou toch graag willen weten wat die straling precies in het lichaam teweeg brengt.

Nederland staat daarin niet alleen. Ook Amerika (waar men twee jaar terug het publiek nog afraadde om op elektrische dekens te slapen) is men nu om. En vorige maand liet Sir Richard Doll - vermaard epidemioloog en voorzitter van de Engelse Adviesraad voor Niet-ioniserende Straling - weten dat er geen relatie is tussen elektrische apparaten en kanker.

"Het bewijs daarvoor is te zwak en laat geen enkele conclusie toe", aldus Sir Richard in de Engelse krant *The Independent* enige tijd geleden.

Wonen dicht bij hoogspanningsleidingen is niet schadelijk voor de gezondheid, zo wijzen onderzoeken uit.

Kritiek op DNA-onderzoek menselijke afstamming

Zwarte Eva op de helling

= door Theo Holleman, Gelderlander =

EEN JAAR OF vijftien geleden leek de grote lijn zo'n beetje vast te staan. *Homo erectus* ontstond ongeveer 1.600.000 jaar geleden in Afrika, verliet zijn geboortegrond 600.000 jaar later en begon aan de kolonisatie van Azië en Europa. Uit deze populatie ontwikkelde zich geleidelijk overal de moderne mens. *Homo sapiens sapiens*. In paleo-antropologische kringen staat die theorie bekend als het *multiregionale* - of *Out of Africa I model*. Maar in de loop van de jaren zeventig en tachtig kwam de kla in deze gedachtengang. Nieuw gevonden fossielen zetten vraagtekens bij de veronderstelde continuïteit in de ontwikkeling. Wat vorm betreft modernere schedels werden aangetroffen in even oude lagen als primitievere exemplaren. Zelfs in veel oudere. Gegeven de theorie van een geleidelijke ontwikkeling van primitief naar modern, zou dat natuurlijk niet kunnen. Hierop volgde een wetenschappelijk debat over de ouderdomskwestie en de interpretaties van verschillen aan de fossielen. Voor een bepaalde groep onderzoekers verliep de discussie zo onbevredigend dat zij naar een alternatieve verklaring gingen zoeken. De meeste bijval kreeg de veronderstelling dat er na *Homo erectus* een tweede emigratiegolf moest hebben plaatsgevonden. Een golf waarbij *Homo sapiens sapiens* de nazaten van Homo erectus verving. Aangeduid als het *vervangingsmodel* en soms als *Out of Africa II*, had deze stroming direct de wind mee. Verfijnde dateringsmethoden: electronen spin resonantie (ESR) en thermo-luminiscentie (TL), reikten preciezer en dieper in de tijd terug. Dat leverde nieuwe dateringen op, corrigeerde oude en betekende in veel gevallen steun voor het vervangingsmodel. De aanhang van *Out of Africa II* groeide gestaag. In 1987 leek het pleit te worden beslecht. Drie Amerikaanse biochemici: Cann, Stoneking en Wilson, schreven in *Nature* dat de moderne mens, Homo sapiens sapiens, ongeveer 200.000 jaar geleden in Afrika moest zijn ontstaan en van daaruit de wereld had veroverd. Ze baseerden hun uitspraak op onderzoek aan DNA van mitochondriën, dat zijn elementjes die cellen energie leveren.

Mitochondriën blijven buiten de samenvoeging van chromosomen als ei- en zaadcel versmelten. Ze worden uitsluitend in vrouwelijke lijn overgeërfd. Mitochondriaal DNA (mtDNA) muteert in de loop van de tijd met een vaste snelheid. Dus moet mtDNA met de grootste variatie de hoogste ouderdom bezitten.

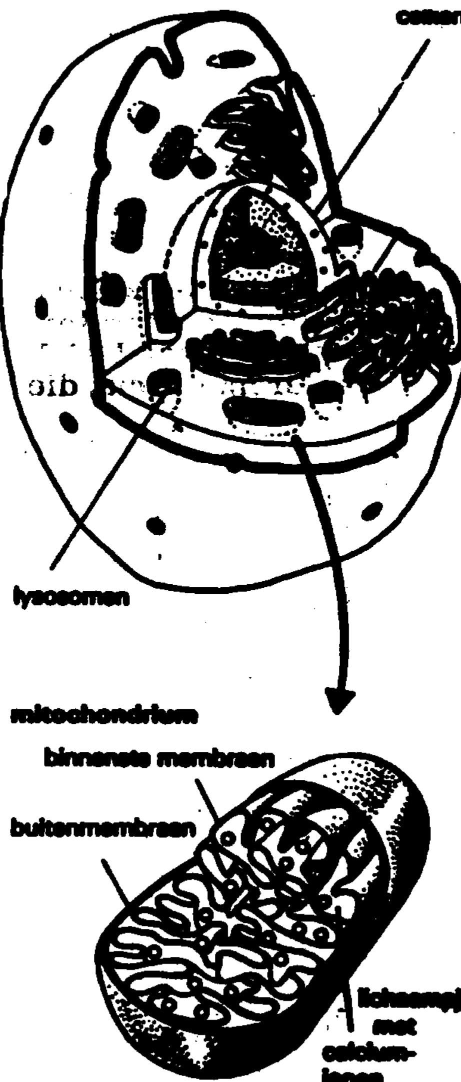
Wilson c.s. vergeleken mtDNA van verschillende bevolkingsgroepen op de wereld en vonden het oudste bij Afrikanen. In hun werelddeel moest de geschiedenis van de moderne mens derhalve zijn begonnen. Maar de onderzoekers waren verder gegaan. Ze hadden de mtDNA vergelijkingen door het computerprogramma PAUP laten omrekenen naar de verwantschappen tussen bevolkingsgroepen en hiermee stambomen laten genereren.

Aan het allereerste begin plaatsten ze een hypotethische Afrikaanse oermoeder, die in de pers al gauw de naam *Zwarte Eva* kreeg. Beredeneerde gissingen over de snelheid waarmee mtDNA muteert, de 'kloksnelheid', leverden een ouderdom op tussen 140.000 en 290.000 jaar met 200.000 als beste schatting. Het *Out of Afrika II* kamp, de vervangingsschool, juichte. En toen linguistisch (taalkundig) onderzoek niet lang daarna liet zien dat het patroon van de verspreiding van taal sterke overeenkomsten vertoonde met de vertakkingen van de genetische stamboom, was het feest compleet. Tegen dit gecombineerd geweld hadden de aanhangers van het continuïteitsmodel geen verweer.

KRITIEK

Maar nu is er kritiek gekomen uit de eigen biochemische gelederen. Een recent nummer van *Science* maakt melding van hernieuwde computeranalyses op de data van Cann, Stoneking en Wilson. De resultaten zijn vernietigend. Swoffords programma blijkt duizenden en duizenden stambomen op te leveren die allemaal naar verschillende kanten wijzen en niet exclusief naar Afrika.

De stamboom die het programma levert is, zo vond men, volledig afhankelijk van de volgorde waarin de gegevens in de computer worden gevoerd. Cann, Stoneking, Wilson trokken conclusies nadat ze honderd stambomen hadden bekeken. In hun enthousiasme zagen zij, en

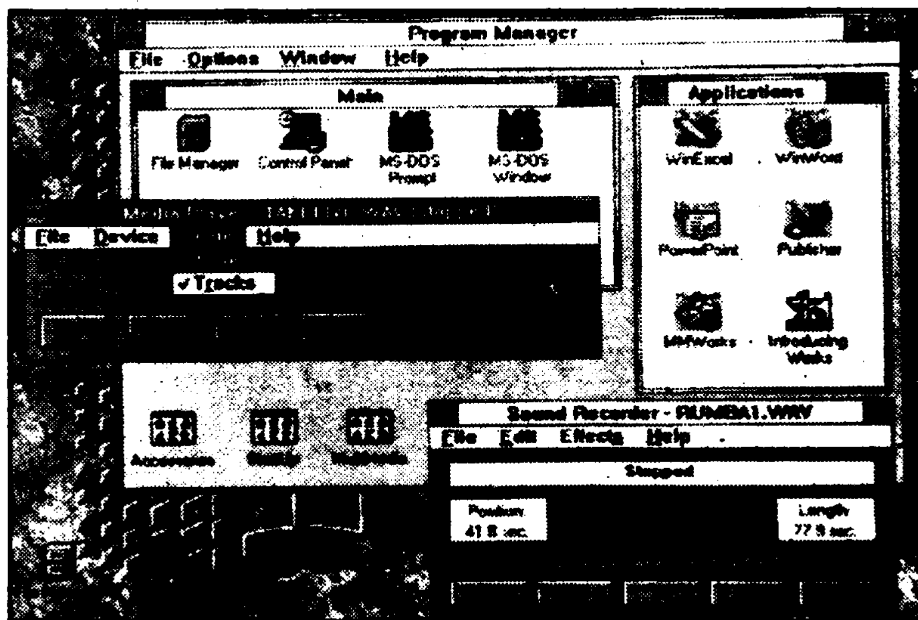
ook Swofford, deze tekortkoming van PAUP over het hoofd. Swofford heeft inmiddels het falen van zijn computerprogramma toegegeven. Stoneking schaart zich ruiterlijk achter de kritiek en Cann is nog met haar reactie aan het worstelen. Wilson overleed onlangs.

Wat moeten we nu met *Zwarte Eva*? Voorlopig kan eigenlijk alleen worden gesteld dat zij kennelijk niet met PAUP aannemelijk te maken valt. Punt uit. Meer niet. Maar afgaand op de berichtgeving in de media zou ook onze Afrikaanse herkomst in twijfel moeten worden getrokken. Dat is grote onzin. De traditionele paleo-antropologie, de 'fossielenjacht', heeft meer dan voldoende en (vooralsnog) afdoende bewijzen voor deze theorie bijeen gebracht.

En bovendien: bij alle terechte kritiek is een centrale stelling uit het verhaal van Cann, Stoneking en Wilson overeind gebleven: het Afrikaanse mtDNA is het meest gevarieerd en daarmee het oudst. In Afrika hebben dus langer mensen rondgelopen dan elders op de wereld.

Aanhangers van het continuïteitsmodel (ook al juichen zij op hun beurt) nóch de vervangingschool twijfelen aan onze Afrikaanse origine; hun geschilpunten liggen op andere vlakken.

Nieuwe Windows: sterke verbetering

MICROSOFT heeft onlangs de nieuwe versie gepresenteerd van de grafische gebruikersinterface Windows. Versie 3.1 is veel sneller dan zijn voorganger, loopt niet meer vast als de programma's die er onder draaien kuren vertonen en heeft allerlei handige nieuwigheden. Voor beginnende gebruikers heeft Windows uitgebreide hulp aan boord, in de vorm van een zogenaamde *Tutorial*.

Het programma Windows vormt op de personal computer een grafische schil rond het DOS-besturingssysteem. De gebruiker hoeft in principe niet meer in aanraking te komen met de kale systeemprompt, waarachter moeilijk te onthouden commando's moeten worden ingetikt. Die commando's voert Windows wel uit, als de gebruiker op het scherm met de muisaanwijzer aanwijst wat hij wil. Dat grafische scherm, met menu's en ikonen, is essentieel in de bediening van Windows en dat geldt ook voor de muis als aanwijs- en invoerapparaatje.

Vooral in de versie 3.0, die in 1990 op de markt werd gebracht, is Windows een success-story gebleken. Wereldwijd zijn er al bijna 10 miljoen pakketten verkocht. Honderden software-ontwikkelaars hebben programma's geschreven die speciaal bedoeld zijn om met de grafische gebruikersinterface van Windows samen te werken. Door dit succes is zelfs de ontwikkeling van het nieuwe besturingssysteem OS/2, dat de opvolger van het vertrouwde DOS had moeten worden, flink op de achtergrond geschoven, althans wat Microsoft betreft.

Windows 3.1 valt vooral op door zijn sterk verbeterde File Manager; het onderdeel van het programma dat bedoeld is voor het beheer van bestanden op harde schijf en op diskettes. Dit onderdeel is veel eenvoudiger te gebruiken dan voorheen, ook al omdat gewerkt wordt met een zogenaamde split screen, waarin bestandenlijsten en afzonderlijke bestanden in afzonderlijke deelvensters te zien en te manipuleren zijn. Ook de Program Manager is verbeterd. Zo kan er nu een zogenaamde Startup-groep worden gemaakt waarin programma's worden gezet die direct bij het opstarten van het programma in het geheugen moeten worden geladen, klaar voor gebruik.

Belangrijke vernieuwingen in het programma zijn de zogenaamde TrueType lettertypes die nu worden ondersteund en de voorziening die OLE heet: Object Linking en Embedding. Wat die lettertypes betreft: standaard wordt een zogenaamde schaalbare fontset meegeleverd; lettertypes die zowel op het scherm als op de uiteindelijke afdruk op papier met hoge kwaliteit worden weergegeven. Die lettertypes zijn moeiteloos in vrijwel elke gewenste grootte te gebruiken.

OLE is een voorziening die er voor zorgt dat in bijvoorbeeld een tekstdocument onderdelen kunnen worden opgenomen, die met een ander programma zijn gemaakt. Dat kunnen tekeningen zijn, gemaakt met een tekenprogramma, of een rekenstaat, gemaakt in een spreadsheet. Met het programma waarmee die onderdelen zijn gemaakt blijft een koppeling bestaan. Door met de muis te dubbel-klikken op het element, wordt dat andere programma direct opgestart, zodat de tekening of de rekengegevens daarmee kunnen worden aangepast. Wat functionaliteit betreft lijkt het op die manier wel, alsof dat 'andere' programma een geïntegreerd onderdeel vormt van het hoofdprogramma.

Microsoft Windows 3.1 al op de markt. Gelijktijdig met de Amerikaanse versie is het programma ook in het Nederlands te koop.

EINDE KWAM NA DODELIJKE AANSLAG OP 'VRIEND' CHALBAUD

Inval op Curaçao begin van avontuurlijk leven

Revolutie zat Venezolaan Rafael Urbina in het bloed

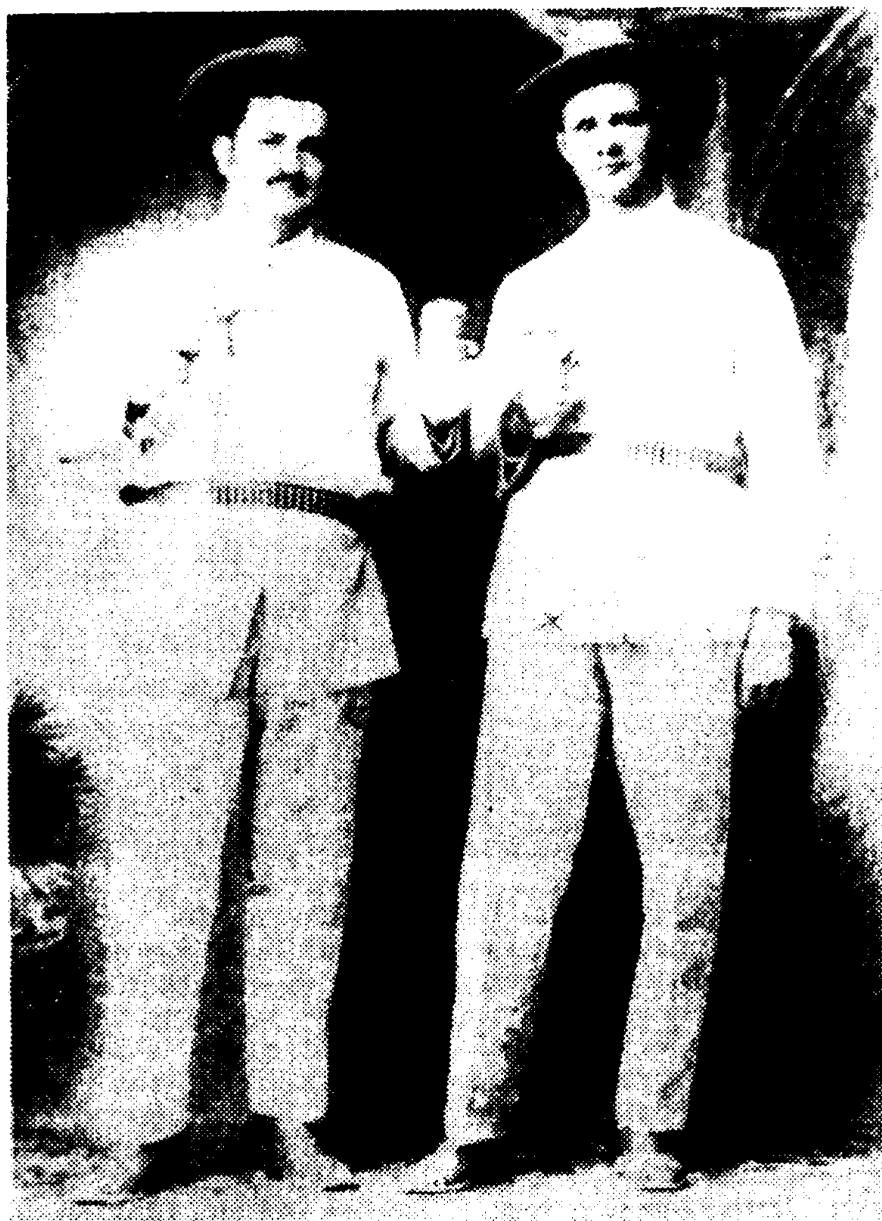
DE OVERVAL op het Curaçaose Waterfort, door de Venezolaanse rebellenleider Rafael Simón Urbina en zijn troepen op 8 juni 1929, is een van de meest bewogen gebeurtenissen uit onze geschiedenis. Helaas beperken de beschrijvingen over Urbina en zijn consorten zich tot het moment waarop zij met hun gijzelaars het eiland verlieten aan boord van het vrachtschip *Maracaibo* en met de opmerking dat daarna Urbina's veldtocht in Venezuela mislukte.
Er deden daarna de wildste geruchten de ronde: Urbina zou kort na zijn geslaagde overval op het Waterfort en zijn mislukte avontuur in eigen land in Coro zijn overleden. Hij zou zich schuil hebben gehouden in een klooster, maar het waren allemaal gissingen, die later onjuist bleken. Er zijn bij ons wel studies gewijd aan de Venezolaanse geschiedenis uit die periode, o.a. door dr. Jaap van Soest (*De betrekkingen tussen Curaçao en Venezuela*). Maar daarin worden de Venezolaanse interne politieke ontwikkelingen nauwelijks aangeroerd. John D. Martz en David J. Myers vermelden in hun werk *Venezuela, the democratic experience* talrijke voor een breder publiek toegankelijke historische bronnen, maar Urbina komt in dit lijvige boek niet voor. Uit materiaal verzameld bij de Academia Nacional de la Historia in Caracas, heb ik uiteindelijk archiefdocumenten aangetroffen voor deze bijdrage.

= door drs.Junness Sint Jago =

De periode van 1908 -1935 is een van de donkerste hoofdstukken uit de Venezolaanse geschiedenis. Venezuela werd geregeerd door de tiran Juan Vicente Gomez, die het land als een soort persoonlijk bezit beschouwde en voor wie politiek op de tweede plaats kwam. Als geen van zijn voorgangers was Gomez vast besloten korte metten te maken met revolutionairen die continu voor omwentelingen hadden gezorgd. Hij paste daartoe middeleeuwse methodes toe om angst en terreur te zaaien onder de bevolking. Zo zag hij er niet tegenop tegenstanders met vleeshaken door de keel op te hangen, als afschrikwekkend voorbeeld. De kerkers van Venezuela zaten vol met duizenden gevangenen die in ketenen waren geklonken. En de cellen waren zo gebouwd dat zij voortdurend onder water stonden.

OLIE

Typerend is het verhaal dat Gomez zijn eigen steden en dorpen binnenviel. Wie zich niet kon vrij kopen, werd soldaat en van het geld der 'vrijgekochten' werd het leger betaald.
Van buitenlandse inmenging had hij in tegenstelling tot b.v. zijn voorganger Cipriano Castro, weinig te vrezen. Gomez had namelijk het geluk dat er tijdens zijn bewind in het land grote olie-vondsten werden gedaan en zolang hij aan hun wensen tegemoet kwam, lieten de multi-nationals hem met rust. De aardolie bracht niet alleen de buitenlandse maatschappijen grote rijkdom, een aanzienlijk deel verdween ook in de zakken van Gomez en zijn familie. Gomez stierf op 77-jarige leeftijd een natuurlijke dood en ofschoon hij nooit getrouwd was, liet hij tussen de 80 en de 90 kinderen achter.

Rafael Simón Urbina (links) en Antonio Machado (rechts) die op 8 juni 1929 het Curaçaose Waterfort overvielen en met wapens, munitie en gijzelaars (onder wie gouverneur Fruytier) naar Venezuela voeren om tegen president Vicente Gomez te rebelleren.

Tijdens het schrikbewind van Gomez was er maar een serieuze poging ondernomen om hem omver te werpen en wel door Rafael Simón Urbina die daarvoor in 1929 naar Curaçao ging om daar de benodigde wapens te halen. Een strop voor Urbina was dat de wapenvoorraad in het Waterfort veel kleiner was dan hij had gedacht en dat er grote partijen losse flodders tussen de munitie zaten.

Na de dood van Gomez gingen de gevangenissen open. De ketens werden bij tonnen in zee geworpen en het volk vierde feest. De opvolger van Gomez, generaal Eleazar Lopez Contreras, wiens studie in Parijs door Gomez was bekostigd, had uit Europa enkele verlichte denkbeelden meegebracht. Hij volgde daarbij enigszins het voorbeeld van de Mexicaanse president Cárdenas. In 1941, twee jaar voor het einde van zijn bestuurstermijn, droeg hij de macht vrijwillig over aan de gewezen minister van Oorlog, generaal Isaias Medina Angarita die tot 1945 aan het roer bleef.

STILTE

Na 1929 heeft er ruim 21 jaar een opvallende stilte geheerst rond de notoire Urbina. Een stilte die in 1931 werd onderbroken door een serie artikelen over hem in de Venezolaanse pers. Urbina bleek namelijk wederom door middel van een invasie te hebben geprobeerd de president te verdrijven. Ook nu maakte hij daarbij gebruik van een vrachtschip, namelijk van het onder Mexicaanse vlag varende s.s. *Superior* waar hij in tegenstelling tot in 1929 op een meer legale wijze was aangekomen. De aktie, die plaats vond op 12 oktober 1931 verschilde op andere belangrijke punten van die van '29. Ditmaal deden er slecht een handjevol Venezolanen aan mee. De rest van het opstandelingenleger bestond uit Mexicaanse huurlingen. Hoe Urbina aan wapens en geld kwam, wordt niet vermeld.

In en rond de havenstad Coro, niet zover van onze kust, werd een hevige veldslag geleverd, waarbij niet minder dan 150 regeringssoldaten om het leven kwamen. Cijfers van slachtoffers van de kant van de aanvallers zijn niet bekend. Ook Urbina's moeder zou tijdens de strijd in Coro om het leven komen. Haar huis in Caracas werd in brand gestoken door onbekenden (vermoedelijk de geheime politie van Gomez) en zij kon niet tijdig ontsnappen. De door Urbina verlangde steun van de bevolking bleef uit, waardoor de strijd al na enkele dagen in zijn nadeel werd beslist. Wat er met Urbina en zijn troepen daarna gebeurde is niet bekend. Er deden de wildste geruchten de ronde, zoals b.v. dat Urbina en zijn Mexicaanse huurlingen binnen de muren van de gevangenis standrechtelijk zouden zijn gefusilleerd. Maar op 19 december 1931 verscheen er in de kranten van Caracas een opzienbarend bericht afkomstig van de presidentiële woordvoerder. Er werd bekend gemaakt dat het staatshoofd had besloten een algemeen pardon uit te vaardigen voor de zich in verzekerde bewaring bevindende Rafael Simón Urbina en zijn mannen. De rebel en zijn huurlingen zouden dezelfde avond nog aan boord mogen gaan van de *Superior* om het land te verlaten. Merkwaardig, want jarenlang stond er een prijs op het hoofd van de beruchte Urbina. Het vermoeden bestaat dat Gomez weer een of andere slimme *deal* had gemaakt, ditmaal met de eigenaar van de *Superior*, een Mexicaanse scheepsmagnaat over wie het gerucht ging dat hij van alles gedaan kreeg door met geld te smijten.

VEROORDEELD

Na de dood van Juan Vicente Gomez in 1935, maakte Urbina deel uit van de massa Venezolaanse bannelingen die naar hun vaderland terugkeerden. Al snel werd hij een gerespecteerd man in overheidskringen. Begin 1945 wist hij het zelfs te brengen tot gouverneur van de Amazonas. Maar pech bleef de rebel volgen, want kort na deze goed betaalde benoeming werd president Medina afgezet en was hij zijn baan weer kwijt.
De voorlopige regering Bethencourt liet enkele dagen na de staatsgreep rechtsvervolgingen instellen tegen zijn twee voorgangers (Gomez en Medina) en een groot aantal regeringsambtenaren die onder hen gediend hadden, onder wie ook Urbina. Hij werd door de rechter veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf i.v.m. 'ongeoorloofde speculaties'. Na zijn vrijlating veroverde hij langzaam weer een vertrouwenspositie in regeringskringen en in 1950 stond hij zelfs bekend als een goede vriend van president Carlos Delgado Chalbaud, een kolonel die door een staatsgreep president Romulo Gallegos, aan de macht was gekomen. Enkele weken vóór zijn gewelddadige dood, heeft Chalbaud nog als peetoom gefungeerd voor één van Urbina's kinderen. Wat Urbina toen voor de kost deed, is niet bekend. Eén ding staat vast, zijn revolutionaire ideeën had hij nog steeds.

Op de avond van 13 november 1950 hadden samenzweerders onder leiding van Urbina staan posten bij de woning van Chalbaud, die er de voorkeur aan gaf in zijn eigen huis te blijven wonen na zijn installatie tot president i.p.v. in het Paleis Miraflores. Omstreeks 9 uur verscheen de presidentiële auto in de buurt van de plek waar Urbina en zijn mannen zich verborgen hielden. Urbina hield de auto aan, hetgeen waarschijnlijk geen argwaan wekte, gezien zijn goede relaties met de president.

Meteen daarna werd de wagen van alle kanten bestormd door zwaar bewapende mannen. De chauffeur en een lijfwacht werden vastgebonden en president Chalbaud werd meegenomen naar een verderop gelegen leegstaand huis. Daar werd de president eerst afgeranseld en vervolgens in de rug geschoten. Hij stierf kort daarna in een plaatselijk ziekenhuis na door gealarmeerde militairen te zijn bevrijd.

GEDOOD

Afgaande op de officiële lezing zouden Urbina en zijn mannen ter plaatse door veiligheidsagenten zijn aangehouden. De rebellenleider zou zich daarbij hebben verzet en bij een worsteling met een bewaker dodelijk zijn gewond. Nog tien andere mannen kwamen om het leven. Andere versies van het gebeurde, zoals b.v. van het Colombiaanse radiostation 'El Universal' zeggen dat Urbina en zijn handlangers na een korte ondervraging zonder vorm van proces waren doodgeschoten. In kringen van Venezolaanse ballingen werd gesuggereerd dat de moord op Chalbaud het hoogtepunt was van een machtsstrijd tussen de bekwame kolonel Chalbaud en de eerzuchtige latere president en dictator Marcos Pérez Jiménez. Urbina zou daarbij zijn gebruikt. Marcos Pérez Jiménez liet in de ochtend van 14 november 1950 via de radio omroepen dat Chalbaud was omgekomen bij een aanslag en dat hij het presidentschap had overgenomen.

Al bij al bleef het een raadsel, hoe een man van eenvoudige komaf als Urbina aan geld had kunnen komen voor zijn (mislukte) aktie met de *Superior* in 1931. Het is aanneembaar dat hij in opdracht heeft gehandeld van financieel draagkrachtige personen. In de documentatie wordt Urbina 'beschreven als een bekwaam militair. Hij zou tijdens zijn gedurfde aktie bij Coro blijk hebben gegeven van strategisch inzicht en van moed. Dat neemt niet weg dat anderen Urbina beschouwen als een 'slap figuur die zich voor alles laat gebruiken'.

OP ZATERDAG 8 juni 1929, reden twee vrachtwagens met in totaal 45 Venezolanen het Waterfort binnen. Onder leiding van Rafael Simón Urbina en Antonio Machado gingen zij de strijd aan met het daar gelegerde garnizoen Nederlandse militairen, met als doel het veroveren van wapens om in Venezuela de dictatoriale regering van Juan Vicente Gomez omver te werpen. Urbina kende Curaçao. Hij had een tijdje gevangen gezeten in het Waterfort en had daarbij zijn ogen goed de kost gegeven. Hij wist precies waar wapens en munitie lagen en kende een aantal soldaten. De Venezolanen, bewapend met kapmessen en automatische pistolen, overrompelden het garnizoen waarbij er drie doden vielen. Urbina had versterking gekregen van op Curaçao woonachtige Venezolanen, zodat zijn 'legertje' was aangegroeid tot 150 man. Toen garnizoenscommandant Borren weigerde te capituleren, stapte Urbina naar gouverneur ir. Leonard Fruytier met het dreigement dat de Venezolanen de raffinaderij zouden opblazen als zij geen wapens kregen en vrije aftocht naar Venezuela. Fruytier gaf toe. Urbina en zijn mannen gingen aan boord van het s.s.*Maracaibo* van de Red D Line en namen als gijzelaars Fruytier, commandant Borren en nog drie militairen mee. Op zondag 9 juni keerden de gijzelaars terug. Curaçao stond in rep en roer en de Nederlandse regering nam de zaak hoog op. Gouverneur Fruytier werd teruggeroepen en vervangen door Bartholomeus van Slobbe en garnizoenscommandant Borren kreeg één dag gevangenisstraf.

Zij kosten immers handen vol geld

Belasting voor dikke mensen...

=door Jeffrey Sybesma=

ONLANGS VLOOG IK naar Miami. Gepakt en gezakt checkte ik in. 'Meneer, U heeft meer dan 20 kilo. U moet overvracht betalen!' Ok, niets aan te doen, en ik betaal netjes voor de extra kilootjes die ik te veel bij me heb. Eenmaal gezeten op mijn stoel, vroeg ik me af wie ik naast me zou krijgen. Leuk gezelschap maakt een saaie vliegtuigtrip altijd een stuk aangenamer. Langzamerhand vult het vliegtuig zich. Als een van de laatste passagiers waggelt een ontzettend dikke man, puffend en blazend het gangpad binnen. Asjeblieft niet..., maar mijn gebed werd niet verhoord. De dikke man probeert naast me te gaan zitten. Hij is zo dik dat het niet meteen lukt. "Zou u zo vriendelijk willen zijn om de armleuning even op te klappen?", vraagt hij, en kreunend perst hij zich op zijn plaats, waarbij tevens mijn stoel meteen half wordt ingenomen. Deze meneer heeft tenminste 50 kilo meer aan gewicht dan ikzelf, schiet het door me heen. Zelfs de veiligheidsgordel is te kort om zijn dikke buik te omvatten.

ZWAARGEWICHTEN

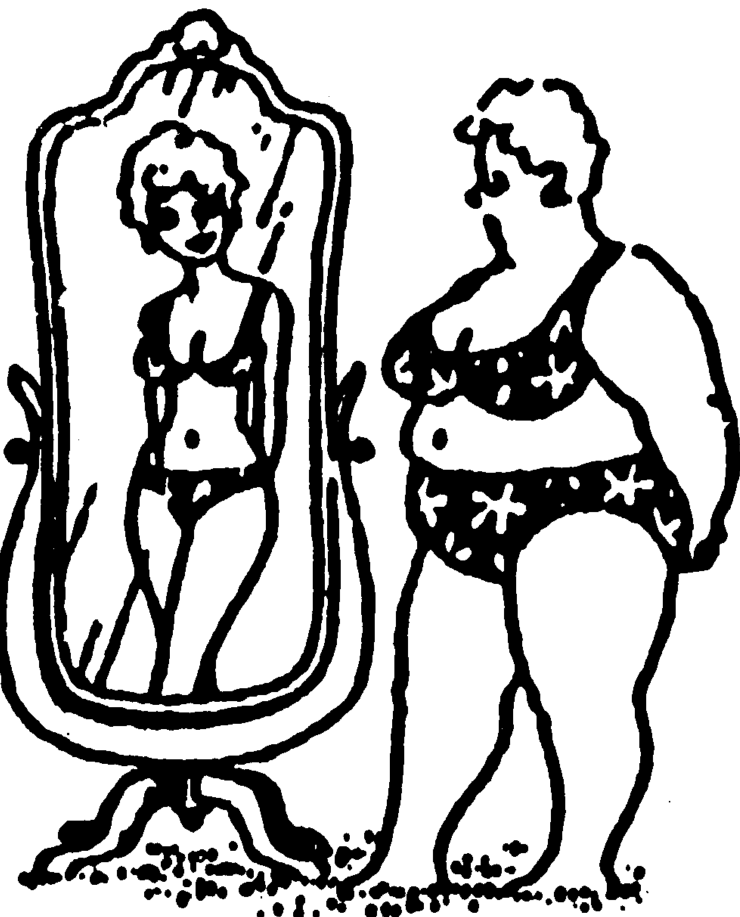
Als ik het rijtje afloop van onze politieke gezagsdragers, valt het me op dat we vertegenwoordigd worden door een paar echte zwaargewichten. Ik bedoel dit letterlijk. Het is niet moeilijk om te zien dat handelingen die enige lichamelijke aktiviteit vergen, deze mensen niet makkelijk afgaan. Puffend en hijgend, het zweet van hun voorhoofd afvegend, verrichten zij hier of daar een officiële opening of toespraak en haasten zich, voor zover hun gewicht dat toelaat, om een stoel te vinden.

Het valt me op dat de plaatsen waar veel junk food wordt verkocht, de grootste bestellingen gedaan worden door de dikste mensen. Logisch natuurlijk, want zo'n vet lichaam moet vet blijven door veel te eten. En niets is daarvoor beter dan junk food. Kijk naar Curaçaos mooisten. Ze wedijveren in het kweken van een reusachtige boezem en een achterwerk waar een vliegdekschip jaloers op is. Met dikke knieën die tegen elkaar aan kletsen, armen als worsten en 'love handles' waar tien lovers zich aan vast kunnen grijpen, proppen zij de pasteitjes, loempia's en andere vettige en zoete dingen naar binnen. De snacks cultus, het symbool van dikte.

Zolang ik er geen last van heb, kan het me allemaal niets schelen. Leven en laten leven is mijn motto. Ik heb in principe geen probleem met dikke mensen, en ik bedoel ook echt dikke mensen, niet een klein beetje mollig of zo, maar echte dikke mensen. Maar als ik er dieper en beter over nadenk, heb ik toch wel een probleem met dikke mensen, omdat ze wel degelijk mijn leven lastig maken of kunnen maken.

Ten eerste is daar het fysieke probleem. Die meneer in het vliegtuig heeft me het recht ontnomen om me te kunnen bewegen in de ruimte waarvoor ik betaald heb. Hij stal met zijn dikke lijf, iets waar hij helemaal zelf voor verantwoordelijk is, een gedeelte van mijn plaats. Toen ik bij de stewardess klaagde, kon ze ook niets doen, want het vliegtuig was vol. Dan is er het financiële probeem. Deze meneer mocht van de vliegtuigmaatschappij zomaar 50 kilo extra gewicht meenemen zonder bij te betalen, terwijl ik bij de balie wel overvracht moest betalen. Dat is discriminerend.

Wat betreft die minister, is het ietsje complexer. Volgens mij is zo'n persoon niet echt in staat het land goed te regeren als hij zo dik is. Hij is snel moe, buiten adem, besteedt veel tijd aan het bijhouden van zijn dikte, wordt vlug ziek en kan zich gewoonweg niet 100% inzetten voor zijn land. Ik heb me laten vertellen dat een bepaalde minister een lopende rekening heeft bij een banketbakker om elke dag om 9 uur een volle doos gebak te brengen die hij dan als een varken achter elkaar naar binnen werkt (niet de doos, maar het gebak). En daar wordt hij toch uiteindelijk niet voor betaald?
Als we deze gedachtengang doortrekken naar de gehele bevolking, dan kosten dikke mensen de gemeenschap (mijn belastingcenten) handen vol geld. Ze zijn niet goed in staat om hun werk 100% te doen en derhalve verliest de economie inkomsten. Dikke mensen moeten ook vaker naar hun huisarts, omdat ze veel meer kwalen hebben dan normale mensen. Denk maar aan hartkwalen, suikerziektes, vervettingen, en ga zo maar door. Dit kost de gemeenschap ook geld, omdat velen niet particulier verzekerd zijn en op kosten van de gemeenschap een ziekteverzekering hebben. Het tegendeel van 'mens sana in corpora sana'. En als laatste heb ik ook nog een groot ethisch probleem met dikke mensen. Ze zijn namelijk hele grote verspillers van produkten en energie. Ze eten meer dan ze nodig hebben. Dus in zekere zin verspillen ze nuttige produkten. Ook produceren zij meer afval. In de wereld van vandaag waarbij we ons heel bewust zijn dat de natuurlijke hulpbronnen van de aarde eindig zijn, en de verdeling beter geregeld moet worden, is volgens mij geen plaats voor dikke mensen.

Daarom stel ik een diktebelasting voor. De overheid vaardigt een gemiddeld gewicht uit voor mannen en vrouwen. Een tolerantie om het gemiddelde van 15% is mogelijk, maar daarboven, paf. Belasting! Deze wordt automatisch ingehouden van het salaris en is een percentage afhankelijk van het overgewicht. De persoon in kwestie kan door afvallen ervoor zorgen dat de belasting weer minder wordt of zelfs verdwijnt. Een jaarlijkse controle wordt verplicht gesteld en wie dat niet doet, wordt beboet. De overheid heeft een aanzienlijke nieuwe bron van inkomsten, toont leidershap door iets te doen aan de algehele volksgezondheid en propageert verantwoord gebruik van energie en produkten.
U lacht? Een goede grap misschien? Gedeeltelijk, want in werkelijkheid wordt het reeds toegepast. Probeert U maar eens een levensverzekering af te sluiten met een aanzienlijk overgewicht. Uw premie wordt navenant hieraan aangepast, omdat uw gezondheidsrisico ook groter is geworden. De verzekeringsmaatschappij heeft hier duidelijke tabellen voor en die worden rigoureus toegepast,. Ziet U het al voor U?
Toch niet zo'n slecht idee, hè?

EN WEER GING INDIË VERLOREN... 4

= door mr. Marius Bremmer =

IK ZAG EENS op een rommelmarkt een oude schoolplaat staan van 'Buitenzorg', het voormalige paleis van de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië. Is er nog iets over van de sfeer van die oude schoolplaat? Is er rond 'Buitenzorg' nog iets te merken van het koloniale verleden? Actuele vragen nu Indonesië nog weer het koloniale verleden oprakelde in het eenzijdig stopzetten van de ontwikkelingshulp relatie met het oude moederland.

Bij het 'Gambir'-station in Jakarta zie ik al bijna af van mijn voorgenomen plannen. Het sterk verouderde station kan de toevloed van passagiers absoluut niet aan. Voor de ingang — aan het vroegere Koningsplein van Batavia — ziet het zwart van de mensen. Het is 'Lebaran', een of andere islamitische feestperiode, die de mensen de trein indrijft voor familiebezoek.

Voor de trein naar Bogor (het vroegere Buitenzorg) is gelukkig een speciaal loket. Dat staat ook op een kartonnen bordje: 'Loket Bogor', net als het woord 'Stasiun' voor een Nederlander zeer herkenbaar. Het 'kartjie' is snel gekocht, het kost overigens maar een paar gulden, voor een afstand van zestig kilometer. Ik had er stellig op gerekend steekpenningen te moeten betalen, zeer gebruikelijk in dit land. Het had een mooi verhaal kunnen zijn, zo van: via een achterdeurtje onderhandelde ik met de stations-chef over het te betalen bedrag. Niets van dit alles, alle corruptie in Indonesië ten spijt.

KIPPEN

Bange vermoedens over de reizigersdichtheid in de trein worden bewaarheid. Gelukkig perst de menigte achter mij flink tegen mijn rugzak aan, zodat ik zelf amper hoef te vechten om de trein in te kunnen. De dieselwalmen van het station worden ingeruild voor zweetdampen in de trein. Of zou die vreemde lucht opstijgen uit de mand met kippen bij mijn voeten?

Al snel wordt voor de Hollander een zitplaats geregeld, maar die weiger ik. Ik aanvaard de volle consequenties van de capitulatie van de Nederlanders. Bovendien ben ik in gesprek geraakt met een andere 'haring' in deze overvolle ton. Een man van een jaar of veertig blijkt er prijs op te stellen om Nederlands met me te praten. Wat een verrassing, want gezien zijn leeftijd had ik dat niet verwacht. Hij 'vertoeft' — zegt hij in statige taal — veel in kringen waar nog Nederlands wordt gesproken en is op weg naar Ambonese vrienden in Bogor. Daar spreekt hij ook Nederlands mee. Zijn algemene ontwikkeling is voor een derdeklas reiziger verbazend: al het nieuws wat ik in het vliegtuig nog in de krant heb gelezen, is bij hem bekend. Hij geeft zijn visie op de buitenlandse politiek, waarbij het voormalige Oost-Europa het hard te verduren krijgt.

Ook de geheimzinnige moordcommando's van de Indonesische politie komen aan bod. Deze 'doodseskaders' zorgden een aantal jaren geleden voor het uit de weg ruimen van zware criminelen. Het is mijn gesprekspartner zelfs bekend dat minister Van den Broek bij de Verenigde Naties over deze acties heeft geklaagd. Het verwijtende toontje van Nederland ten aanzien van de Indonesische mensenrechtenpolitiek is alom bekend! Door de toename van de criminaliteit in Indonesië ziet de bevolking de acties echter amper als een probleem, want - zo krijg ik met een voortreffelijk Indisch accent te horen - "beter een half ei dan een lege dop". "Het is toch ook maar mooi meegenomen dat die criminelen uit de weg worden geruimd...."

Onderweg zie ik niets van het landschap. De raampjes van de trein zitten zo laag, dat ik moet bukken om naar buiten te kunnen kijken. Buk je echter in een overvolle trein, dan zitten er voortdurend mensen in je beeld. Door mijn Europese lengte kijk ik wel royaal over het Zuidoost-Aziatische publiek heen. Voor de rest is het plafond mijn uitzicht. "Zeg maar tegen de minister van ontwikkelingssamenwerking dat hij meer geld moet sturen voor beter openbaar vervoer", roept mijn gesprekspartner bij het verlaten van de trein. Het zal niet meer hoeven.

PAARD EN WAGEN

Maar: ik kom hier voor 'Buitenzorg' en niet voor politieke en maatschappelijke problemen. Over Bogor is in het verleden op verrukkende wijze geschreven. In mijn reisgids slaat de Brit Raffles in het jaar 1811 haast op hol: "Vanuit mijn raam heb ik nu uitzicht op het prachtigste landschap... een vallei vol met rijstvelden en een romantisch dorpje aan het begin van een bergstroom die zich omlaag stort met veel geweld en bulderend klettert over talloze rotsen; op de achtergrond een schitterende keten van bergen, begroeid met bomen tot aan de toppen, gehuld in wolken".

Bogor is niet meer wat het geweest is. Als ik het station uit loop, slaat de schrik me om het hart. Bogors reputatie van 'regenstad' heeft het wegdek in een enorme modderpoel veranderd. Alle mogelijke eetstalletjes en verkooptentjes staan volstrekt chaotisch uitgestald op het stationsplein. Voor de rest hangt er een blauwe walm van uitlaatgassen. Alle Indonesische vervoermiddelen zijn hier in ruime mate aanwezig. Naast de benenwagen, de fiets, de bromfiets en de auto is er een ruim aanbod van openbaar vervoer: de fietstaxi, de Bemo (een soort overdekte scooter), de Colt (een personenbusje) en de stadsbus.

De concurrentie tussen de verschillende middelen van openbaar vervoer is moordend. Je wordt gewoon zenuwachtig van al die mensen die hun diensten aanbieden. Wat zeg ik, lichte paniek breekt uit. Het praatje in de trein blijkt plots niet voor niets te zijn geweest: mijn gesprekspartner staat naast me en regelt een vervoermiddel.

Met paard-en-wagen gaan we naar een hotelletje.

PLANTENTUIN

Als ik de reisgidsen mag geloven, raakte in 1744 de Nederlandse Gouverneur-Generaal baron Gustaf Willem van Imhoff ook al sterk onder de indruk van Bogor. Volgens een Engelstalige gids gebeurde dit tijdens een dienstreis. De Nederlandse reisgids laat Van Imhoff tijdens een malaria-aanval het hete Batavia ontvluchten. Hij sticht er 'Buitenzorg'. Tijdens de Franse Tijd nam de eerder genoemde Raffles als Britse Gouverneur-Generaal zijn intrek in het door de Nederlanders verlaten paleis. Vanaf Batavia hadden de Nederlanders een speciale weg laten aanleggen naar het landgoed, zodat de elite wat sneller voor dans- en jachtpartijen kon afreizen.

Raffles liet bij de al bestaande 25 hectare nog een 76 hectare voegen, om er zich te wijden aan zijn liefhebberij: het botanisch tuinieren. Daarna hebben de Nederlanders er weer met zorg getuinierd. Onder de naam 's Lands Plantentuin' is het hele gebeuren wereldberoemd geworden. Planten zijn er in maar liefst 15.000 variaties. en bomen kun je er van over de hele wereld aantreffen. Nog steeds is het een trekpleister voor de buitenlandse toerist, maar ook voor Indonesische dagjesmensen. Vanuit Sabang tot Merauke komen ze toegestroomd.

RIJKSDAALDERS

Twee lompe, vierkante pilaren markeren sinds jaar en dag de toegang tot de tuinen en het paleis. Verkopers van fruit, flesjes frisdrank en souvenirs zitten er geduldig te wachten tot er publiek komt. Is dat eenmaal in het vizier gekomen, dan worden de handelaren als aasgieren. Van alle kanten word ik besprongen. Het is in elk land weer een probleem hoe je de mensen het beste van je lijf kunt houden. Met een stalen gezicht loop ik naar het 'loket' om een 'kartjie' te kopen, tot ik opeens in het Nederlands word aangesproken. Hoe weet die man dat ik geen Australiër ben. Die hebben hier toch verreweg het grootst aandeel in het toerisme? "He Oom, weet U nog? Willemientje! Onze koningin!" Eens even denken: ik moet vijf geweest zijn toen ze overleed. Ik ben dus niet in staat om veel oude herinneringen met deze man op te halen. Ik hoef me echter niet lang af te vragen waarom hij over dit onderwerp begint.

In zijn hand heeft hij twee oude zilveren rijksdaalders: ik zie vrijwel in een oogopslag dat het namaak is. Voor ruim Hfl. 60 wil de man de munten van eigenaar laten verwisselen. Ik haal m'n neus op voor dit handeltje en laat het woord 'imitatie' vallen. "Nee Oom, geen namaak! Ik garantie geven. Niet echt, dan betaal ik u het tienvoudige terug". Ik heb ook geen zin in zijn gebakken bacoba in een puntzakje van een oude computeruitdraai. Mijn verlangen om 'Buitenzorg' te zien, begon op een rommelmarkt, het lijkt wel of het daar ook eindigt....

Straatbeeld in Buitenzorg: alle soorten rijtuigen naast de benenwagen...

Bezoek aan 'Buitenzorg': sprookje wordt werkelijkheid

'Lands Plantentuin getuigt nog steeds van het koloniale Indië

Monumentale gebouwen uit de koloniale stijl: Buitenzorg bij Bogor op Java.

UNIEK

Binnen de pilaren is het verboden voor handelaren, maar je wordt daar allerminst met rust gelaten. "Meneer, heeft u een gids nodig? Ik heb in Wageningen gestudeerd!" Voor elke boom die zo'n man aanwijst, vliegen de rupiahs je zak uit. Een - overigens aantrekkelijk - meisje stapt op me af en legt een arm om me heen. Haar vriend schiet naar voren en maakt een foto. Vervolgens word ik vriendelijk bedankt en giebelend loop het stel verder. Zo'n blanke 'tuan' in je fotoalbum, dat is blijkbaar het einde. Meermalen overkomt me dit. Ik weet zeker dat mijn portret binnenkort op vele schoorsteenmantels in Indonesië zal prijken. Een bijzondere planten - en bomenkenner ben ik niet, maar het is wel duidelijk dat 's Lands Plantentuin een uniek gebeuren is. Een boeiende beschrijving van de tuinen van 'Buitenzorg' staat in Elseviers 'Gids voor Java: "De Botanische tuinen zijn Bogors recreatieplaats bij uitstek, wanneer de fleurige kleding wedijvert met kleurige bloemperken vol canna's en honderden families zich neervlijen om te picknicken in de schaduw van wel dertig meter hoge bomen. Honderden schoolkinderen op schoolreisje trekken de broek van hun bruin-witte schooluniform uit en huppelen over de rotsen en stenen van een snel stromend beekje; reusachtige waterlelies met de onwaarschijnlijke naam 'Victoria Regia' liggen roerloos te wachten op hun kikkerprins".

En dan het paleis: "Op het gladde wateroppervlak van een siervijver is de weerspiegeling te zien van ranke witte zuilen: de voorzijde van het paleis dat oprijst boven een uitgestrekt en onberispelijk onderhouden grasveld".

De orchideeënkas vlak bij het paleis is ook gesloten. Dat vertelt althans een man met een stalen gezicht. Maar nog geen vijf minuten later komt er een Indonesische hoogwaardigheidsbekleder naar buiten met enkele buitenlandse toeristen: de enige overigens die ik hier gezien heb.

Tijdens de rondwandeling neem ik zelf ook flink wat foto's. Ik maak een selectie van de 'honderden families die zich neervlijen om te picknicken' en ik schiet ook wat portretjes.

KERKHOF

Op een steenworp afstand van het paleis ligt een oud kerkhofje, weggestopt in het struweel. De luchtvochtigheid onder het bladerdak is zo groot, dat ik bijna uitglijd over de gladde keitjes van het pad. Op een grote zuil zie ik de naam van een bekende, althans van zijn vrouw. Het is de rustplaats van de echtgenote van mr. Pieter Mijer. Mijer is in de vorige eeuw formateur geweest van het omstreden Haagse 'ontbindingsministerie' van Van Zuylen van Nyevelt en Heemskerk Azn. Bij de formatie schijnt hij bedongen te hebben dat de Koning hem tot Gouverneur-Generaal van Indië zou benoemen. In dat zelfde jaar 1866 gebeurt het nog, tot grote woede van het parlement. De strijd die daarna in de politiek ontbrandt, is de grondslag geworden van het huidige Nederlandse parlementaire stelsel met ministeriële verantwoordelijkheid. Blijkens de gegevens op de zerk is Mijers vrouw twee jaar na aankomst in Indië overleden. Als hij dat tevoren had geweten...? Mijn oog valt op iets anders: er ligt een grafje van een in 1834 doodgeboren zoon van Jean Chrétien Baud en Sula Susanna van Braam. Het gedichtje op de steen is ontroerend:

'Verijdeld werd, in het 't uur van smart de zoete hoop van 't moederhart. Het knopje, dat ontsloot zich niet en graf ontving 't geknakte riet.

Het bezoek aan 'Buitenzorg' is in alle opzichten geslaagd. Door de sprookjesachtige Kanarielaan lopen we terug naar de uitgang. Niet buiten zorg gaan we naar de uitgang. Daar wordt het weer spitsroedenlopen door een haag van souvenirverkopers. Boven in de bomen huist een kolonie vliegende honden, die gelukkig bijten noch blaffen.

We lopen naar ons hotelletje terug. Hoe dicht komen heden en verleden op deze plaats bij elkaar! De voormalige glorie van het paleis staat nu ter beschikking van president Soeharto. Maar of hij er vaak vertoeft, dat wordt betwijfeld. Voorlopig zal hij er vast ook wel niet vaak komen: hij heeft even weer zijn buik vol van de koloniale tijd. Of toch slechts alleen van de Nederlandse kritiek op schendingen van mensenrechten in het huidige Indonesië...?

Een ontroerende tekst op een grafsteen in Buitenzorg.

Zusters van Scherpenheuvel

vervolg van pag. 1

nog lang niet klaar. Maar het huis waar ze eerst inwoonden was nodig voor andere doeleinden en nu ze toch weg zouden gaan, kon het gerestaureerd worden. Er worden lessen aan de jeugd in gegeven en het zal gebruikt worden voor de begeleiding van drugsverslaafden, maar eerst voor de begeleiding van de moeders van drugsverslaafden.

Om te beginnen zijn vier zusters naar het nieuwe huis gegaan om schoon te maken. Eén van de aannemers zag ze bezig en vertelde dat als ze zo doorgingen op die ruwe vloeren ze hun handen en knieën kapot zouden maken. Nu die waren al kapot. Toen heeft hij de vloer gelegd met geverfde tegels. Ook de kosten van de verhuizing zijn door iemand betaald.

"De liefde hier is geweldig. Dat was voor de Zusters van Schijndel ook, maar ik kon niet goed tegen al die veranderingen. Ik wilde altijd al meer bidden".

Maar niet alleen het bouwen kost geld, ook het levensonderhoud. Daarin voorzien zij zelf door het bakken van hosties en het maken van de altaargewaden. Maar ook daarbij worden zij door de bevolking van Curaçao geholpen. Iemand heeft ze net ganzen aangeboden om de honden buiten het hek te houden, b.v. En in eerste instantie kregen zij elke dag brood van een bakker, maar toen die onverwacht vertrok, hield dat op. Nu wordt hun brood geschonken door de Hindoestaanse families van het eiland. Het is een oude godsdienstige gewoonte van de Hindoestanen om bij feestdagen in de familie, bij geboortes, verjaardagen en huwelijken, maar ook als iemand gestorven is, geschenken uit te delen aan de armen, aan de bedelaars. Nu delen ze voedsel uit aan de zusters.

"Er is diabaas gebracht voor de tuin, we hebben planten gekregen voor de patio. we hebben groentenplanten en vruchtbomen voor de grote tuin aan geboden gekregen. We komen niets tekort".

RUST

Zuster Maria Inviolata is pas ziek geweest en moet nog rustig aan doen. Ik word rondgeleid door het klooster door een Puertorikeinse zuster. Zij is met haar familie al jong naar New York verhuisd. Daar nam zij het besluit in het klooster te gaan, een slotklooster. in Spanje. Zij laat de cellen zien, de ziekenkamer, de recreatiezaal, de grote keuken met de nieuwste apparaten om grote en kleine hosties te maken. We lopen langs de paden in de binnentuin waar de planten goed beginnen te groeien, langs de kapittelzaal die nu nog dienst doet als kapel en de nog ruw opgemetselde kamers die bestemd zijn voor gasten en een andere die als spreekkamer zal fungeren: "Kijk daar komt het traliewerk". We verlaten het gebouw door de in aanbouw zijnde kleine zusterkapel. door de grote kapel, de hele tocht met op de achtergrond het gregoriaanse vespersgezang, terwijl de Puertorikeinse zuster me vertelt hoe heerlijk het is dat ze nu hier wonen, hier op Scherpenheuvel: de veertiende maart zijn ze verhuisd naar *The Promised Land*.

'Natuurlijk' beter worden

Voeding heeft sociaal effect

=door Rudolf de Wit=

SLA DE KRANT maar open, doe de televisie aan of luister naar de nieuwsberichten op de radio en je weet al gauw hoe laat het is. Kinderen lopen met messen rond, hebben een pistool op zak, de leraar wordt bedreigd, schoolbestuur klaagt dat het allemaal zo slecht gaat, drugs op school, vandalisme enz. Waar is het einde? Of komt er ooit een eind aan? We zijn het er allemaal over eens: er moet iets gedaan worden! Maar wat? Ik heb zo'n gevoel dat het nooit meer zal veranderen; het zal alleen maar erger worden! Het eind is inderdaad zoek en wij zijn er allemaal schuldig aan. Tien jaar geleden en mischien wel twintig jaar geleden moest er begonnen worden met een verandering in de opvoeding. Als we nu langer gaan wachten, rapporten blijven maken en de resultaten niet implementeren, dan zitten we over tien jaar met een groter probleem en een grotere chaos. We moeten beginnen met de op-voeding.

Het is allang bekend dat voeding een grote rol speelt in het karakter van de mens. U heeft al vaker gelezen dat 'u bent wat u eet'. In de oosterse geneeswijze is het denken, de gedachten, de handelwijze een produkt van onze voeding. De energie van de darmen verzorgt de hersenen en ook de gedachten. Het is de dikke darm, die door de voeding, de handelwijze bepaalt, die door de andere organen uitgevoerd wordt.

Elk orgaan heeft haar psychische kant. Zo zal een mens met een goede longenergie niet gemakkelijk een zelfmoordpoging ondergaan. Iemand met een goede galblaasenergie zal een goede planning kunnen maken en goede nierenergie zal gekenmerkt worden door dapperheid en niet door angst. Reine gedachten zullen gevormd worden in gezonde darmen. Een kind dat6 gevoed is met gezond, volwaardig voedsel, zal weinig problemen hebben met studeren.

'JUNK FOOD'

Maar wat zien we tegenwoordig? Kinderen worden steeds meer gevoed met 'junk' en fast food'. Steeds meer suiker in de voeding. Neem nou als voorbeeld een kinderfeestje. Waarom kunt u geen kinderfeestje organiseren waar de kinderen in plaats van die vieze zoet troepen niet eens een keer wat vruchten krijgen, zelf gemaakte met honing gezoete aardappel, vruchtensappen. Waarom kunt u zelf geen oude kinderspelen met de kinderen doen? Nee, het is natuurlijk gemakkelijker om de kinderen vol te proppen met allerlei zoete taartjes, drankjes en alsof het niet genoeg is, krijgen ze nog zo'n zak troep mee naar huis .

Ik heb eens meegemaakt dat kinderen in plaats van een zakje gevuld met zoetigheid een plant mee naar huis kregen. De moeder van de jarige had maanden van tevoren zelf de zaadjes geplant en had ervoor gezorgd dat elk kindje zo'n plant mee naar huis kreeg om deze thuis te gaan planten en zelf te verzorgen. Dat noem ik nou op-voeding!

Kunt u zich voorstellen dat er nog steeds scholen zijn waar kinderen dagelijks beloond worden met een snoepje of chocolade als zij eindelijk eens een keer hun best hebben gedaan.

We weten allemaal dat negentig procent van het negroïde ras, melk heel slecht of niet kan verteren. Waarschijnlijk door een tekort aan een enzym, lactase, of het niet kunnen aanmaken van voldoende lactase dat noodzakelijk is om melk (lactose) af te breken. Deze kinderen hebben veel last van slijmvorming, longproblemen, zijn vaak verkouden, niezen, hoesten, loopneus en huidproblemen.

MELK

Trouwens moeder geeft elke dag keurig netjes geld mee om zo'n zoete krentenbol en een fles limonade te kopen. En het Schoolbestuur maar klagen dat het zo slecht gaat. Waarom melk op school? Waar zijn die vitaminepilletjes gebleven die wij vroeger kregen vlak vóór twaalf uur? Wordt het niet eens tijd om deze zaak eens goed te evalueren en daarna de juiste stappen te ondernemen?

Er zijn Westers trouwens vele onderzoekingen verricht op het gebied van de voeding in relatie tot gedrag en criminaliteit. In 1980 is men in Amerika begonnen in een serie praktijkproeven na te gana of het agressieve gedrag van criminele of precriminele jongeren minder wordt bij een gezonder dieet, rijker aan spoorelementen door een late suikeropname, geen frisdranken, suiker vervangen door honing, geen zoete fabrieksdesserts en meer vers fruit te geven.

Meestal werd in een jongerentehuis of strafinrichting het dieet plotseling gewijzigd zonder dat de jongeren (en veelal ook de straf) er erg in hadden dat er een proef in gang gezet werd (enkel- en dubbel blind studies). Op basis van de gebruikelijke dagrapporten werd de mate van anti-sociaal gedrag (vechtpartijen, agressie, ruzie/ ongehoorzaamheid aan de straf en dergelijke) bepaald en kon men een toe- of afname na de verandering berekenen. Bij elkaar werden in twaalf jongerentehuizen met in totaal 8.076 jongeen bij 47 procent een significante vermindering in anti-sociaal gedrag geconstateerd. Bij de individuele studies moet men ook in deze opzet zeer zorgvuldig letten op mogelijke significante wijzigingen in de groep jongeren, op placebo-effecten ('elke verandering heeft resultaat') en andere bij-effecten.

RESULTATEN

De eerste studies in Tidewater (V.S.) betroffen 276 jongeren die over een tweejarige periode 934 agressieve daden pleegden. Na een verbeterd, suikerarm dieet bleek een afname in antisociaal gedrag (48 procent). Na een jaar na de dieetverandering verminderde de agressie met 33 procent. In een jongerentehuis in zuid-Californië werd bij twee groepen van 1382 en 289 jongeren een reductie in antisociaal gedrag van 44 procent geconstateerd. De grootste reductie, 86 procent, werd geconstateerd bij recidivisten van crimineel gedrag en drugs- recidivisten (72%). In een tehuis in het Noord-Californische gebied Stanislaus werd bij 3.399 jongeren onder gelijke proefomstandigheden 25 procent verbetering geconstateerd.

In de zeven Califonische tehuizen tezamen daalde het percentage zelfmoordpogingen met 44 procent. Opvallend was dat bij 723 meisjes geen veranderingen werden gevonden in dezelfde tehuizen waar bij jongens wel een afname werd geconstateerd. In deze tehuizen werd meestal een a-b-schema gehanteerd; een vergelijking voor en na de verandering in dieet. Een terugkeer tot de oude slechte dieet, een a-b-a-schema, werd gevolgd in Coosa Valley Celabama. Deze studie betrof 488 jongeren en duurde 22 maanden. Na de terugkeer tot het oorspronkelijke slechts dieet nam het antisociale gedrag weer toe met 54% (bij 104 jongeren en duurde zes maanden).

BROOD EN WATER

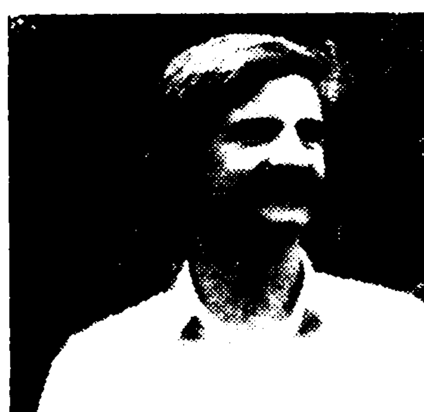
Zou het geen idee ziin om alvorens hoge eisen te stellen aan het gedrag en sociale omgang van onze kidneren, niet eerst onze maatstaven als ouders voor wat betreft de voeding wat kritischer te bekijken?

Een crimineel, die bevuild was met slechte gedachten toen hij zijn daad volbracht, moet bestraft worden. Het opsluiten van iemand, tezamen met anderen die op hetzelfde niveau denken als hijzelf, heeft weinig zin. Het voeden van deze a-socialen met onvolwaardig voedsel is eigenlijk het voeden van nog meer criminele activiteiten. Misschien was het helemaal niet zo ongezond om een crimineel op 'brood en water' te laten zitten. Het blijkt nu weer een probaat middel te zijn om hen weer op het rechte spoor te krijgen.

Wort het nu niet eens tijd dat wij er met z'n allen iets aan gaan doen? Begin bij uw kind' geeft hem/haar meer gezonde voeding. Het begint eigenlijk al bij uzelf, gedurende de zwangerschap, daarna tijdens de periode van borstvoeding — en laat die verpleegsters je alsjeblieft niet wijs maken dat u niet voldoende melk heeft, want dat is in negen van de tien keer lariekoek —daarna in schoolperiode enz. Zoek alternatieven voor suiker, organiseer een leuk kinderfeestje, praat met je kinderen en geef zelf goed voorbeeld. Natuurlijk, het kost meer tijd, maar is dat nou juist niet het probleem: 'Tijd'? We hebben al zoveel 'tijd' verloren!

Schaken

Timman en Short naar finale

=door Jules Welling=

DE NEDERLANDSE Jan Timman en de Engelsman Nigel Short zijn geplaatst voor de finale van het Kandidatentoernooi. Zij gaan eind dit jaar of begin volgend jaar in een onderlinge tweekamp uitmaken wie volgend jaar augustus wereldkampioen Gary Kasparov mag uitdagen voor een match om de hoogste titel, die in het Californische Los Angeles gehouden zal worden. Voor Timman is het de tweede keer in zijn loopbaan dat hij weet door te dringen tot de finale van het Kandidatentoernooi. Twee jaar terug lukte hem dat ook, maar toen weerhield ex-wereldkampioen Anatoli Karpov hem in de Malaysische hoofdstad Kuala Lumpur van een match om de wereldtitel.

Timman en Short bereikten de eindstrijd door in de Spaanse stad Linares hun matches in de halve finale te winnen. De Amsterdammer toonde zich met 6-4 sterker dan de Rus Arthur Yusupov, terwijl Short met dezelfde cijfers zegevierde over Anatoli Karpov. Kasparov krijgt dus voor het eerst in zijn carrière te maken met een andere uitdager dan Karpov, die sinds 1974 onafgebroken bij de strijd om de wereldtitel betrokken was. Dat betekent ook dat de Duitse computerfirma Glazer en Wegener na afloop van de tweekamp Timman - Short over de brug zal moeten komen. Wegener loofde immers een bonus van maar liefst één miljoen Zwitserse francs (ongeveer 1,3 miljoen gulden) uit voor de eerste niet-Russische uitdager van de wereldkampioen.

In beide tweekampen won dus de 'outsider', de speler met de minste ratingpunten achter zijn naam.

Yusupov speelde het begin van zijn match tegen Timman sterk, maar maakte in de vierde partij een vreselijke blunder: hij overzag een mat in één zet, iets wat op dit niveau hoogst zelden voorkomt. In de vijfde partij herstelde hij zich voorbeeldig en nam hij opnieuw de leiding, maar zijn zelfvertrouwen bleek geknakt te zijn, zeker toen bleek dat Timman een doeltreffend wapen tegen zijn Russische verdediging had weten te ontwikkelen. Slechts vier van de tien partijen eindigden in remise. Heel opvallend was dat alle winstpartijen met de witte stukken behaald werden.

De parallel met de andere tweekmap, Short - Karpov, springt in het oog: ook in dat treffen vielen slechts vier remises te noteren en ook daar werden alle overwinningen met wit geboekt. Met andere woorden, de strijd tussen zwart en wit werd over beide matches samen gerekend met 12-0 in het voordeel van wit beslist, hetgeen wel aangeeft hoe moeilijk het tegenwoordig is om met zwart een sluitende verdediging op te zetten.

Timman bleek in zijn matsch tegen Yusupov over de sterkste zenuwen te beschikken. Yusupov kon een gewonnen stelling in de zevende partij niet uitmaken en geloofde toen niet meer in zijn kansen. "Misschien had Yusupov op dat moment een time-out moeten nemen', zei de Amsterdammer na afloop van de tweekamp. De score viel nu wat flatteus in zijn voordeel uit.

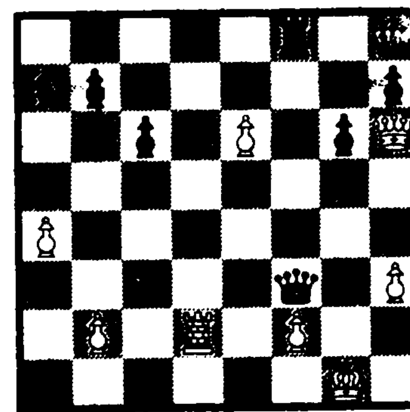
Short knapte de zwaarste klap op door Karpov te elimineren. Na een nederlaag in de eerste ronde kwam hij goed terug en gaf hij de oud-wereldkampioen alleen nog in de zevende partij een kans.

Timman en Short kunnen zich nu opmaken voor de strijd om het grote geld. In de eindstrijd staat er een kwart miljoen gulden op het spel, naast de al eerder genoemde 1,3 miljoen van Glazer en Wegener. De winnaar van die match mag zich dus op slag miljonair noemen. Bovendien wacht de winnaar nog de match tegen Kasparov in Los Angeles en daar ligt een prijzenfonds van vier miljoen gulden klaar.

Een echte favoriet voor de tweekamp tussen Timman en Short is moeilijk aan te wijzen. Zij hebben in het verleden 31 partijen tegen elkaar gespeeld. Timman won er elf, verloor er acht en de overige partijen eindigden in een puntendeling. Hun eerstvolgende treffen is het VS-toernooi in Amsterdam (14 tot en met 21 mei), waar zij twee partijen zullen uitvechten. De overige deelnemers zijn de Amerikaan Yasser Seirawan en de Indiër Viswanathan Anand.

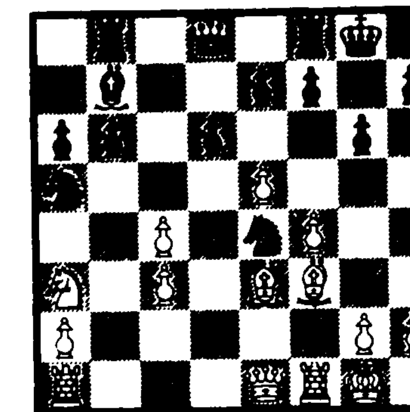
Hier enkele partijen uit Linares:

Timman - Yusupov, vierde matchpartij: 1. e2-e4, e7-e5 2. Pgl-f3, Pg8-f6 3. d2-d4, Pf6xe4 4. Lfl-d3, d7-d5 5. Pf3xe5, Pb8-d7 6. Pe5xd7, Le8xd7 7. 0-0, Lf8-e7 8. Dd1-f3, 0-0 9. c2-c3, Le7-d6 10. Pb1-d2, f7-f5 11. c3-c4, c7-c6 12. Pd2-b3, Dd8-c7 13. h2-h3, d5xc4 14. Ld3xc4+, Kg-h8 15. Lcl-d2, Ta8-e8 16. Tal-cl, Dc7-b8 17. a2-a4, Te8-e7 18. Tc1-d1, f5-f4 19. Le4-d3, Ld7-f5 20. Pb3-c5, Pe4-g5 21. Df3-h5, Lf5xd3 22. Pe5xd3, Pg5-e4 23. Tf1-e1, f4-f3 24. g2xf3, Pe4xd2 25. Td1xd2, Te7xe1+ 26. Pd3xe1, Db8-d8 27. Pe1-d3, Dd8-f6 28. Pd3-e5, g7-g6 29. Dh5-h6, Ld6xe5 30. d4xe5, Df6xf3 31. e5-e6,...

En hier speelde Ysupov het verschrikkele 31. ..., Df3-e4, waarmee hij mat in één (32. Dh6xf8) toeliet. De stelling van zwart is al slecht, maardit is natuurlijk desastreus.

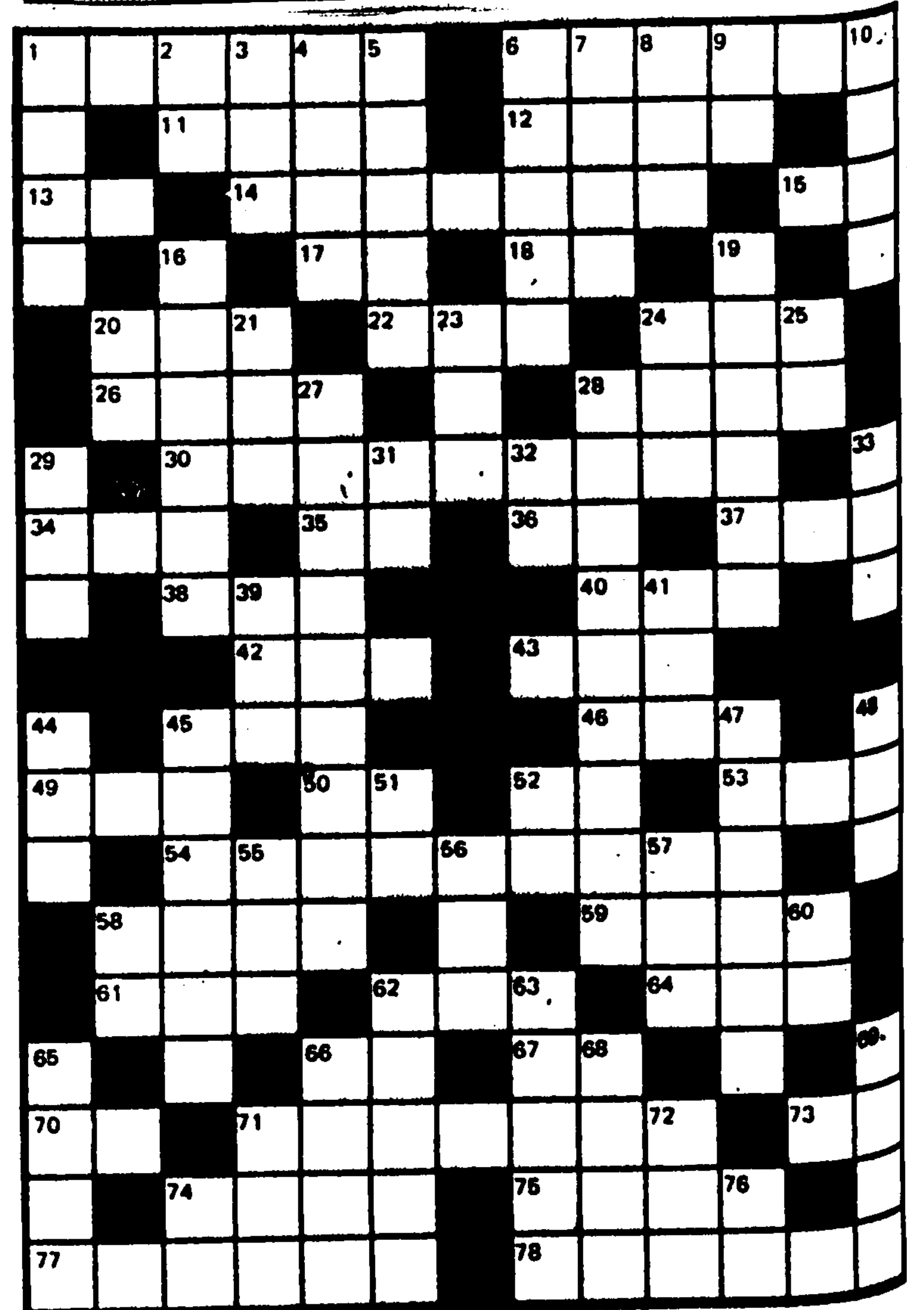
In de tiende partij maakte Timman het karwei als volgt af. Hij had wit: 1. e2-e4, c7-c5 2. Pgl-f3, Pb8-c6 3. d2-d4, c5xd4 4. Pf3xd4, g7-g6 5. c2-c4, Lf8-g7 6. Lc1-e3, Pg8-f6 7. Pb1-c3, 0-0 8. Lf1-e2, b7-b6 9.0-0, Lc8-b7 10. f2-f3, Pf6-h5 11. Pd4-b5, a7-a6 12. Pb5-a3, Ta8-b8 13. f3-f4, Lg7xc3 14. b2xc3, Ph5-f6 15. e4-e5, Pf6-e4 16. Dd1-e1, d7-d6 17. Le2-f3, Pc6-a5.

18. f4-f5, g6xf5 19. Le3-h6, Kg8-b8 20. Lh6xf8, Dd8xf8 21. e5xd6, Pe4xd6 22. Ta1-b1, Pd6-e4 23. De1-e3 Df8-g7 24. De3xb6, Dg7xc3 25. Lf3xe4, Dc3xa3 26. Tf1xf5, Pa5xc4 27. Db6-d4+, f7-f6 28. Tf5xf6, e7-e5 29. Dd4-a7, TB8-d8 30. Da7xb7 en zwart gaf het op: Timman naar de finale.

				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	totaal
Timman	Ned	2620		0	½	½	1	0	1	½	1	½	1	6
Yusupov	GOS	2655		1	½	½	0	1	0	½	0	½	0	4
Short	Eng	2685		0	½	½	1	½	1	0	1	½	1	6
Karpov	GOS	2725		1	½	½	0	½	0	1	0	½	0	4

KRUISWOORDPUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Rivier; 6. vaartuig; 11. jurk; 12. begrensd gebied; 13. voorzetsel; 14. mengen; 15. bijwoord; 17. muzieknoot; 18. boom; 20. roeiklamp; 22. loot; 24. vrouwelijk dier; 26. smart; 28. putemmer; 30. omen; 34. aanwijzend voornaamwoord; 35. rund; 36. persoonlijk voornaamwoord; 38. zot; 40. telwoord; 42. Turkse titel; 43. vaas; 45. vlaktemaat; 46. vogeleigenschap; 49. keukengerei; 50. vrouwelijk; 52. familielid; 53. vogel; 54. verlenen; 58. telwoord; 59. zachte veren; 61. roem; 62. laag; 64. sportterm; 66. persoonlijk voornaamwoord; 67. bijwoord; 70. boom; 71. bereid; 73. lidwoord; 64. gewoonte; 75. een ogenblik; 77. vernissen; 78. deel van een woord.

VERTICAAL: 1. Sprakeloos; 2. regeringsreglement; 3. familielid; 4. waiter; 5. strijdgewoel; 6. hoofddeksel; 7. oorlogsgod; 8. kippenloop; 9. vogel; 10. teug; 16. dof suizen; 19. schrobben; 20. inhoudsmaat; 21. jongensnaam; 23. precies; 24. in orde; 25. titel; 27. verder geven; 28. bouwland; 29. lofzang; 31. vreemde munt; 32. zuivelprodukt; 33. echtgenoot; 39. bloeiwijze; 41. een zekere; 44. plaats in Gelderland; 45. ouderwets; 47. schenken; 48. voornaamwoord; 51. godsdienst; 52. met name; 55. soort grond; 56. bijbelse figuur; 57. godin van de dageraad; 58. voorzetsel; 60. heilige; 62. bedoelen; 63. deel van een vinger; 65. part; 66. honingdrank; 68. uitroep; 69. water; 71. dwaas; 72. visgerei; 74. zonder knderen; 76. deel van de bijbel.

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Jansje C. Perzaro
Beatrixlaan #14
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Nice; 4. akela; 8. oene; 11. rabbi; 13. agens; 15. nou; 17. Euratom; 18. Tsa; 20 OL; 21. maïs; 22. toss; 24. t/m; 25. mee; 27. scheg; 29. HBO; 31. Perth; 33. han; 34. taler; 36. infaam; 38. legato; 39. noodrem; 40. tiende; 43. getapt; 46. Ereis; 47. mom; 49. eagle; 50. Alm; 51. talon; 53. keul; 54. e.d.; 55. feil; 57. rits; 59. t.o.; 61. dee; 63. ereloge; 64. lob; 65. Timor; 67. serre; 69. kist; 70. lijder; 71. ever.

VERTIKAAL: 1. Nano; 2. cru; 3. e.a.; 4. abuis; 5. kirsch; 6. latten; 7. agoog; 8. on-; 9. Est; 10. Edam; 12. Bea; 14. Ems; 16. olmen; 19. stoet; 21. meta; 23. shag; 26. erfdeel; 28. handvol; 30. blamage; 31. piste; 32. hands; 34. Temee; 35. route; 37. moe; 38. leg; 41. Irade; 42. nimf; 44. taks; 45. Pluto; 47. malerij; 48. morose; 51. Tirol; 52. Niger; 54. edik; 56. eem; 58. ter; 60. ober; 62. ets; 64. lev; 66. lt.; 68. re.